

NÁSILIE V TÍNEĎŽERSKÝCH PARTNERSKÝCH VZŤAHOCH

Zuzana Očenášová
Slávka Karkošková
Milan Fico

Láska musí byť bezpečná

KMC

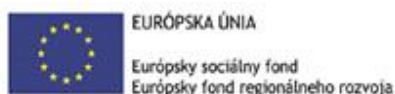
KOORDINAČNO-METODICKÉ CENTRUM
PRE PREVENCIU NÁSILIA NA ŽENÁCH

Násilie v tínedžerských partnerských vzťahoch

Zuzana Očenášová, Slávka Karkošková, Milan Fico

Inštitút pre výskum práce a rodiny
2023

Inštitút pre výskum práce a rodiny vydal túto publikáciu ako súčasť výstupov národného projektu Prevencia a eliminácia rodovej diskriminácie OP ĽZ NP 2018/4.1.2/01., ktorý sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu a Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci Operačného programu Ľudské zdroje www.esf.gov.sk

Názov publikácie: Násilie v tínedžerských partnerských vzťahoch
Autorský kolektív: Mgr. Zuzana Očenášová, PhD.
doc. ThDr. Mgr. Slávka Karkošková, PhD.
Mgr. Milan Fico, PhD.
Recenzovali: Mgr. Veronika Valkovičová, PhD.
Mgr. Daniel Škobla, PhD.
Odborná garancia: Oľga Pietruchová
Vydanie: Prvé
Vydavateľ: Inštitút pre výskum práce a rodiny
Miesto vydania: Bratislava
Rok vydania: 2023
ISBN: 978-80-7138-191-4
EAN: 9788071381914
Rozsah: 94 strán / 261444 znakov

Text neprešiel jazykovou korektúrou

Obsah

Zoznam tabuliek	6
Zoznam grafov	6
Úvod	7
Hlavné zistenia z realizovaného výskumu	9
1 Prehľad základných poznatkov o skúmanej problematike	11
1.1 <i>Vymedzenie násilia v partnerských vzťahoch tínedžerov</i>	11
1.2 <i>Špecifiká násilia v partnerských vzťahoch tínedžerov</i>	12
1.3 <i>Prevalencia násilia v partnerských vzťahoch tínedžerov</i>	14
1.4 <i>Rizikové faktory spojené s násilím v partnerských vzťahoch tínedžerov</i>	18
1.5 <i>Potenciálne negatívne následky násilia v partnerských vzťahoch tínedžerov</i>	24
2 Metodológia výskumu	26
2.1 <i>Zber dát</i>	27
2.2 <i>Etické aspekty výskumu</i>	27
2.3 <i>Analýza dát</i>	28
2.4 <i>Charakteristika výskumnej vzorky</i>	29
3 Výskum partnerského násilia v tínedžerských vzťahoch	31
3.1 <i>Skúsenosť s násilím v partnerskom vzťahu zo strany partnera/ky</i>	31
3.1.1 <i>Prevalencia násilných prejavov v 4 formách násilia</i>	31
3.1.2 <i>Skúsenosti so 4 formami násilia u dievčat a chlapcov</i>	33
3.1.3 <i>Rozsah násilných skúseností u dievčat a chlapcov</i>	34
3.1.4 <i>Skúsenosti dievčat a chlapcov s prejavmi násilia – detailnejší pohľad</i>	35
3.1.5 <i>Prežívanie partnerského násilia</i>	39
3.1.6 <i>Zdôverenie sa so skúsenosťou s partnerským násilím</i>	40
3.1.7 <i>Vybrané determinanty a riziko násilia</i>	41
3.1.8 <i>Zhrnutie</i>	46
3.2 <i>Skúsenosť s násilím v partnerskom vzťahu voči partnerovi/ke</i>	47
3.2.1 <i>Prevalencia násilných prejavov v štyroch formách násilia</i>	47
3.2.2 <i>Skúsenosti so 4 formami násilia u dievčat a chlapcov</i>	48
3.2.3 <i>Rozsah násilného konania u dievčat a chlapcov</i>	49
3.2.5 <i>Vybrané determinanty a riziko násilia voči partnerovi/ke</i>	53
3.2.6 <i>Dôvody násilia v partnerskom vzťahu</i>	57
3.2.7 <i>Stereotypy a násilie voči partnerovi/ke</i>	57
3.2.8 <i>Zhrnutie</i>	59
3.3 <i>Skúsenosti so sextingom</i>	60
3.3.1 <i>Zdieľanie sextingu mimo vzťahu</i>	61
3.3.2 <i>Zhrnutie</i>	63
4 Diskusia	64
4.1 <i>Limity výskumu</i>	64
4.2 <i>Zažívanie partnerského násilia v tínedžerských vzťahoch</i>	65
4.3 <i>Páchanie partnerského násilia v tínedžerských vzťahoch</i>	67

<i>4.4 Rizikové faktory</i>	68
<i>4.5 Implikácie výskumu pre oblasť prevencie</i>	70
Záver	72
Literatúra	73
Príloha č. 1: Dotazník	82
Príloha č. 2: K meraniam a ich limitom	88
Vecný register	91
O Koordinačno-metodickom centre pre prevenciu násilia na ženách a autorskom kolektíve	93

Zoznam tabuliek

Tab. 1: Spravil ti niekedy niektorí z tvojich partnerov/partneriek niečo z uvedeného?	26
Tab. 2: Charakteristika vzorky	30
Tab. 3: Prevalencia násilia medzi tínedžermi zo strany partnerov/partneriek	32
Tab. 4: Skúsenosti s rozsahom násilia zo strany partnerov/partneriek	35
Tab. 5: Prevalencia násilia medzi tínedžermi zo strany partnerov/partneriek	38
Tab. 6: Ako si sa pri tom cítil/a?	39
Tab. 7: Povedal/a si niekomu, čo sa stalo?	40
Tab. 8: Determinanty prevalencie násilia medzi tínedžermi zo strany partnerov/partneriek	44
Tab. 9: Celková prevalencia násilia medzi tínedžermi voči partnerovi/partnerke	48
Tab. 10: Skúsenosti s rozsahom násilia voči partnerovi / partnerke	50
Tab. 11: Prevalencia násilia medzi tínedžermi voči partnerovi/partnerke	52
Tab. 12: Determinanty prevalencie násilia medzi tínedžermi voči partnerovi/partnerke	55
Tab. 13: Dôvody násilného správania	57
Tab. 14: Vzťah medzi mierou súhlasu s uvedenými výrokmi a prevalenciou 4 foriem násilia	58
Tab. 15: Skúsenosti so sextingom – posielanie a dostávanie správ alebo obrázkov so sexuálnym obsahom	60
Tab. 16: Skúsenosti so sextingom - posielanie a dostávanie správ alebo obrázkov so sexuálnym obsahom podľa pohlavia	61
Tab. 17: Prosím uved' všetky dôvody prečo si to urobil(a)	61
Tab. 18: Pocity pri sextingu	62
Tab. 19: Ak sa tá správa dostala aj k niekomu inému, ako si sa pritom cítil/a?	63

Zoznam grafov

Graf 1-4: Skúsenosti s formami násilia u dievčat a chlapcov	33
Graf 5: Rozsah násilných skúseností u dievčat a chlapcov	34
Graf 6-9: Skúsenosti s formami násilia voči partnerovi/partnerke u dievčat a chlapcov	49
Graf 10: Rozsah násilného konania u dievčat a chlapcov	50
Graf 11: Zdieľanie sextingu mimo vzťahu	62

Úvod

Dospievanie je obdobím, kedy mnoho mladých ľudí začína svoje prvé romantické vzťahy. Randenie môže byť novou a vzrušujúcou fázou v živote tínedžerov. Poskytuje príležitosti na rozvíjanie dôležitých zručností a nadobúdanie životných skúseností súvisiacich s intimitou, komunikáciou, formovaním identity a autonómiou, ktoré môžu tínedžerom pomôcť pripraviť sa na zdravé vzťahy v dospelosti; zároveň sa však môže stať priestorom, v ktorom dochádza k páchaniu a zažívaniu rôznych foriem násilia (Children's Safety Network, 2023; Semenza & Grosholz, 2022).

Násilie v intímnych vzťahoch tínedžerov je späté s potenciálom širokej škály krátkodobých i dlhodobých negatívnych následkov, a predstavuje významný rizikový faktor pre páchanie alebo zažívanie intímneho partnerského násilia v dospelosti (Greenman & Matsuda, 2016). Preto je dôležité sa touto problematikou zaoberať.

Táto publikácia prezentuje vôbec prvé výskumné dáta týkajúce sa partnerského násilia v tínedžerských vzťahoch na Slovensku. Výskum realizovalo Koordinačno-metodické centrum pre prevenciu násilia na ženách IVPR a zber dát prebehol v roku 2022. Na výskum bol využitý dotazník z projektu Safeguarding Teenage Intimate Relationships - STIR (Barter a kol., 2015), ktorý bol predtým využitý v Anglicku, Bulharsku, na Cypre, v Nórsku, Švédsku a Taliansku. Získané dáta tak môžu byť dané do kontextu iných európskych krajín.

Zber dát bol realizovaný na výskumnej vzorke, 1181 mladých ľudí vo veku 15 – 17 rokov študujúcich na rôznych typoch stredných škôl zo všetkých ôsmich krajov SR. Výskum sa zameriaval na zažívanie rôznych prejavov násilia v partnerských vzťahoch tínedžerov ako aj na jeho páchanie. Išlo najmä o prejavy fyzického, psychického, sexualizovaného¹ a online násilia. Okrem údajov o prevalencii a jej analýzy z pohľadu rodových rozdielov sa publikácia venuje aj možným rizikovým faktorom, ktoré vplývajú na zažívanie alebo páchanie partnerského násilia.

Publikácia v úvode sumarizuje hlavné výsledky výskumu. V ďalšej časti predstavuje najnovšie medzinárodné vedecké a výskumné poznatky o partnerskom násilí v tínedžerských vzťahoch (TIPV), jeho definíciu, špecifiká, prevalenciu a rizikové faktory. Výskumná časť obsahuje metodológiu zberu a analýzy dát ako aj etické aspekty výskumu a charakteristiku výskumnej vzorky. Výsledky výskumu sú prezentované v troch samostatných kapitolách. Prvá sa zameriava na zažívanie rôznych prejavov a foriem násilia zo strany partnera alebo partnerky u dievčat a chlapcov zvlášť, jeho prežívanie a zdôverovanie sa s touto skúsenosťou. Venuje sa tiež vybraným determinantom, ktoré môžu zvyšovať riziko zažívania násilia v tínedžerských partnerských vzťahoch. Druhá kapitola zhrňa výskumné dáta o skúsenosti tínedžerov s násilnými prejavmi voči partnerovi alebo partnerke opäť s ohľadom na rozdiely medzi chlapcami a dievčatami, dôvody, ktoré mladí ľudia pre ich páchanie uviedli, a determinanty zvyšujúce riziko partnerského násilia voči partnerovi alebo partnerke. Tretia časť sa venuje

¹ V publikácii používame pojem „sexualizované“ násilie ako preklad anglického „sexual“, vzhľadom na fakt, že slovenský Trestný zákon rozoznáva trestný čin „sexuálneho násilia“, avšak jeho definícia je významne odlišná od spôsobu, akým definujeme „sexualizované“ násilie v publikácii, t.j. akýkoľvek nedobrovoľný akt spojený so sexuálnym a intímnym správaním.

výsledkom týkajúcim sa výskytu sextingu (posielaniu a prijímaniu správ so sexuálnym obsahom) v tínedžerských partnerských vzťahoch.

V závere sa pozrieme na medzinárodné porovnanie získaných dát s výsledkami v iných európskych krajinách a na možnosti preventívnych intervencií v oblasti partnerského násillia v tínedžerských vzťahoch. Výskumné dáta nám umožňujú nahliadnuť na to, aké podoby má tento fenomén u slovenských tínedžerov a tínedžeriek a môžu poslúžiť ako podklad pre prípravu alebo aktualizáciu preventívnych programov. Preventívne opatrenia, ktoré pomôžu dospelávajúcim ľuďom rozvíjať zdravé a rešpektujúce vzťahy, ich môžu ochrániť pred škodlivými následkami násillia v intímnych partnerských vzťahoch a pripraviť pôdu pre zdravé vzťahové vzorce v období dospelosti.

Publikácia je výsledkom v poradí tretieho výskumu, v ktorom Koordinačno-metodické centrum pre prevenciu násillia na ženách skúmalo výskyt násillia v populácii Slovenka. Po piatich rokoch od roku 2017, kedy sme sa bližšie pozreli na výskyt domáceho násillia a sexuálneho násillia na ženách, predkladáme odbornej verejnosti pohľad na partnerské násillie v tínedžerských vzťahoch na Slovensku. Užitočný môže byť najmä pre osoby, ktoré sa v oblasti vedy, výskumu a vzdelávania venujú problematike násillia v blízkych vzťahoch. Pre tých, ktorí sa v rámci psychologického poradenstva alebo v kontexte psychoterapie stretávajú s mladými ľuďmi, a asistujú im na ceste hľadania porozumenia sebe a iným, môže predkladaná publikácia poskytnúť cenné podnety využiteľné na psychoedukáciu ich klientov a klientok. Tvorcom verejných politík, najmä v oblasti školstva, môže poskytnúť argumentačnú bázu pri kreovaní a presadzovaní opatrení, zameraných na prevenciu rôznych foriem násillia, osobitne násillia v blízkych vzťahoch. Nie je vylúčené, že cestu k tejto publikácii si nájdu aj tí, ktorých sa predmetná téma dotýka najbezprostrednejšie – mladí ľudia, ktorí sami zažívajú, páchajú alebo vo svojom okolí badajú prejavy násillia v partnerských vzťahoch.

Všetkým čitateľom a čitateľkám prajeme veľa síl k vnímaniu a spracovávaní náročnej témy, ktorej sa v tejto publikácii venujeme.

Autorský kolektív

Hlavné zistenia z realizovaného výskumu

Značná časť tínedžerov a tínedžeriek sa v partnerských vzťahoch stáva obeťou násilia

Takmer dve tretiny mladých ľudí niekedy v partnerskom vzťahu zažili aspoň jeden zo 16 násilných prejavov, pričom pravdepodobnosť viktimizácie je u dievčat štatisticky významne vyššia než u chlapcov. Celková prevalencia zažívania:

- psychického násilia dosahovala u dievčat úroveň 55%, zatiaľ čo u chlapcov 39%.
- fyzického násilia bola 20% u dievčat a 12% u chlapcov.
- online násilia predstavovala 53% u dievčat a 38% u chlapcov.
- sexualizovaného násilia bola u dievčat 38% a u chlapcov 19%.

Dievčatá majú nielen častejšie skúsenosti s konkrétnymi prejavmi vo všetkých štyroch formách násilia, ale v priemere čelia aj väčšiemu rozsahu násilných situácií než chlapci.

Tínedžeri a tínedžerky sa v partnerských vzťahoch aj sami dopúšťajú násilia

Aspoň 1 prejav násilného správania voči partnerovi alebo partnerke priznalo 47 % mladých ľudí v našej výskumnej vzorke. Celková prevalencia páchania:

- psychického násilia dosahovala u dievčat úroveň 41 %, zatiaľ čo u chlapcov 24%.
- fyzického násilia bola 11% u dievčat a 5% u chlapcov.
- online násilia predstavovala 36% u dievčat a 24% u chlapcov.
- sexualizovaného násilia bola u dievčat 6% a u chlapcov 10,5%.

Za páchaním násilia sa skrývajú rôznorodé motívy

Páchanie psychického a fyzického násilia si mladí ľudia, ktorí takéto správanie uviedli, zdôvodňovali najčastejšie:

- **správaním toho druhého** v páre (ako dôvod to uviedlo 65% dievčat a 50% chlapcov)
- **hnevom** (53% dievčat a 47% chlapcov),
- **žiarlivosťou** (23% u dievčat a 21% chlapcov).

Žiarlivosť ale u oboch pohlaví dominovala ako hybná sila páchania online násilia (61% u dievčat a 55% u chlapcov).

Odvolávanie sa na to, že **každý niekedy robí takéto veci** bolo bližšie skôr chlapcom (31%) než dievčatám (12%) pokiaľ ide o páchanie psychického a fyzického násilia, zatiaľ čo pri online násilí to ako dôvod častejšie uvádzali dievčatá (26%) ako chlapci (18%).

Chlapci tiež pozoruhodne často inklinovali k páchaniu násilia **zo zábavy**; ako dôvod to pri psychickom a fyzickom násilí uviedlo 21 % chlapcov (oproti 10% dievčat), zatiaľ čo pri online násilí to bolo až 15 % chlapcov (oproti 5% dievčat).

Čo prežívajú tínedžeri a tínedžerky ak sú v partnerskom vzťahu terčom násilia?

Negatívne emócie v dôsledku viktimizácie niektorou z foriem TIPV sa objavujú u dievčat v rozpätí 80 – 90 %, pričom najnegatívnejšie prežívajú sexuálne násilie. Viktimizovaní chlapci uvádzajú negatívne emócie v rozpätí 57 – 71%, pričom najhoršie prežívajú fyzické násilie.

Pozoruhodné ale je, že rôzne formy TIPV nezriedka vyvolávajú u viktimizovaných osôb aj pocit, že sú milované, chcené, chránené alebo zdanie, že je to zábavné. **Pozitívne pocity** sa objavovali v rozpätí 17 – 30% u viktimizovaných dievčat, pričom najčastejšie boli asociované so zážitkami fyzického násillia. U viktimizovaných chlapcov sa pozitívne pocity objavovali v rozpätí 36 – 55%, pričom najčastejšie boli asociované so sexuálnym násillím.

Neutrálne prežívanie, v podobe tvrdenia „nemalo to na mňa vplyv“, sa u viktimizovaných dievčat objavovalo v rozpätí 3 – 12% (najčastejšie v súvislosti s online násillím). Oproti dievčatám, chlapci prejavovali výrazne vyššiu tendenciu rámcovať zážitky viktimizácie neutrálne. U viktimizovaných chlapcov boli neutrálne emócie uvádzané v rozpätí 24 – 35,5% (najčastejšie v súvislosti fyzickým násillím, a v obdobnej miere aj v súvislosti so psychickým a online násillím).

Značná časť tínedžerov a tínedžeriek sa so skúsenosťami násillia v partnerskom vzťahu nezdôveruje

O skúsenosti s TIPV sa **nikomu nezdôverí** 17 – 47% dievčat, a 36,5 – 45% chlapcov, pričom dievčatá najčastejšie mlčia o zážitkoch sexuálneho násillia a chlapci o zážitkoch fyzického násillia.

Ak sa mladí ľudia rozhodnú o viktimizácii prehovoriť, **najčastejšie sa s dôverou obracajú na svojich rovesníkov**, zatiaľ čo najmenšiu dôveru vkladajú do dospelých osôb pôsobiacich v spoločensky významných profesiách, napr. do učiteľov a učiteliek.

Rôznorodé faktory zvyšujú riziko násillia v partnerskom vzťahu tínedžerov a tínedžeriek

Riziko, že sa mladý človek v partnerskom vzťahu stane terčom násillia alebo sa ho sám bude dopúšťať, narastá:

- najmä ak zažil **šikanovanie alebo sám šikanoval**,
- ak zažil **domáce alebo partnerské násillie vo svojej domácnosti**,
- ďalej ak má **kamarátov, ktorí sa správajú agresívne** a zastrašujúco voči iným,
- alebo ak je **vo vzťahu s o viac ako dva roky starším partnerom alebo partnerkou**.

Pravidelné pozeranie pornografie je rizikovým faktorom pre páchanie sexualizovaného násillia.

Dôležitosť prevencie

Zistenia z nášho výskumu majú dôležité **implikácie pre oblasť prevencie**, a to tak **primárnej** (zameranej na úsilie zamedziť výskytu TIPV predtým, ako sa vôbec objaví), ako aj **sekundárnej** (zameranej na podchytenie TIPV, ktoré sa už objavilo). V tomto ohľade odporúčame najmä:

- **vzťahovú a sexuálnu výchovu**, ktorá by mala byť súčasťou školských osnov (z hľadiska obsahu sú v nej podstatné témy, ktoré sú dôležité pre pestovanie bezpečných a zdravých vzťahov: najmä komunikácia, empatia, úcta, autonómia, súhlas, riešenie konfliktov, zvládanie intenzívnych emócií, vyrovnávanie sa s rozchodmi);
- zavádzať **preventívne programy zamerané na potenciálnych svedkov TIPV**, ktorí majú jedinečné príležitosti ovplyvňovať vývin udalostí, pomôcť zastaviť násillie, vyhľadať pomoc a podobne;
- vytvoriť **repertoár nástrojov, ktoré môžu obetiam uľahčiť proces zdôverenia sa** so zážitkami TIPV a nájsť pomoc a podporu;
- pripraviť rozsiahle **osvetové kampane** zamerané na zvýšenie povedomia verejnosti o problematike TIPV, poukazujúce aj na problematiku domáceho násillia ako najvýraznejšieho rizikového faktora pre výskyt TIPV.

1 Prehľad základných poznatkov o skúmanej problematike

Táto časť publikácie v piatich podkapitolách postupne približuje čitateľom a čitateľkám základný prehľad súčasného stavu problematiky partnerského násillia v tínedžerských vzťahoch. Zaoberá sa vymedzením tohto fenoménu aj špecifikami, ktoré ho odlišujú od partnerského násillia vo vzťahoch dospelých osôb. Sumarizuje dáta týkajúce sa prevalencie páchania a viktimizácie v globálnom aj európskom kontexte. Venuje pozornosť aj rizikovým faktorom asociovaným tak s páchaním ako aj s viktimizáciou, a napokon stručne približuje potenciálne negatívne následky partnerského násillia v tínedžerských vzťahoch. Opiera sa pritom o najnovšiu vedeckú literatúru v tejto oblasti, uprednostňujúc najmä výsledky metaanalýz a prehľadových štúdií.

1.1 Vymedzenie násillia v partnerských vzťahoch tínedžerov

Na označenie rôznych foriem násillia, súvisiacich s romantickými vzťahmi dospievajúcich osôb, sa v odbornej a vedeckej literatúre zatiaľ nepoužíva jednotná terminológia (Korkmaz, 2021). V Severnej Amerike sa najčastejšie vyskytuje používanie slovného spojenia, v ktorom sa k pojmu dospievajúci (*teen, adolescent*²) pridáva pojem randenie (*dating*) a násillie (*violence*) a/alebo zneužívanie (*abuse*), t.j. *teen dating violence*³ (napr. Rochford et al., 2022; Semenza & Grosholz, 2022); *adolescent dating violence* (napr. Claussen et al., 2022; Exner-Cortens et al., 2021). V Európe sa stretávame s tendenciou buď prevziať túto terminológiu (napr. Krahé, 2021) alebo používať označenia, zdôrazňujúce, že ide o druh intímneho partnerského násillia, hoci sa týka dospievajúcich osôb (*youth intimate partner violence; teenage intimate partner violence; adolescent intimate partner violence*) (napr. De Koker et al., 2014; P. Hellevik & Øverlien, 2016; Korkmaz, 2021). V zdrojoch z Austrálskeho prostredia sa ako ekvivalent objavuje aj slovné spojenie tínedžerské domáce násillie a zneužívanie (*teen domestic violence and abuse*) (Hobbs, 2022). V našej štúdiu používame termín vychádzajúci z európskeho kontextu a teda násillie v tínedžerských intímnych partnerských vzťahoch (ďalej „TIPV“).

TIPV zahŕňa široké spektrum agresívneho správania, ktoré sa môže objaviť v čase, kým romantický vzťah trvá, alebo aj po jeho skončení (Hobbs, 2022). Pokiaľ ide o formy TIPV, v začiatkoch výskumu tohto fenoménu sa pozornosť sústredila na fyzické, sexualizované a psychické násillie. Neskôr s rozmachom využívania digitálnych prostriedkov komunikácie sa za osobitnú formu TIPV začalo považovať online násillie (Cutbush et al., 2021; Stonard et al., 2014), ktoré sa objavuje zväčša popri iných formách TIPV, ale môže sa vyskytovať aj

² Od polovice 20.-teho storočia sa adolescencia chápala ako obdobie prechodu z detstva do dospelosti; malo sa za to, že začína nástupom puberty a končí dosiahnutím právne definovanej plnoletosti. Novšie ponímanie rozširuje definíciu a časový rámec adolescencie tak, že do nej zahŕňa aj ranú dospelosť až do 25.-teho roku veku (Jaworska & MacQueen, 2015; Sawyer et al., 2018).

³ Používa sa aj v osvetových kampaniach – pozri napr. <https://www.teendvmonth.org/>

samostatne (Hellevik, 2019). K uvedeným formám niektoré súčasné zdroje pridávajú aj prenasledovanie (*stalking*) ako piatu formu (Semenza & Grosholz, 2022). Nižšie uvádzame základnú charakteristiku spomenutých foriem TIPV (Centers for Disease Control and Prevention, 2022; Semenza & Grosholz, 2022):

- **Fyzické násilie** spočíva v spôsobovaní ublíženia alebo v pokuse ublížiť partnerovi alebo partnerke prostredníctvom použitia fyzickej sily. Zahŕňa najmä správanie, ako je bitie, kopanie, udieranie pästou, strkanie, dusenie, pálenie alebo fackovanie.
- **Sexualizované násilie** spočíva v donútení alebo pokuse o donútenie partnera/partnerky, k účasti na sexuálnej aktivite, s ktorou nesúhlasí alebo ak svoj súhlas či nesúhlas nemôže prejaviť. Zahŕňa sexuálne obťažovanie, nechcené dotyky a vynútenú penetráciu.
- **Psychické násilie** predstavuje použitie verbálnej alebo neverbálnej komunikácie so zámerom mentálne alebo emocionálne zraniť partnera/partnerku a získať nad ním/ňou kontrolu.
- **Online násilie**⁴ sa realizuje prostredníctvom digitálnych komunikačných prostriedkov (napríklad textových správ, e-mailov, četov a uverejňovaním postov na sociálnych sieťach). Môže zahŕňať psychickú agresiu v podobe obťažovania alebo verbálnych útokov, alebo sexuálnu agresiu, pri ktorej dochádza k zasielaniu nevyžiadaných sexuálnych obrázkov či textových správ alebo k neželanému zverejneniu sexuálnych fotografií partnera/partnerky.

Pri tejto forme násillia niektoré zdroje rozlišujú kybernetickú kontrolu a kybernetickú agresiu. **Kybernetická kontrola** zahŕňa správanie, ako je neustále sledovanie aktivity partnera/partnerky na sociálnych sieťach, kontrolu jeho/jej sociálnych kontaktov a požadovanie, aby napríklad odstránil/a kontakty, zablokoval/a priateľov alebo vymazal/a fotografie. **Kybernetická agresia** zahŕňa priame urážky a vyhrážky partnerovi/partnerke a šírenie alebo vyhrážanie sa šírením ponižujúcich a očierňujúcich klebiet, fotografií, videí alebo komentárov o partnerovi/partnerke na sociálnych sieťach (Cava et al., 2023).

- **Prenasledovanie (stalking)** sa prejavuje ako opakovaná neželaná pozornosť a/alebo kontakt zo strany partnera/partnerky, ktorý v osobe vyvoláva strach alebo obavy o jej bezpečnosť alebo o bezpečnosť niekoho jej blízkeho. Môže prebiehať tvárou v tvár alebo online.

1.2 Špecifiká násillia v partnerských vzťahoch tínedžerov

Hoci je TIPV druhom intímneho partnerského násillia, existuje niekoľko špecifik, ktoré odlišujú intímne partnerské násilie odohrávané sa medzi osobami v tínedžerskom veku a intímne partnerské násilie medzi dospelými osobami. Tieto odlišnosti sa týkajú predovšetkým miery nerovnováhy moci, miery skúseností s intímnymi vzťahmi, vplyvu rovesníkov, miery vzájomnosti násillia, úrovne zrelosti mozgu a taktiež miery využívania digitálnych technológií.

⁴ Na označenie tejto formy násillia sa vo výskumnej literatúre používa množstvo rôznych termínov; namiesto online sa často používa napr. **digitálne, elektronické, technológiami-facilitované, kyber** (Olson & Bellmore, 2021).

- **Nerovnováha moci a kontroly** má kľúčový význam pre pochopenie dynamiky intímneho partnerského násillia (Wagers et al., 2022). Hoci rôzne prejavy nerovnováhy moci môžu byť prítomné aj v intímnych vzťahoch tínedžerov (Connolly & McIsaac, 2009),⁵ je zrejmé, že v dospelosti majú potenciál byť výraznejšie. Napríklad na rozdiel od tínedžerov, u dospelých osôb v intímnom partnerskom vzťahu je väčšie riziko, že jeden z partnerov sa stane finančne závislým na druhom, zvlášť ak má pár spoločné deti (Hobbs, 2022; Mulford & Giordano, 2008; Semenza & Grosholz, 2022).
- Počas dospievania sa objavujú prvé **skúsenosti s intímnymi vzťahmi**, tínedžeri sa v nich ešte len začínajú orientovať. V tomto období im ešte môžu chýbať potrebné zručnosti na správnu komunikáciu s romantickým partnerom/partnerkou a vzťahovanie sa voči nemu/nej. Táto neskúsenosť môže viesť k používaniu nevhodných spôsobov zvládania konfliktov a vzájomných odlišností vo vzťahu, čo zvyšuje riziko rôznych foriem agresie. S pribúdajúcimi skúsenosťami môžu postupne korigovať prípadné nereálne predstavy o intímnych vzťahoch⁶ a nadobúdať schopnosť lepšie zvládať ťažkosti v tejto oblasti (Hobbs, 2022; Mulford & Giordano, 2008; Semenza & Grosholz, 2022). Zároveň však neskúsenosť s intímnymi vzťahmi môže ovplyvniť to, ako sa im darí rozlišovať čo je a čo nie je zdravý vzťah a vymedziť sa voči rôznym formám násillia (Davies, 2019).
- **Vplyv rovesníkov** je v období dospievania väčší, než v ktoromkoľvek inom období života. Tínedžeri trávajú väčšinu dňa v škole s rovesníkmi a vo svojom voľnom čase trávajú viac času s rovesníkmi ako s rodičmi alebo inými dospelými. Túžba zapadnúť medzi rovesníkov a zapáčiť sa im sa zvyšuje a tínedžeri sa začínajú spoliehať na rovesníkov ako na primárny zdroj podpory a usmernenia. Okrem toho skupiny rovesníkov často stanovujú normy a ponúkajú sociálne odmeny za randenie; napríklad tínedžeri, ktorí randia, sú často vnímaní ako spoločensky akceptovanejší alebo obľúbenejší ako tí, ktorí nerandia. Rovesníci s veľkou pravdepodobnosťou ovplyvňujú rozhodnutia tínedžerov o tom, či, kedy s kým a dokedy budú randiť. Tínedžerské páry často interagujú v prítomnosti svojich rovesníkov. Zážitky z tých interakcií, ktoré sa v tínedžerskom páre odohrávajú v súkromí, zas bývajú s rovesníkmi zdieľané. Informácie tohto druhu sa rýchlo rozširia v širšom kruhu rovesníkov, zvlášť v dnešnej dobe online komunikácie. Postoje, ktoré rovesníci v tejto súvislosti zaujímajú, môžu buď facilitovať alebo eliminovať výskyt rôznych foriem násillia v intímnych partnerských vzťahoch tínedžerov (Hobbs, 2022; Mulford & Giordano, 2008; Oudekerk et al., 2014; Semenza & Grosholz, 2022). Navyše, tým ako tínedžeri v období dospievania testujú hranice svojej nezávislosti od rodičov a môžu sa zdráhať diskutovať s nimi o svojich

⁵ Napriek právnym, sociálnym a vzdelávacím opatreniam prijatým na boj za rodovú rovnosť a príležitosti, výskumné zistenia ukazujú, že sexistické postoje, ktoré môžu významne facilitovať rôzne formy intímneho partnerského násillia, sa v nezanedbateľnej miere vyskytujú aj u súčasných adolescentov (Fernández-Antelo et al., 2020).

⁶ Značnú rolu tu zohrávajú tzv. **romantické mýty o láske**. Ide o spoločensky akceptované presvedčenia o tom, aké by mali byť romantické vzťahy, vrátane správania, ktoré sa v týchto vzťahoch očakáva, a ich významu pre prežívanie pocitu šťastia. Medzi tieto romantické mýty o láske patria presvedčenia typu: *bez romantickej lásky nemožno byť šťastný; žiarlivosť je znakom lásky; láska sa dokáže vyrovnáť so všetkými druhmi ťažkostí; láska je utrpenie; každý má osudovú spriaznenú dušu, ktorá je jeho jedinou pravou láskou*. Tento idealizovaný koncept romantických vzťahov sa začína vytvárať už v detstve (pretože býva obsahom mnohých rozprávok, televíznych seriálov, piesní, a podobne) a neskôr v období adolescencie sa môže premietáť do prvých skúseností s randením. Výskumy ukazujú, že romantické presvedčenia o láske znižujú vnímavosť adolescentov voči rôznym formám násillia v intímnych vzťahoch (Cava et al., 2023).

romantických vzťahoch, zamedzujú sa možnosti rodičov rozpoznať prípadné znaky nezdravého správania sa tínedžerov v romantických vzťahoch (McCauley & Reid, 2021).

- **Obojsmernosť alebo vzájomnosť intímneho partnerského násillia** (teda, že partneri v tom istom vzťahu aj zažívajú násillie aj sa ho sami dopúšťajú), je u tínedžerov bežnejšia než v dospeljej populácii. Táto tendencia sa ukazuje pri všetkých formách násillia, s výnimkou sexualizovaného násillia, ktoré je u heterosexuálnych cisgender dospievajúcich, páchané prevažne jednosmerne – zo strany chlapcov voči dievčatám (Hobbs, 2022; Maurer, 2019).
- **Vývin mozgu** je postupný a nie všetky jeho časti dozrievajú rovnakým tempom. Výskum v oblasti neurovývinu odhalil, že prefrontálna kôra je jednou z oblastí mozgu, ktorá dozrieva ako posledná, dosahujúc plnú zrelosť až v polovici dvadsiatych rokov veku jedinca. Prefrontálna kôra zodpovedá za exekutívne funkcie, vrátane schopnosti chápať a zvažovať dlhodobé následky rozhodnutí a odolávať momentálnym pohnútkam. Vývinové osobitosti odohrávajúce sa v mozgu adolescentov spôsobujú, že majú ťažkosti znášať sociálne a emočné tlaky a sú mimoriadne náchylní k impulzívnemu a rizikovému správaniu (Albert & Steinberg, 2011; Arain et al., 2013; Casey et al., 2008; Steinberg et al., 2018). Tieto skutočnosti sú dávané do súvisu aj so zvýšeným výskytom rôznych foriem násillia v intímnych vzťahoch adolescentov (Crooks & Pearce, 2021; Maurer, 2019; Murray & Azzinaro, 2019).
- Súčasní adolescenti, ktorí sa už narodili do digitálnej doby, sú najväčšími **užívateľmi digitálnych technológií**. Mobil, internet a sociálne siete sú podstatnou a integrálnou súčasťou ich sociálnych interakcií a zohrávajú dôležitú rolu aj v intímnych vzťahoch adolescentov, od momentu flirtovania až po rozchody. Digitálne technológie facilitujú komunikáciu s partnerom, posilňujú emočné väzby, umožňujú vyjadrovanie pocitov; zároveň však môžu byť živnou pôdou pre partnerské násillie (Cava et al., 2023; McCauley & Reid, 2021; Murray & Azzinaro, 2019; Stonard, 2021). Vzhľadom na hojné využívanie digitálnych technológií, je u adolescentov až trikrát väčšia pravdepodobnosť než u dospelých, že zažijú nejakú formu online násillia zo strany intímneho partnera alebo partnerky (Ybarra et al., 2017).

1.3 Prevalencia násillia v partnerských vzťahoch tínedžerov

Údaje o výskyte TIPV v jednotlivých krajinách sa značne líšia, najmä v závislosti od zvolenej výskumnej vzorky (vrátane jej vekového rozpätia), od toho, ako (úzko alebo široko) je TIPV definované a aká škála foriem TIPV je zahrnutá v otázkach predostretých respondentom a respondentkám (Barter et al., 2022; Korkmaz, 2021; Semenza & Grosholz, 2022). Ukazuje sa, že použitie podrobnejších dotazníkov (oproti strohejším) vedie vo výskumoch k odhaleniu vyššej miery prevalence rôznych foriem násillia u oboch pohlaví (Wincentak et al., 2017). V dizajne výskumu zohráva významnú rolu aj to, ako sú formulované otázky (či sú respondenti dopytovaní na skúsenosti pri akomkoľvek rande, alebo len na zážitky vyskytujúce sa v ich dlhodobejších intímnych vzťahoch) a aké časové obdobie je reflektované (napr. niektoré štúdie sa zaujímajú len o najčerstvejšie skúsenosti z obdobia posledných troch mesiacov, iné zameriavajú pozornosť na skúsenosti z obdobia posledného roka, alebo berú do úvahy

akékoľvek skúsenosti s TIPV od začiatku adolescencie). Metodologické odlišnosti v uskutočnených výskumoch spôsobujú ťažkosti pri pokusoch o porovnanie a zovšeobecňovanie ich výsledkov (Stonard et al., 2014).

Jedna z prvých rozsiahlych metaanalýz (Stonard et al., 2014) zameriavajúcich sa na zistenie prevalencie TIPV, zahŕňala 65 výskumných štúdií⁷ publikovaných po roku 2000. Väčšina analyzovaných štúdií pochádzala z **prostredia USA**, ďalšie boli z **Kanady, Veľkej Británie, kontinentálnej Európy a Nového Zélandu**. Ich výskumné vzorky pozostávali z adolescentov (od veku 10 rokov do ranej dospelosti), výnimočne ale zahŕňali aj mladých dospelých (až do veku 24 či 29 rokov). Stonard et al. (2014) dospeli k záveru, že významný počet tínedžerov a tínedžeriek zažíva, pácha alebo sa vzájomne účastní nejakej formy TIPV. Hrubé odhady (založené na priemeroch plynúcich z analyzovaných štúdií) ukázali, že vo všeobecnej populácii sa prevalencia pohybuje v rozpätí: 10–30% pokiaľ ide o viktimizáciu fyzickým násilím a 5–30% pokiaľ ide o páchanie fyzického násillia. V prípade psychického násillia je prevalencia viktimizácie 35–55% a jeho páchania 20–70%. Viktimizácia sexualizovaným násilím sa pohybuje v rozmedzí 5–30% a jeho páchanie 5–20%. Prevalencia viktimizácie násilím realizovaným elektronicky cez technológie je 12–56% a 12–54% pokiaľ ide o páchanie tohto druhu násillia.⁸ Najčastejšie uvádzanou formou TIPV bolo psychické násillie (najmä v podobe osočovania, nadávok a zosmiešňovania); pričom dievčatá vo všeobecnosti uvádzali, že zažívajú aj páchajú túto formu násillia častejšie ako chlapci. Pokiaľ ide o fyzické násillie, dáta ukazovali trend, že o niečo viac chlapcov uvádzalo, že tento druh TIPV zažívajú, zatiaľ čo viac dievčat sa priznávalo, že ho páchajú. Značná miera vzájomného TIPV bola reportovaná pri psychickom i fyzickom násilí, nie však pri sexualizovanom násilí, kde dievčatá častejšie uvádzali, že sexualizované násillie zažívali, zatiaľ čo chlapci vo väčšej miere priznávali páchanie sexualizovaného násillia. Pokiaľ ide o online násillie, celkovo sa jeho obeťami častejšie stávali dievčatá; k páchaniu sexuálnej varianty tejto formy TIPV sa častejšie priznávali chlapci, zatiaľ čo páchanie nesexuálnej varianty častejšie udávali dievčatá. Pri komentovaní výsledkov metaanalýzy výskumný tím podotkol, že nie je jasné, do akej miery môžu byť niektoré dáta skreslené. Citlivá povaha skúmanej problematiky môže viesť k tomu, že časť potenciálnych respondentov a respondentiek účasť na takýchto výskumoch odmietne. Tí, ktorí sa výskumom zúčastnia, môžu na niektoré otázky odpovedať sociálne žiaducim spôsobom (napr. môžu byť menej ochotní priznávať sa k páchaniu takých foriem násillia, ktoré sú spoločnosťou vnímané veľmi negatívne). Určitý podiel na skreslení výsledkov výskumov môžu mať aj romantické city dopytovaných voči ich partnerovi alebo partnerke; sú totiž späté s tendenciou odpúšťať, a môžu teda viesť k podhodnocovaniu miery výskytu niektorých foriem TIPV. (Stonard et al., 2014).

⁷ Z nich 51 obsahovalo dáta týkajúce sa prevalencie fyzického násillia, 21 týkajúce sa prevalencie psychického násillia, 23 týkajúce sa prevalencie sexualizovaného násillia a 12 týkajúce sa prevalencie násillia realizovaného elektronicky cez technológie (ako je mobil alebo internet).

⁸ Novšie výskumy (publikované až po tejto metaanalýze) naznačujú, že **prevalencia online násillia sa zvyšuje** (Stonard, 2021). V deviatich výskumných štúdiách, ktoré cituje Stonard (2021) sa prevalencia pohybuje v rozpätí od 13 – 73 % pokiaľ ide o viktimizáciu a 12 – 70,5 % pokiaľ ide o páchanie tohto druhu násillia. Aktuálna metaanalýza (Li et al., 2023) zameraná na túto formu násillia, opierajúc sa o dáta z 25 štúdií realizovaných na adolescentoch v severoamerickom i európskom kontexte, uvádza rozpätie prevalencie ohľadne viktimizácie 7 – 76 %, a ohľadne páchania 8 – 58 %. Podľa Li et al. (2023) celková prevalencia viktimizácie predstavuje 36,9 %, čo znamená, že viac ako tretina adolescentov zažila aspoň jeden prejav online TIPV; celková prevalencia páchania online TIPV je 24 %, čo znamená, že približne štvrtina adolescentov priznáva spáchanie aspoň jedného aktu online násillia voči svojmu intímnemu partnerovi.

V ďalšej významnej metaanalýze sa výskumný tím (Wincentak et al., 2017) zamerl na dve formy TIPV – fyzické a sexualizované – a analyzoval dokopy 101 štúdií z **celého sveta**, ktoré sa realizovali na vzorke adolescentov vo veku 13 – 18 rokov. Väčšina štúdií zahrnutých v predmetnej metaanalýze pochádzala z USA, ďalej z Kanady a Európy, ale vyskytli sa aj štúdie z Afriky, Izraela či Filipín. Celková prevalencia (bez ohľadu na pohlavie) dosahovala úroveň 20% pokiaľ išlo o páchanie fyzického násilia a 9% pokiaľ išlo o páchanie sexualizovaného násilia. Analyzované štúdie vykazovali významnú variabilitu tak v prevalencii fyzického TIPV (pohybovalo sa v rozmedzí od 1 % do 61 %), ako aj sexualizovaného TIPV (pohybovalo sa v rozmedzí od < 1 % do 54 %). Rodové rozdiely vo fyzickom TIPV boli významné pokiaľ išlo o jeho páchanie (chlapci 13 % vs. dievčatá 25 %), ale nie pokiaľ išlo o viktimizáciu (21 % chlapcov aj dievčat). Iný trend bol pozorovaný pri sexualizovanom TIPV, kde dievčatá uvádzali nižšiu mieru páchania v porovnaní s chlapcami (3 % vs. 10 %) a vyššiu mieru viktimizácie (14 % vs. 8 %). Wincentak et al. (2017) upozorňujú, že zistené údaje o prevalencii TIPV by mali byť interpretované opatrne, najmä vzhľadom na metodologické limity self-reportových štúdií. Nazdávajú sa, že pochybnosti o validite odpovedí respondentov možno mať zvlášť vo vzťahu k prevalencii fyzického násilia. Keďže analyzované štúdie zahrňali heterosexuálne vzorky tínedžerov, malo by z toho vyplývať, že reportovaná miera viktimizácie by mala byť podobná miere páchania TIPV, udávanej zo strany opačného pohlavia. No zatiaľ čo miera viktimizácie udávaná chlapcami (21%) je zhruba porovnateľná s mierou v akej dievčatá reportovali o páchaní násilia (25%), nesúlad je badateľný medzi tým, akú mieru viktimizácie udávajú dievčatá (21%) a akú mieru páchania násilia priznávajú chlapci (13%). Táto nekonzistencia v dátach naznačuje, že buď dievčatá nadhodnocujú mieru svojej viktimizácie a chlapci zas podhodnocujú mieru, v akej sa dopúšťajú fyzického násilia, alebo jedno i druhé. Vzhľadom na to, že chlapci majú nad dievčatami spravidla fyzickú prevahu, a fyzické násilie zo strany chlapcov voči dievčatám je potenciálne desivejšie a schopné spôsobiť väčšie zranenia, riziko sociálnej stigmatizácie násilníkov je väčšie. Preto možno predpokladať tendenciu ponúkať skreslené, sociálne žiaduce odpovede skôr na strane chlapcov. Pokiaľ ide o sexualizované násilie, to je spojené s rizikom sociálnej stigmatizácie tak pre dievčatá ako aj pre chlapcov; možno preto predpokladať, že skutočná miera prevalence sexualizovaného násilia je v skutočnosti o niečo vyššia než je udávaná.

Prevalenciou rôznych foriem TIPV **v Európe** u adolescentov vo veku od 10 do 20 rokov, sa dôkladnejšie zaoberali Tomaszewska & Schuster (2021). Analyzovali 34 štúdií, ktoré pochádzali z Belgicka, Bulharska, Cypru, Dánska, Nemecka, Talianska, Nórska, Portugalska, Španielska a Veľkej Británie a boli publikované od roku 2010. Naprieč krajinami sa v analyzovaných štúdiách miera prevalence veľmi rôznila. Pokiaľ išlo o **viktimizáciu**, pri psychickom násilí sa prevalencia pohybovala v rozpätí od 5,9 % do 95,5 % u dievčat a od 5,6 % do 94,5 % u chlapcov. Pri fyzickom násilí to bolo od 2,2 % do 32,9 % u dievčat a od 0,8 % do 29,8 % u chlapcov. Viktimizácia sexualizovaným násilím sa pohybovala v rozpätí od 4,8 % do 41,0 % u dievčat a od 2,4 % do 39,0 % u chlapcov. Pri online násilí to bolo od 0,6 % do 48,0 % u dievčat a od 1,0 % do 46,0 % u chlapcov. Pokiaľ išlo o **páchanie** TIPV, pri psychickom násilí sa prevalencia pohybovala v rozpätí od 7,0 % do 97,0 % u dievčat a od 19,9 % do 95,3 % u chlapcov. Pri fyzickom násilí to bolo od 2,1 % do 46,0 % u dievčat a od 4,8 % do 37,0 % u chlapcov. Priznané páchanie sexualizovaného násilia sa pohybovalo v rozpätí od 0,8 % do 23,6 % u dievčat a od 1,6 % do 43,6 % u chlapcov. V prípade online násilia to bolo od 8,13 % do 62 % u dievčat a od 4,55 % do 48,9 % u chlapcov (Tomaszewska & Schuster, 2021).

Pokiaľ ide o prenasledovanie (**stalking**) ako formu TIPV, jeho prevalencia je zatiaľ nedostatočne preskúmaná (Exner-Cortens, 2018; Semenza & Grosholz, 2022). Analýza dostupných dotazníkových nástrojov na skúmanie TIPV (Smith et al., 2015) ukázala, že otázky, ktoré by zahŕňali rôzne prejavy stalkingu, vo výskumoch prevalencie TIPV väčšinou absentovali. Smith et al. (2015) upozornili na potrebu správnej formulácie a vyhodnocovania položiek v dotazníkoch, ktoré by v budúcnosti mali ambíciu zisťovať prevalenciu stalkingu. Definičným znakom stalkingu je to, že ide o konanie, ktoré je neželané a vyvoláva strach. Niektoré prejavy stalkingu môže byť náročné odlíšiť od iných foriem TIPV (napr. od prejavov online násillia), ak sa pri výskume nezisťuje, ako dané správanie vníma osoba, ktorá bola jeho terčom (Smith et al., 2015). Určitý náznak prevalencie stalkingu možno dedukovať z výsledkov amerického výskumu, ktorý sa realizoval na vzorke 650 vysokoškolských študentov a študentiek, aktuálne majúcich intímny partnerský vzťah (Shorey et al., 2015). Ich priemerný vek bol necelých 19 rokov a randili v priemere takmer 17 mesiacov. Približne tretina opýtaných uviedla, že zažili aj sa sami dopúšťali niektorého z pätnástich činov, potenciálne majúcich charakter stalkingu; najčastejšie išlo o snahu získať informácie o partnerovi/partnerke bez jeho/jej vedomia, snahu špehovať jeho/jej aktivity a vyvolávať mu/jej, keď si to neprial/a. Naproti výskumom, z ktorých vyplývalo, že ženy sú častejšie než muži obeťami stalkingu zo strany svojich bývalých partnerov, výsledky tohto výskumu ukázali, že počas trvania intímneho partnerského vzťahu sú páchanie i viktimizácia stalkingu rodovo neutrálne (Shorey et al., 2015). Výlučne na zážitky stalkingu zo strany bývalého partnera/partnerky sa zamerá brazílsky výskum realizovaný na vzorke 527 adolescentov vo veku 14 – 19 rokov (Borges & Dell'Aglio, 2019). Prevalencia viktimizácie dosahovala úroveň 22,2%. Stalking mal podobu intruzívnych, opakovaných pokusov o komunikáciu/kontakt, neraz aj vyhrážok, pričom vo väčšine prípadov pretrvával až po dobu pol roka od ukončenia intímneho vzťahu (Borges & Dell'Aglio, 2019). Výskyt stalkingu a obťažovania v intímnych vzťahoch adolescentov vo veku 12-18 rokov bol predmetom nedávneho reprezentatívneho amerického výskumu (Rothman et al., 2021). Ak respondenti a respondentky uviedli, že mali skúsenosť s randením, boli dopytovaní na to, či sa im niekedy stalo, že ich partner špehoval, sledoval, poškodil im niečo, čo im patrilo, alebo lustroval ich online účty. Prevalencia viktimizácie stalkingom a obťažovaním bola 48 % a prevalencia jeho páchania 43 % (Rothman et al., 2021). Najnovší výskum venovaný stalkingu u adolescentov pochádza z Austrálskeho prostredia (Cloonan-Thomas et al., 2022); bol realizovaný na vzorke 423 osôb vo veku 14 – 18 rokov a zamerá sa na výskyt stalkingu v období po skončení vzťahu (*post-relationship stalking*). Prevalencia viktimizácie dosahovala úroveň 19% a prevalencia páchania 18% (Cloonan-Thomas et al., 2022). Na zistenie presnejšieho obrazu o prevalencii stalkingu ako formy TIPV, či už zo strany súčasných alebo bývalých partnerov/partneriek, je potrebný ďalší výskum.

Početné zahraničné výskumy naznačujú, že TIPV je pomerne častým fenoménom. Samozrejme, dáta o prevalencii rôznych foriem TIPV nikdy nebudú celkom presné. Pri self-reportových štúdiách vždy existuje riziko, že respondenti a respondentky na niektoré otázky neposkytnú úprimné odpovede. Taktiež sa môže stať, že nie vždy identifikujú svoje skúsenosti s ekvivalentnými definíciami násillia používanými vo výskume (Korkmaz, 2021). Aj kultúrne faktory môžu zohrávať rolu v tom, ako sú niektoré formy TIPV respondentmi a respondentkami vo výskume interpretované; napr. mierne prejavy násillia môžu byť v niektorých krajinách kultúrne akceptovanejšie, ale v iných považované za neprijateľné (Viejo et al., 2016). Navyše, na niektoré skúsenosti či činy, majúce charakter TIPV sa respondenti a respondentky nemusia vôbec rozpomenúť, resp. môžu podceňovať to, ako často k nim

došlo, najmä ak nejde o čerstvé zážitky.⁹ Napokon treba tiež poznamenať, že kvantitatívne výskumy nám neposkytujú celistvý obraz o charaktere násilia v konkrétnych intímnych partnerských vzťahoch respondentov a respondentiek. Bez podrobnejších kontextuálnych dát, ktoré možno získať kvalitatívnymi výskumnými metódami, môže vzniknúť mylný dojem, že chlapci a dievčatá sú v intímnych partnerských vzťahoch vzájomne a rovnocenne násilní (Hamby & Turner, 2013; Jackson, 1999; Korkmaz, 2021). Rôzne podoby agresie avšak nie sú rovnocenné.¹⁰ Závažnosť TIPV sa rôzni; v niektorých prípadoch môže naplňať atribúty nezdravého vzťahu, zatiaľ čo v iných prípadoch už môže vykazovať znaky zneužívajúceho vzťahu (Al-Jbouri, 2022).¹¹ Napriek metodologickým limitom výskumu majú dáta o prevalencii rôznych foriem TIPV nepostrádateľný význam v úsilí porozumieť a predchádzať tomuto fenoménu.

1.4 Rizikové faktory spojené s násilím v partnerských vzťahoch tínedžerov

Neexistuje žiadny univerzálny profil osôb, ktoré páchajú a/alebo zažívajú TIPV. K výskytu TIPV prispievajú rôznorodé **faktory**, ktoré sa môžu nachádzať **na viacerých úrovniach** (Claussen et al., 2022; Hobbs, 2022; Children's Safety Network, 2023; McArthur et al., 2023; Semenza & Grosholz, 2022; Spencer et al., 2020, 2021):

- **individuálnej** (napr. presvedčenia podporujúce násilie; rizikové správanie ako je užívanie návykových látok; problémy v oblasti duševného zdravia, najmä depresie a úzkosti),
- **vzťahovej** (najmä zážitky násilia v rodine, v interakciách s rovesníkmi, s intímnymi partnermi),
- **komunitnej** (nedostatočná kohézia v komunite, vysoká miera chudoby; vysoká miera násilia a kriminality),
- **spoločenskej** (rodová nerovnosť; normy a ideológie podporujúce násilie; zmeny noriem sexuálneho správania; zmeny v kultúrnom a komunikačnom kontexte, napr. digitálne interakcie na úkor komunikácie tvárou v tvár; charakter podnetov v online prostredí,

⁹ V tejto súvislosti sú pozoruhodné zistenia z amerického výskumu (Krauss et al., 2020), v ktorom bola porovnávaná prevalencia a frekvencia páchania TIPV získaná dvoma odlišnými metódami. Naproti jednorazovému dopytovaniu sa na skutky spätne za obdobie uplynulých troch mesiacov, priebežné dopytovanie každé dva týždne po dobu troch mesiacov v súhrne ukázalo vyššiu mieru prevalence všetkých sledovaných foriem TIPV. Aj ich frekvencia bola významne vyššia: pri psychickom násilí 6 krát vyššia, pri fyzickom násilí 5 krát vyššia a pri sexualizovanom násilí 3 krát vyššia. Výskumný tím konštatoval, že opakované dopytovanie, zaberie síce viac úsilia a času, ale má potenciál viesť k získaniu presnejšieho obrazu o prevalencii a frekvencii páchania TIPV (Krauss et al., 2020).

¹⁰ Pre závažné prípady násilia v intímnych partnerských vzťahoch je príznačné to, že je v nich prítomné jednoznačné a trvajúce rozdelenie rolí na páchatela a obeť (Čírtková, 2015).

¹¹ V tejto súvislosti sa spomína tzv. kontinuum vzťahového zdravia alebo **vzťahové spektrum** (*Relationship Spectrum*), v rámci ktorého sa rozlišujú vzťahy zdravé, nezdravé a zneužívajúce. Zdravé vzťahy sú založené na rovnosti a rešpekte; nezdravé vzťahy sa vyznačujú pokusmi o kontrolu druhej osoby a pre zneužívajúce vzťahy je príznačná nerovnováha moci a kontroly (Love is respect, 2020).

vrátane dostupnosti pornografie; nedostatok alebo chabá implementácia národných programov zameraných na prevenciu TIPV).

Jednotlivé rizikové faktory sú vo vzájomnej interakcii (ich kumulácia môže pravdepodobnosť TIPV zvyšovať), no zároveň sú aj v interakcii s ochrannými faktormi (ktoré môžu vplyv rizikových faktorov zmierňovať) (Claussen et al., 2022; Davis et al., 2019; McArthur et al., 2023). Žiaden z rizikových faktorov sám o sebe nepredurčuje osobu k budúcej role obeť alebo páchatel'a TIPV.¹²

Vzhľadom na metodologické ťažkosti spojené so skúmaním komunitnej a spoločenskej úrovne rizikových faktorov TIPV, bola dosiaľ najväčšia výskumná pozornosť venovaná rizikovým faktorom na úrovni individuálnej a vzťahovej (Claussen et al., 2022). Nižšie uvádzame najvýznamnejšie zistenia v predmetnej oblasti výskumu ako aj relevantné teórie, ktorými sa riziko TIPV vysvetľuje.

Z výskumov vyplýva, že medzi najvýznamnejšie faktory, ktoré zvyšujú riziko páchania aj zažívania TIPV, patrí **história domáceho násilia** v akejkoľvek podobe, t.j. psychické či fyzické týranie, sexuálne zneužívanie, zanedbávanie, alebo situácia, keď je dieťa vystavené násiliu na niektorom z rodičov alebo súrodencov (Barter et al., 2022; Claussen et al., 2022; Hébert et al., 2019; Hobbs, 2022; S. Park & Kim, 2018; Semenza & Grosholz, 2022; Vives-Cases et al., 2021; Taquette & Monteiro, 2019). Pravdepodobnosť výskytu TIPV preukázateľne zvyšuje aj **tvrdý výchovný prístup rodičov**, zahŕňajúci vynucovanie si disciplíny prostredníctvom telesných trestov, kričania a ponižovania (Jouriles et al., 2012; Pereda et al., 2022; Semenza & Grosholz, 2022; Simons et al., 2008). Hoci výchovné praktiky tohto typu nemusia dosahovať takú intenzitu, že by spadali pod právnu definíciu týrania, stále môžu mať významný negatívny vplyv na dieťa; navyše, je preukázané, že tvrdý výchovný prístup k deťom sa často objavuje v rodinách, kde medzi rodičmi dochádza k násiliu (Rousson et al., 2023). Na vysvetlenie prepojenia medzi TIPV a zážitkami domáceho násilia a/alebo tvrdej výchovy sa ponúka viacero teórií:

- **Teória sociálneho učenia** predpokladá, že správanie sa učí pozorovaním a hodnotením činov iných ľudí, pričom to správanie, ktoré je odmeňované, je s najväčšou pravdepodobnosťou napodobňované (Bandura, 1973). Vo vzťahu k TIPV táto teória naznačuje, že (priame alebo nepriame) vystavenie násiliu v rodine nielenže učí ľudí, ako páchať násilie, ale tiež vstupuje presvedčenie, že násilie v intímnych vzťahoch je normálne a akceptovateľné (Akers & Jennings, 2019; Evans et al., 2022; McArthur et al., 2023). Násilie môže byť vnímané ako spôsob riešenia problémov, udržania kontroly vo vzťahoch, zníženia pocitov napätia alebo zvýšenia pocitov vplyvu na druhých (Davis et al., 2019). Podobne aj z tvrdého výchovného prístupu rodičov si dieťa môže odniesť posolstvo, že agresia je legitímnym prejavom lásky a starostlivosti a že aj keď môže zanechávať pocity hnevu a odmietnutia, často vedie k (aspoň) dočasnej zmene správania (Simons et al., 2008).

¹² Napr. nie všetci tínedžeri, ktorí zažili násilie, sa neskôr stanú páchatelmi alebo obeťami TIPV. Rozhodujúce je zdá sa to, ako sa negatívne životné skúsenosti nadobudnuté v minulosti a z nich plynúce presvedčenia a postoje, skombinujú s aktuálnymi faktormi (Dardis et al., 2015). Určité podnety (ako je napr. konzumácia návykových látok, interpersonálny konflikt, žiarlivosť, nedostatok spokojnosti vo vzťahu, nevhodný komunikačný štýl a pod.) môžu v konkrétnej situácii zafungovať ako spúšťač TIPV. V tomto zmysle vysvetľuje násilie v párových vzťahoch aj **teória pozadia a situácie** (*background-situational theory*) (Riggs & O'Leary, 1996, 1989; Rothman, 2018).

- V nadväznosti na túto teóriu, sa ako relevantná pre vysvetlenie TIPV spomína v literatúre (Pereda et al., 2022) aj **teória sociálno-informačného spracovávania** (*social information processing theory*). Tá predpokladá, že konkrétna podoba reakcie osoby v určitej situácii je podmienená sériou kognitívnych krokov: v prvom rade je kľúčové, akú pozornosť osoba venuje podnetom prítomným v danej sociálnej situácii; ďalej ako si tieto podnety interpretuje; aké možné reakcie si vôbec vie predstaviť; a ako vyhodnocuje jednotlivé možnosti reakcií. Výsledkom tohto procesu je nejaké konanie alebo nekonanie. Zážitky domáceho násillia môžu spôsobiť také deficity a skreslenia v procese spracovávania sociálnych informácií, ktoré zvyšujú pravdepodobnosť TIPV (Fite et al., 2008).
- Podobne aj **teória vzťahovej väzby** (*attachment theory*) má za to, že kvalita vzťahu medzi dieťaťom a opatrovateľom v najrannejšom detstve má zásadný vplyv na kvalitu ďalších interpersonálnych vzťahov v detstve i dospelosti. Ak v onom jadrovom vzťahu, kvôli rôznym formám zlého zaobchádzania zo strany opatrovateľa, dieťa nezažíva pocit bezpečia a istoty, negatívne to ovplyvní to, aký bude mať vzťah k sebe samému a k druhým. Správanie sa jedinca v intímnych vzťahoch môže byť preto charakterizované strachom, úzkosťou, nedôverou, hnevom a podobne, čo môže zvyšovať pravdepodobnosť TIPV (Barter et al., 2022; Pereda et al., 2022; Stover et al., 2018).
- S teóriou vzťahovej väzby úzko súvisí aj **koncept** tzv. **vývinovej traumy** (*developmental trauma*) alebo **komplexnej traumy** (*complex trauma*), ktoré vznikajú v dôsledku nahromadenia nepriaznivých interpersonálnych zážitkov v ranom detstve, často v rámci primárnych vzťahov s opatrovateľmi (Cruz et al., 2022). Je výskumne preukázané, že pokiaľ takéto traumatické zážitky zostanú nespracované, predstavujú aj v dospelosti rizikový faktor pre zažívanie násillia v intímnych vzťahoch (Speranza et al., 2022). Pri komplexnej traume často dochádza k senzitivácii tých mozgových systémov, ktoré aktivujú inštinktívnu reakciu na ohrozenie. Senzitivácia znamená, že inštinktívna reakcia (majúca nejakú podobu boja, úteku alebo ochromenia, zmrznutia), môže byť vyvolaná aj nepatrnými podnetmi, ktoré síce v prítomnosti nepredstavujú reálne ohrozenie, ale nejakým spôsobom pripomínajú minulé reálne ohrozujúce zážitky. Teda aj neutrálna alebo minimálne negatívna vzťahová interakcia môže stačiť na to, aby to osobu vystresovalo; čo môže vyústiť do maladaptívnych sociálnych interakcií a veľmi impulzívnych (často agresívnych) reakcií (Maurer, 2019; Perry et al., 2018).

Negatívne interakcie s rovesníkmi predstavujú ďalší významný rizikový faktor pre výskyt TIPV. V tejto súvislosti výskumná literatúra spomína najmä **šikanovanie**. Zážitky (fyzického, psychického alebo kyber) násillia zo strany rovesníkov môžu neskôr prispieť k tomu, že sa v intímnom partnerskom vzťahu jedinec ocitne v role obeť alebo páchatel'a násillia (Claussen et al., 2022; Gracia-Leiva et al., 2019; Pereda et al., 2022; Taquette & Monteiro, 2019), pričom to, že sa stane obeťou sa javí ako štatisticky pravdepodobnejšie (Adhia et al., 2019; Zych et al., 2021). Výsledky longitudinálnych štúdií naznačujú, že adolescenti si skrátka prenášajú správanie zo svojich rovesníckych vzťahov aj do svojich intímnych partnerských vzťahov (Adhia et al., 2019). Pokiaľ sa šikanovania svojich rovesníkov chlapci alebo dievčatá osobne dopúšťajú, zvyšuje to pravdepodobnosť, že sa podobným spôsobom budú správať aj voči svojím intímny partnerom (Adhia et al., 2019; Claussen et al., 2022; Foshee et al., 2014,

2016; Gracia-Leiva et al., 2019; S. Park & Kim, 2018; Zych et al., 2021).¹³ Je možné, že sa tak deje kvôli tomu, že páchanie rôznych foriem násilia má spoločné pozadie v túžbe uplatňovať moc a kontrolu nad ostatnými a že istú rolu pri tom zohrávajú aj neadekvátne postoje a rovesnícke normy (Barter et al., 2022). Zych et al., (2021) uvádzajú, že šikanovanie a TIPV sú možno rôznymi behaviorálnymi manifestáciami tých istých antisociálnych alebo násilných sklonov, akurát že sa objavujú v rôznych vývinových momentoch a v rôznych kontextoch.

Rizikovým faktorom pre zažívanie TIPV, najmä u dievčat, sú tiež **zážitky sexuálneho obťažovania zo strany rovesníkov** (Claussen et al., 2022; Hébert et al., 2019; Semenza & Grosholz, 2022). V súvislosti s rovesníkmi, výskumy tiež konzistentne potvrdzujú, že riziko tak viktimizácie ako i páchania TIPV stúpa v prípade **stretávania sa s rovesníkmi, ktorí všeobecne inklinujú k delikventnému, antisociálnemu alebo násilnému správaniu**, alebo ktorí **sami páchajú či zakúšajú TIPV** (Claussen et al., 2022; Garthe et al., 2017; Gracia-Leiva et al., 2019; Hébert et al., 2019; Chen et al., 2018; Leen et al., 2013; S. Park & Kim, 2018; Semenza & Grosholz, 2022). Je možné, že rovesnícky vplyv je viac založený na tom, čo si jedinec myslí, že jeho rovesníci robia a čomu veria (vnímaná norma), než na ich skutočnom správaní a presvedčeníach (aktuálna norma). Podľa **teórie sociálnych noriem** (*social norms theory*) je konanie často založené na mylných domnienkach o tom, aké postoje majú iní ľudia, pričom zvyčajne dochádza k nadhodnocovaniu výskytu negatívnych, škodlivých postojov a podceňovaniu výskytu prosociálnych postojov. Tieto mylné domnienky odrádzajú jedinca od toho, aby vyjadril nesúhlas so škodlivými postojmi alebo konaním; čím sa ale podporuje problémové správanie, ktoré je chybné vnímané ako skupinová norma (Berkowitz, 2005; Romanová & Sollár, 2011). V prípade TIPV to prispieva k tomu, že viktimizované osoby o ublíženiach mlčia a zároveň sa posilňuje sociálna toleranciu voči násiliu (Barter et al., 2022).

Aj **v samotnom romantickom vzťahu adolescentov** sa môžu vyskytovať premenné, ktoré zvyšujú riziko TIPV. Pokiaľ je tento vzťah charakterizovaný vysokou mierou hostility, nezhodami a častými hádkami, môže to vyústiť do toho, že jeden z partnerov alebo obaja sa uchýlia k páchaniu nejakých foriem TIPV (Chen et al., 2018). Riziko jednak viktimizácie i páchania TIPV zvyšuje aj skorá sexuálna iniciácia medzi partnermi (sex skôr než došlo k vyznaniu lásky) či nevera (Claussen et al., 2022; Chen et al., 2018). Pokiaľ sa už niektorý z partnerov vo vzťahu dopustil TIPV, zvyšuje to riziko ďalšieho páchania TIPV (Claussen et al., 2022), vrátane rizika stalkingu po rozchode páru (Cloonan-Thomas et al., 2022). Pravdepodobnosť viktimizácie nejakou formou TIPV sa zvyšuje v prípade, ak je partner starší (Claussen et al., 2022), čo môže byť spôsobené tým, že vekový rozdiel vytvára nerovnováhu moci a staršiemu v páre umožňuje ľahšie kontrolovať toho mladšieho (Korkmaz, 2021).

Prehľadové štúdie a metaanalýzy (Claussen et al., 2022; Leen et al., 2013; Semenza & Grosholz, 2022) zaradzujú medzi kľúčové rizikové faktory vo vzťahu k viktimizácii i páchaniu TIPV taktiež **postoje voči násiliu** (ako sú akceptácia alebo ospravedlňovanie násilia, pripisovanie viny za násilie samotným obeťam), tradičné **rodové stereotypy** (o tom, aké správanie prislúcha mužom a aké ženám) a **sexistické presvedčenia**. Už Connell (1987) vo svojej **teórii rodu a moci** (*Theory of Gender and Power*) predpokladal, že vystavenie tradičným presvedčeniam o rodových kultúrnych normách spojených so skriptami hegemonickéj maskulinity (aktívna, kontrolujúca, stelesnená) a feminity (pasívna; zraniteľná, nestelesnená)

¹³ Z niektorých výskumných zistení vyplýva, že u chlapcov, ktorí sú páchatelmi alebo obeťami šikanovania, narastá pravdepodobnosť, že sa budú dopúšťať rôznych foriem TIPV; zatiaľ čo u dievčat sa preukázal iba súvis medzi dopúšťaním sa šikanovania a neskorším páchaním psychickej formy TIPV (Barter et al., 2022).

prispieva k násiliu v intímnych partnerských vzťahoch. Výskumné zistenia tento predpoklad kontinuálne potvrdzujú. V nedávnom výskume realizovanom na adolescentoch v Európe sa ako hlavný faktor spojený s rizikom viktimizácie TIPV (vo vzťahu k obom pohlaviam) ukázali byť postoje zodpovedajúce sexizmu (hostilnému a/alebo benevolentnému¹⁴) a mačizmu¹⁵ (Vives-Cases et al., 2021). Riziko viktimizácie evidentne narastá, ak sa benevolentný sexizmus kombinuje s postojmi tolerancie voči násiliu (Fernández-Antelo et al., 2020). Výskum realizovaný na vzorke španielskych tínedžerov preukázal súvislosť medzi sexizmom a zvýšeným rizikom nielen viktimizácie ale aj páchania TIPV (Dosil et al., 2020). Americká longitudinálna štúdia (Reyes et al., 2016) realizovaná na adolescentných chlapcoch/mužoch preukázala, že akceptácia tradičných rodových rolí¹⁶ spolu s postojmi akceptujúcimi násilie v intímnych partnerských vzťahoch pôsobia synergicky v smere zvyšovania rizika páchania TIPV. Postoje zodpovedajúce tradičným (patriarchálnym) rodovým rolám boli spojené s vyšším rizikom páchania TIPV u chlapcov, ktorí zároveň dosahovali vysoké skóre na škále akceptácie násilia v kontexte randenia (nie však u chlapcov, ktorí na tejto škále dosahovali nízke skóre) (Reyes et al., 2016). V longitudinálnej štúdii na švajčiarskych adolescentoch (Schuster et al., 2021) sa ukázalo, že presvedčenia o rodovo-podmienenom násilí (ako je ospravedlňovanie násilia páchaného na ženách), ako aj všeobecnejšie kognitívne vzorce akceptácie alebo normalizácie používania násilia (ako je morálna neutralizácia agresie¹⁷) predikovali páchanie TIPV. Vyššia miera morálnej neutralizácie agresie predikovala vyššiu pravdepodobnosť páchania fyzického násilia a kontroly (subškály psychického násilia) tak u chlapcov ako aj dievčat. Ospravedlňovanie násilia páchaného na ženách predikovalo, že sa chlapci budú dopúšťať fyzického TIPV (Schuster et al., 2021).

Ďalším významným rizikovým faktorom TIPV sa javí byť **pornografia**. Prehľadová štúdia sumarizujúca poznatky z dvadsiatich rokov výskumu (z obdobia 1995 – 2015) týkajúceho sa pornografie a adolescentov, dospela k záverom, že konzumácia pornografie zvyšuje pravdepodobnosť sexuálne agresívneho správania na strane chlapcov a riziko sexualizovanej viktimizácie u dievčat (Peter & Valkenburg, 2016). Je možné, že pornografické mizogýnné a

¹⁴ **Hostilný sexizmus** súvisí s predsudkami a postojmi vnímajúcimi ženy ako menejcenné, ako podriadenú skupinu vo vzťahu k moci v spoločnosti; prejavuje sa ako antipatia voči ženám, ktoré sú vnímané ako uzurpujúce mužskú moc tým, že usilujú o netradičné pozície (napr. majú záujem o kariérny postup; majú ambície vstúpiť do tradične mužských oblastí, ako je veda alebo šport). **Benevolentný sexizmus** je chápaný ako rytierska ideológia, prejavujúca sa ako ponúkanie ochrany a náklonnosti ženám, ktoré prijímajú konvenčné úlohy (predovšetkým rolu manželky, matky, ženy v domácnosti). Oba typy sexizmu v spoločnosti koexistujú, vzájomne sa dopĺňajú a prispievajú k udržiavaniu rodovej nerovnosti (Glick & Fiske, 1996, 2001).

¹⁵ **Mačizmus** je sociokultúrny konštrukt definovaný ako sexistické postoje, ktoré obhajujú a ospravedlňujú nadradenosť a dominanciu mužov nad ženami. V rámci mačizmu sú muži charakterizovaní ako agresívni, nezávislí a dominantní a ženy sú charakterizované ako slabé, závislé a submisívne. Súčasťou mačizmu môžu byť presvedčenia, ktoré ospravedlňujú násilie, agresiu alebo akceptovanie násilia (napr. niekedy musíte byť násilní, aby ste ukázali, že ste muž; „skutoční muži“ sa neboja bojovať) (Pérez-Martínez et al., 2021).

¹⁶ Týkajú sa presvedčení jedinca o tom, **aké správanie prislúcha role muža a role ženy**; zahŕňajú napr. očakávania, že muži by mali mať posledné slovo pri rozhodovaní; že ženy by mali byť pasívne; že muži by mali byť hlavami domácností a že ženy by mali byť opatrovatelkami v domácnosti. Tradičné (patriarchálne) presvedčenia obsahujú očakávanie, že muži by mali byť v dominantnom sociálnom postavení, ktoré im dáva výsady a moc nad ženami (Reyes et al., 2016).

¹⁷ Koncept **morálnej neutralizácie agresie** (*moral neutralization of aggression*) (Ribeaud & Eisner, 2010, 2015) sa vzťahuje na celý rad kognitívnych procesov, pomáhajúcich jednotlivcovi (ktorý sa vo všeobecnosti pridržiava pravidiel), minimalizovať kognitívnu disonanciu, ohrozenie sebaapoňtia (*self-concept*) a výčitky svedomia, keď sa dopustí násilných činov voči iným.

násilné zobrazenia sexuálnych interakcií, ktoré často stavajú ženy do pozície pasívnych sexualizovaných objektov, ovplyvňujú sexuálne očakávania, normy a presvedčenia chlapcov. Z výskumných zistení vyplýva, že chlapci, ktorí prechovávajú najnegatívnejšie rodové postoje s väčšou pravdepodobnosťou pravidelne sledujú online pornografiu, než chlapci, ktorí majú k ženám viac rovnostárske postoje (Stanley et al., 2018). Podľa novších výskumov pravidelná konzumácia online pornografie významne zvyšuje riziko páchania predovšetkým sexualizovaného TIPV (Barter et al., 2022; Stanley et al., 2018), ale prispieva aj k páchaniu psychického TIPV zo strany chlapcov (Barter et al., 2022). Preukázanie významného súvisu medzi konzumáciou pornografie a dopúšťaním sa psychického TIPV indikuje, že presvedčenia o akceptovateľnosti pohrdavého štýlu komunikácie a kontrolného správania sa môžu posilňovať sledovaním online pornografie (hoci nie je isté, či pravidelná konzumácia pornografie prispieva k používaniu TIPV, alebo či mladí ľudia, ktorí sa už správajú násilne, následne siahajú po pornografii, pretože im slúži na normalizáciu ich správania) (Barter et al., 2022). Sexistické črty pornografie, ako je kontrola a ponižovanie, majú potenciál byť reprodukované dokonca aj v rámci sextingu, ktorý je inak väčšinou mladých ľudí bežne používaný a vnímaný pozitívne (Stanley et al., 2018). Výskumná pozornosť bola venovaná aj jednému zo subtypov pornografie, násilnej pornografii¹⁸ a tomu, aký vplyv má na rôzne formy TIPV. Rostad et al. (2019) zistili, že **vystavenie násilnej pornografii** u chlapcov zvyšuje riziko páchania i zažívania sexualizovaného TIPV a tiež riziko zažívania fyzického TIPV; zatiaľ čo u dievčat narastá pravdepodobnosť páchania fyzického TIPV a vyhrážania sa.

Rizikové správanie, ako je **užívanie návykových látok**, najmä **alkoholu**, je spojené so zvýšenou pravdepodobnosťou viktimizácie a predovšetkým páchania TIPV (Claussen et al., 2022; Chen et al., 2018; Leen et al., 2013; Van Ouytsel et al., 2017), zvlášť fyzickej formy TIPV (Spencer et al., 2020, 2021). Zatiaľ čo niektoré teórie predpokladajú priamu spojitosť medzi konzumáciou alkoholu a násilím cez narušenie kognitívnych funkcií a inhibičnej kontroly, iné naznačujú, že postoje podporujúce násilie tvoria v procese dôležitý medzičlánok. To znamená, že jedinci s takýmito postojmi, sú vystavení zvýšenému riziku násilného konania v opitosti, v porovnaní s intoxikovanými jedincami, ktorí takéto postoje neschvaľujú (McArthur et al., 2023).

Vyššie uvedený prehľad najvýznamnejších rizikových faktorov TIPV naznačuje, aké témy by nemali byť opomenuté v rámci programov zameraných na prevenciu TIPV. Zdrojom nádeje v tomto ohľade je, že rizikové faktory nemajú na jedinca determinujúci vplyv. Vývinová trajektória je pre každého jedinečná, v priebehu života sa neustále prispôsobuje rôznorodým vplyvom, organizuje a reorganizuje a podlieha zmenám (Osher et al., 2020). Podnety pôsobiace preventívne alebo včasná intervencia v prípadoch TIPV môže zamedziť výskytu alebo rozvoju prejavov TIPV, ako aj jeho možným negatívnym následkom.

¹⁸ Pojem „pornografia“ sa vzťahuje na sexuálne explicitné materiály, ktorých cieľom je vyvolať u spotrebiteľa sexuálne vzrušenie. **Nenásilná pornografia** (*nonviolent pornography*) je definovaná ako sexuálne explicitné materiály bez akéhokoľvek zjavného nátlakového (koercitívneho) obsahu, ktoré však niekedy môžu zahŕňať akty podriadenia sa a/alebo nátlaku umiestnením modelov/modeliek, používaním rekvizít alebo zobrazovaním nerovnakých mocenských vzťahov. **Násilná pornografia** (*violent pornography*) je definovaná ako sexuálne explicitné materiály, v ktorých sú explicitne zobrazené nedobrovoľné, nátlakové a/alebo násilné sexuálne vzťahy (Hald, 2014).

1.5 Potenciálne negatívne následky násilia v partnerských vzťahoch tínedžerov

TIPV môže v krátkodobom i dlhodobom časovom horizonte prispievať k zhoršeniu kvality života, či už v jeho psychickej, fyzickej alebo sociálnej sfére.

Longitudinálne výskumy konzistentne potvrdzujú značný súvis medzi TIPV a **budúcim opakovaním násilia** v intímnych vzťahoch, tak v období dospievania ako i v dospelosti (Al-Jbouri, 2022; Exner-Cortens et al., 2017; Hobbs, 2022; Chen et al., 2018; Park et al., 2018; Piolanti et al., 2023). Tieto zistenia naznačujú, že násilie v intímnych vzťahoch môže byť súčasťou kontinua, v ktorom jednotlivci zažívajú a/alebo páchajú takéto násilie od dospievania až po dospelosť (Piolanti et al., 2023). Kvalita života v oblasti intímnych vzťahov tak môže byť významne narušená.

V oblasti psychického zdravia patria medzi potenciálne dlhodobé následky (najmä vo vzťahu k viktimizácii) predovšetkým symptómy **depresie a úzkostí** (Korkmaz, 2021; Park et al., 2018; Piolanti et al., 2023; Semenza & Grosholz, 2022; Taquette & Monteiro, 2019; Yanez-Peñúñuri et al., 2023), ďalej tiež symptómy **post-traumatickej stresovej poruchy** (Yanez-Peñúñuri et al., 2023), vyznačujúcej sa vtieravými spomienkami na traumatické zážitky, tendenciou vyhýbať sa podnetom, ktoré môžu tieto spomienky vyvolávať a celkovo zvýšeným napätím organizmu. U obetí stalkingu bývajú príznaky posttraumatického stresu udávané častejšie, a sú sprevádzané pervazívnymi obavami o vlastnú bezpečnosť a ťažkosťami so sústredením sa na úlohy v škole (Semenza & Grosholz, 2022). Výskumy odhalili taktiež súvis medzi zažívaním alebo páchaním TIPV a dlhodobou pretrvávajúcimi **suicídálnymi myšlienkami** (Al-Jbouri, 2022; Chen et al., 2018; Korkmaz, 2021; Piolanti et al., 2023; Semenza & Grosholz, 2022; Yanez-Peñúñuri et al., 2023), resp. aj zvýšeným rizikom suicídálnych pokusov, najmä u obetí TIPV (Taquette & Monteiro, 2019).¹⁹ Pritom platí, že čím je TIPV intenzívnejšie, tým má nepriaznivejší dopad na psychické zdravie (Taquette & Monteiro, 2019).

Súvis medzi TIPV a fyzickým zdravím je pomerne málo preskúmaný, no z doterajších výskumov vyplýva, že zažívanie násilia v intímnych vzťahoch počas adolescencie môže byť spojené s následným **poklesom** subjektívne vnímanej **úrovne fyzického zdravia** a častejším výskytom **porúch príjmu potravy** (Park et al., 2018; Piolanti et al., 2023; Semenza & Grosholz, 2022), najmä u dievčat. Možným vysvetlením týchto zistení je negatívny dopad dlhodobého stresu na organizmus (najmä ak jeho zdrojom je pretrvávajúce násilie v intímnych vzťahoch) ako aj maladaptívne spôsoby jeho zvládania (Piolanti et al., 2023). V tejto súvislosti sú relevantné aj výskumné zistenia, že TIPV významne predikuje budúce **užívanie tabaku, marihuany a alkoholu**, ako aj ďalšie formy rizikového správania, najmä praktizovanie **nechráneného sexu** alebo sexu pod vplyvom alkoholu (Park et al., 2018; Piolanti et al., 2023; Semenza & Grosholz, 2022; Taquette & Monteiro, 2019). Zvýšená miera rizikového správania sa pritom objavuje ako možný následok TIPV nie len u obetí, ale i u páchatel'ov (Piolanti et al., 2023). U obetí TIPV môže byť zvýšená tendencia k rizikovému sexuálnemu správaniu čiastočne vysvetliteľná narušením ich sebaúcty a sebadôvery.

¹⁹ No treba podotknúť, že výskumné dáta týkajúce sa suicídálnych pokusov sú nejednoznačné, nepochybne aj preto, že realizované štúdie majú selfreportový charakter a neopierajú sa o zdravotné záznamy adolescentov (Piolanti et al., 2023).

TIPV môže mať dopad aj na oblasť vzdelávania a prípravy na budúce povolanie. Výskumy realizované na rozsiahlych vzorkách adolescentov ukázali, že u tých, ktorých randenie bolo sprevádzané násilím sa objavovala **nižšia angažovanosť v škole, nižšie edukačné aspirácie a horší prospech** v porovnaní s adolescentmi, ktorých randenie nemalo násilné atribúty (Datta et al., 2022). Tieto skutočnosti môžu mať dlhodobé implikácie (McArthur et al., 2023).

Aj keď negatívne následky postihujú dievčatá i chlapcov, výskumy odhaľujú evidentné rodové rozdiely týkajúce sa dopadu TIPV. Z najnovších prehľadových štúdií (Piolanti et al., 2023; Yanez-Peñúñuri et al., 2023) vyplýva, že **u dievčat sa pravdepodobnosť dlhodobých nepriaznivých následkov TIPV javí byť vyššia**, než u chlapcov. Následky reportované chlapcami bývajú menej početné a zároveň aj menej vážne než u dievčat (Korkmaz, 2021). V každom prípade je hrozba rôznorodých negatívnych následkov TIPV reálna, a vytvára potrebu venovať náležité úsilie jeho prevencii.

2 Metodológia výskumu

Výskum partnerského násillia v tínedžerských vzťahoch bol realizovaný prostredníctvom dotazníkového prieskumu administrovaného online na vzorke 1181 stredoškolačov a stredoškolačok vo veku 15 – 17 rokov. Dotazník bol vyvinutý v rámci projektu Safeguarding Teenage Intimate relationships - STIR (Barter et al., 2015), ktorý bol v ostatných rokoch administrovaný v Anglicku, Bulharsku, na Cypre, v Nórsku, Švédsku a Taliansku. Dotazník bol preložený do slovenčiny, vložený do systému online zberu dát SURVIO a jeho funkčnosť a zrozumiteľnosť bola testovaná piatimi mladými ľuďmi vekom zodpovedajúcim cieľovej skupine. Dotazník pozostával z 54 položiek rozdelených do 5 základných skupín: základné a demografické údaje, partnerské násillie na živo, partnerské násillie v online priestore, sexualizované násillie, skúsenosti so sextingom a sledovaním pornografie, kontextuálne a postojové otázky. Samotné položky zamerané na partnerské násillie boli rozdelené podľa štyroch foriem násillia na psychické, fyzické, online a sexualizované násillie. Psychické násillie bolo skúmané prostredníctvom štyroch otázok, fyzické prostredníctvom dvoch, sexualizované násillie obsahovalo štyri položky a online násillie šesť. Otázky týkajúce sa partnerského násillia sumarizuje tabuľka č. 1. Dotazník využíval Lickertovu škálu, kde respondentky a respondenti mohli odpovedať, či sa im niektorý z násilných prejavov stal „nikdy“, „raz“, „niekoľkokrát“, „často“. Rovnaké otázky vrátane Lickertovej škály boli následne položené aj na zisťovanie toho, či mladí ľudia použili niektorý z násilných prejavov voči partnerke alebo partnerovi. Celý dotazník je uvedený v prílohe č. 1.

Tab. 1: Spravil ti niekedy niektorí z tvojich partnerov/partneriek niečo z uvedeného?

	Spravil ti niekedy niektorí z tvojich partnerov/partneriek niečo z uvedeného?
Psychické násillie	Škaredo ťa ponížil(a) Kričal(a) na teba / kričal(a) ti priamo do tváre / nadával(a) ti Hovoril(a) negatívne veci o tvojom vzhľade / tele / priateľoch / rodine Vyhŕážal(a) sa ti, že ti fyzicky ublíži
Fyzické násillie	Použil(a) fyzickú silu ako facky, strkanie, buchnáty alebo ťa nasilu držal(a) Použil(a) hrubšiu silu ako udieranie, škrtenie, bitie, bitie nejakým predmetom
Online násillie	Ponižoval(a) ťa alebo ti posielal(a) hnusné komentáre Zavesil(a) na sieť hnusné komentáre o tebe, ktoré mohli vidieť aj ostatní Posielal(a) ti výhražné správy online alebo cez mobil Použil(a) mobil alebo sociálne siete na to, aby kontroloval(a), s kým sa kamarátiš alebo kam ideš Stále kontroloval(a), čo robíš, s kým sa stretávaš, napríklad častým posielaním správ alebo kontrolovaním tvojich sociálnych sietí Použil(a) mobil alebo sociálne siete na to, aby si sa rozhádal(a) s kamarátmi napríklad tým, že sa vydával(a) za teba a posielal(a) im hnusné správy
Sexualizované násillie	Tlačil(a) ťa do bozkávania, intímnych dotykov alebo niečoho podobného Nútil(a) ťa silou bozkávať sa, intímne sa dotýkať alebo niečo podobné Tlačil(a) na teba, aby ste mali pohlavný styk Nútil(a) ťa silou, aby ste mali pohlavný styk

2.1 Zber dát

Zber dát prebiehal prostredníctvom vyplňania online dotazníka počas vyučovania na stredných školách. Celkovo bolo na účasť na výskume oslovených 86 stredných škôl, z toho 58 stredných odborných škôl (67,4 %) a 28 gymnázií (32,6 %) po celom Slovensku. Pomer približne zodpovedal celkovému pomeru jednotlivých typov škôl na Slovensku. Geografické rozloženie škôl bolo na začiatku rovnomerné na základe prepočtu počtu daných typov škôl v jednotlivých krajoch. Neskôr bol zoznam oslovených škôl v niektorých krajoch rozšírený na základe priebežnej kontroly geografickej premennej v dotazníku s cieľom zabezpečiť rovnomerné zastúpenie všetkých krajo. Napriek tomu, že školy boli vyzvané na spätnú väzbu o vyplnení dotazníka, urobilo tak len malé percento z nich, takže nie je možné určiť celkový počet a štruktúru škôl, ktoré dotazník administrovali. Zber dát prebiehal v období apríl – október 2022 s prerušením počas obdobia letných prázdnin.

Školy boli oslovované s prosbou na účasť vo výskume prostredníctvom elektronického listu vedeniu stredných škôl. Riaditelia a riaditeľky sa pre účasť vo výskume rozhodovali na základe vlastných interných pravidiel škôl. Dotazník na spolupracujúcich školách bol administrovaný priamo počas vyučovacej hodiny školskou psychologičkou alebo učiteľkou, či učiteľom podľa možnosti škôl. Vyučujúci dostali presné písomné inštrukcie na administrovanie dotazníka spolu s internetovým odkazom na dotazník. Študentky a študenti sa výskumu zúčastnili dobrovoľne, čo bolo aj zdôraznené v inštrukciách. Dotazník vyplňali na počítačoch, tabletoch alebo mobilných telefónoch v rámci technických možností jednotlivých škôl. Školy dostali možnosť konzultovať administráciu dotazníka, avšak využilo ju len minimum z nich. Vzhľadom k citlivosti témy bol na konci dotazníka kontakt na poradenské linky pre respondentov a respondentky a tieto kontakty boli distribuované aj na jednotlivé školy spolu s inštrukciami.

2.2 Etické aspekty výskumu

Na výskumy prebiehajúce na deťoch sa vzťahujú prísnejšie etické kritériá ako na výskumy na dospelých. Vo všeobecnosti sa informovaný súhlas s účasťou na výskume vyžaduje jednak od dieťaťa (ktorému to bolo prezentované vekovo primeranou formou) a jednak od rodiča alebo zákonného zástupcu dieťaťa. Výnimku tvoria výskumy s účasťou adolescentov, u ktorých je predpokladaná vyššia miera samostatnosti rozhodovania a teda aj možnosti súhlasu s účasťou na výskume. Na Slovensku neexistujú všeobecne platné etické postupy pre výskum na deťoch a mladistvých, preto sme sa pri zvažovaní etických aspektov výskumu orientovali podľa pravidiel platných v iných krajinách.

Podľa Americkej psychologickkej asociácie (APA) výskumy potvrdzujú, že adolescenti od 14 rokov sú schopní poskytnúť validný informovaný súhlas, pokiaľ im je prezentovaný vekovo primeranou formou. Navyše, požiadavka na rodičovský súhlas s účasťou na výskume môže najmä v prípade citlivých a stigmatizovaných tém významne ovplyvniť kvalitu výskumu. Rodičia najmä rizikových skupín mládeže môžu mať problém s udelením takéhoto súhlasu, čo výrazne ovplyvňuje získanú výskumnú vzorku a môže podhodnocovať výskyt riskantných prejavov. Ďalším problematickým aspektom je, že rodičia sa v rámci udelenia súhlasu s výskumom pri citlivých a stigmatizovaných témach môžu dozvedieť o niektorých aspektoch života adolescentov, ktoré oni sami nie sú ochotní s rodičmi zdieľať, prípadne im to môže

spôsobiť psychickú alebo fyzickú ujmu, ak by sa o nejakom ich správaní, s ktorým rodičia nesúhlasia, títo dozvedeli. Aj z týchto dôvodov umožňuje APA realizovať výskumy s citlivými témami na cieľovej skupine nad 14 rokov aj bez udelenia rodičovského súhlasu (APA, 2018). Aj v európskych štátoch neexistujú jednotné pravidlá pre udeľovanie rodičovského súhlasu s účasťou dieťaťa na výskume. Väčšina krajín, ktoré ho regulujú, však rozoznáva istú vekovú hranicu, nad ktorou nie je potrebný súhlas rodiča. Vekové hranice sa líšia, v niektorých štátoch je to 14 rokov (napr. ČR, Poľsko, Chorvátsko, Luxembursko), v iných 15 (Fínsko, Grécko, Slovinsko, Švédsko) alebo 16 rokov (Lotyšsko, Maďarsko, Litva, Holandsko, Veľká Británia). Postupy sa tiež líšia s ohľadom na to, či sa zbierajú personálne údaje o deťoch a či sa výskum realizuje na školách, kde v niektorých štátoch majú školy možnosť samé zvážiť účasť a poskytnúť písomný alebo ústny súhlas namiesto rodičov (FRA, 2014).

Na základe týchto medzinárodných skúseností sme sa rozhodli uplatniť v našom výskume nasledovné etické aspekty. Vzhľadom k najmladšiemu veku účastníčok a účastníkov výskumu 15 rokov nevyžadovať súhlas rodičov, keďže ide o vek, v ktorom Slovenská republika priznáva tejto vekovej skupine niektoré práva, napríklad možnosť uzatvárať pracovnoprávne vzťahy, čo vyžaduje pomerne vysokú mieru samostatného rozhodovania. Zohľadnili sme pri tom aj citlivosť témy výskumu – násilie v partnerských vzťahoch, pričom mnohí rodičia nemusia mať vedomosť o partnerskom živote svojich detí alebo ich adolescentné deti si neželajú, aby ich rodičia boli o tejto téme informovaní. Navyše, v dotazníkoch sa nezbierali žiadne osobné údaje o respondentkách a respondentoch. Pre administráciu výskumu sme zvolili školské prostredie, najmä z dôvodu, aby po vyplnení dotazníka mohli mať účastníčky alebo účastníci výskumu k dispozícii dôvernú osobu (dospelú alebo rovesnícku), s ktorou sa môžu o téme porozprávať. Účasť škôl na výskume bola na zvážení vedenia, pričom to malo k dispozícii k nahliadnutiu aj samotný dotazník. Samotní tínedžeri boli o podmienkach realizácie výskumu vrátane anonymity a dôvernosti údajov informovaní v procese administrácie dospelou osobou ako aj na prvej stránke dotazníka. Zároveň, kontakty na linky pomoci boli k dispozícii jednak školám a jednak sa zobrazili po vyplnení dotazníka. Týmito opatreniami sme sa snažili o čo najnižšiu mieru možnej retraumatizácie a čo najvyššiu mieru informovanosti o dostupnej pomoci v prípade potreby pre cieľovú skupinu výskumu.

2.3 Analýza dát

V kapitolách 3.2.1/3.3.1: „*Prevalencia násilných prejavov v 4 formách násillia*“ sú v tabuľkách uvedené absolútne počty a podiely vystavenia v jednotlivých prejavoch ako aj v štyroch skúmaných násilných formách. Spolu s 95% intervalmi spoľahlivosti tvoria základný prehľad celkovej prevalencie násillia medzi tínedžermi. Tabuľka č.3 ukazuje výsledky násilných situácií zo strany partnera. Tabuľka č.9 mapuje násilné prejavy voči partnerovi. 95% intervaly spoľahlivosti obsahujú odhad percent skutočnej prevalencie v populácií 15-17 ročných tínedžerov navštevujúcich stredné školy na Slovensku.

V stĺpcových grafoch v kapitolách 3.2.2/3.3.2: „*Skúsenosti so 4 formami násillia u dievčat a chlapcov*“ sú porovnané podiely vystavenia akémukoľvek násilnému prejavu v skupine chlapcov a dievčat. Opäť sú v nich uvedené výsledky najskôr zo strany partnera (Grafy č.1 - 4) a neskôr voči partnerovi (Grafy č.6-9). Zistené rozdiely sú testované *Chi kvadrát testom* a vecné súvislosti merané koeficientmi miery účinku: *Phi/Cramers V koeficientmi*. Čím je hodnota *Phi/Cramers V* väčšia tým je vzájomná asociácia medzi pohlavím a výskytom formy

násilia silnejšia. Hodnota 0 ukazuje na vecnú nezávislosť. Údaj blížiaci sa k 1, vecnú súvislosť zvyšuje. Kritéria pre vyhodnotenie vecnej sily vzťahov sú: 0.01 – 0.09 – triviálna súvislosť, 0.10 – 0.29 – nízka až stredná súvislosť, 0.30 – 0.49 – stredná až podstatná súvislosť (De Vaus, 2002; Rabušic et al., 2019). Rovnaké ukazovatele boli použité pri skúmaní vplyvu stereotypov správania sa mužov voči ženám na násilie v Kapitole 3.3.7.

Grafy v kapitolách 3.2.3/3.3.3: „*Rozsah násilných skúseností u dievčat a chlapcov*“ znázorňujú variabilitu násilných skúseností pre obidve pohlavia. Obsahujú interkvartilové rozpätie, porovnávané sú mediánové hodnoty obidvoch skupín. Krabičkový graf č. 5 ukazuje na rozsah skúseností zo strany partnera. Krabičkový graf č. 10 mapuje rovnaké typy situácií s obrátenou skúsenosťou - voči partnerovi. Rozdiely boli testované bayesovským T-testom testom, s príslušnou voľbou apriórneho rozdelenia, ktorého výsledkom je hodnota Bayes faktora a posteriórny odhad rozdielu dvoch priemerov vyjadrenom 95 kredibilným intervalom. Použité boli tiež frekvenčné *NHST testy (Null Hypothesis Significance Testy)* konkrétne - *robustný Welchov Test*, neparametrický *Man-Whitney Test* s príslušnými koeficientami mier asociácie. Hranice pre vecnú silu efektov: 0.20 = zanedbateľný účinok, 0.50 = stredný účinok, 0.8 = veľký účinok (Cohen, 1988; Sawilowsky, 2009). Tabuľky č. 4 – 10 dokresľujú rozsah trendu konfrontácie uvedeného v krabičkových grafoch pre obidve skupiny

V častiach 3.2.4/3.3.4: „*Skúsenosti dievčat a chlapcov s násilím zo/voči partnerovi – detailnejší pohľad*“ je v tabuľkách č. 5 – 11 uvedený podrobnejší empirický obraz prevalencie násilia pre každý násilný prejav podľa toho, ako ich reflektovala skupina dievčat a chlapcov. Pomocou ukazovateľov pomerov šancí $\text{Exp}(B)$, 95% intervalov spoľahlivosti, p hodnôt a Bayesových faktorov zisťujeme, ako diferencuje pohlavie vystavenie konkrétnym násilným situáciám. Rovnaké ukazovatele sú použité aj pri skúmaní vplyvu vybraných determinantov na výskyt násilia (tabuľky č. 8 - 12).

Ďalšie výsledky sú v texte vyhodnotené pomocou dvojstupňových triedení v ktorých sa vždy porovnáva výška podielov v skupine chlapcov a dievčat. Dvojstupňovým triedením sú vyhodnotené: analýza emócií (Tab.č.6), voľby osoby pri zdôverení sa po skúsenosti s partnerským násilím (Tab.č.7), dôvody násilného správania (Tab.č.13), skúseností so sextingom (Graf .č. 11, Tab.č.15 – 16 - 18). (Pre viac detailov vid'. Príloha č. 2: K meraniam a ich limitom).

2.4 Charakteristika výskumnej vzorky

Vzorka obsahovala odpovede od 1181 tínedžerov, z toho 56 % dievčat a 44 % chlapcov. Išlo o mladých ľudí vo veku 15 až 17 rokov (priemer = 16.22, SD = 0.705) navštevujúcich rôzne stredné školy na Slovensku. Najčastejšie sa jednalo o študentky a študentov stredných odborných škôl, gymnázií alebo obchodných akadémií. Zastúpené boli aj stredné priemyselné, umelecké alebo športové školy. Z celkového počtu vyplnených dotazníkov tvorili respondentky a respondenti študujúce na gymnáziu 36,4 % a na stredných odborných školách 63,6 %, takže zastúpenie gymnázií je mierne vyššie oproti celoslovenskému pomeru, avšak stále relatívne zodpovedá reprezentatívnosti vzorky. Z hľadiska sídla školy sa dosiahlo relatívne rovnomerné rozloženie po jednotlivých krajoch (10 – 13 %) s výnimkou vyššieho zastúpenia banskobystrického kraja, ktorý tvoril 23 %, takže bol z hľadiska reprezentatívnosti nadreprezentovaný. Zhrnutie základných demografických charakteristík predstavuje tabuľka

č. 2. 89 % respondentiek a respondentov označilo, že sú slovenskej národnosti, 3 % uviedli rómsku národnosť, 2 % maďarskú a 6 % inú národnosť. 9 % z respondentiek a respondentov označilo, že má nejaké zdravotné znevýhodnenie. Pokiaľ ide o odpovede na otázku, s kým bývajú, 72 % uviedlo, že žije s oboma rodičmi, 22 % žilo v jednorodičovských domácnostiach, 1 % s náhradnými rodičmi a 4 % v iných rodinných konšteláciách.

Tab. 2: Charakteristika vzorky

Pohlavie				Vek					
muž		žena		15		16		17	
517	43,80%	664	56,20%	193	16,30%	538	45,60%	450	38,10%
Typ školy									
Gymnázium		stredná odborná škola		stredná priemyselná škola		obchodná akadémia		iná (umelecká, športová a pod.)	
430	36,40%	564	47,80%	60	5,10%	116	9,80%	11	0,90%
Sídlo školy podľa kraja									
banskobystrický		bratislavský		košický		nitriansky		žilinský	
272	23,10%	154	13,10%	115	9,70%	119	10,10%	153	13%
prešovský		trenčiansky		trnavský					
110	9,30%	132	11,20%	125	10,60%				

Vo vzorke sme sa bližšie zamerali na podskupinu mladých ľudí, ktorí uviedli, že už majú skúsenosť s partnerským vzťahom. Jednalo sa o 632 tínedžerov, 266 chlapcov a 366 dievčat, ktorí tvorili 53,5 % podiel z celkovej vzorky. Títo najčastejšie uvádzali, že svojho partnera/partnerku mali *rovnako starého* (36.6%), *trochu staršieho* (rok až dva) (32.9%), *o dosť staršieho* (viac ako dva roky) (15.3%), *trochu mladšieho* (rok až dva) (14.4%) alebo *o dosť mladšieho* (viac ako dva roky) (0.8%).

3 Výskum partnerského násilia v tínedžerských vzťahoch

V nasledujúcej časti prezentujeme výsledky kvantitatívneho výskumu na základe získaných dát. V jednotlivých častiach sú výskumné výsledky prezentované podľa toho, či sa venujú zažívaniu násilných prejavov v tínedžerských vzťahoch alebo ich páchaniu. V nich sa sústredíme na celkovú prevalenciu, rodové rozdiely takýchto skúseností a vybraným determinantom, ktoré môžu slúžiť ako potenciálne rizikové faktory zažívania, ale aj páchania partnerského násilia. V kapitole venujúcej sa zažívaniu TIPV sa tiež sústredíme na pocity spojené s takouto skúsenosťou a zdôverovanie sa s ňou. Naopak, kapitola o páchaní násilných prejavov zhrňa výsledky dôvodov, ktoré mladí ľudia pre toto správanie uviedli. Posledná kapitola sumarizuje výskumné výsledky týkajúce sa posielaniu a dostávaniu správ so sexuálnym obsahom v tínedžerských vzťahoch.

3.1 Skúsenosť s násilím v partnerskom vzťahu zo strany partnera/ky

Z celkového počtu 1181 vyplnených dotazníkov označilo 53,5 % respondentiek a respondentov, že niekedy malo vzťah. Nasledujúca analýza preto pracuje so vzorkou 632 mladých ľudí. Jedná sa o tínedžerov vo veku 15 až 17 rokov s rôzne dlhou skúsenosťou s partnerským vzťahom. V dotazníku sme sa celkovo zaujímali o štyri formy partnerského násilia. Psychické, fyzické a sexualizované formy mapujú konfrontáciu s násilím zo strany partnera na živo. Online forma skúma násilie prostredníctvom internetu a sociálnych sietí. Každá zo štyroch foriem bola meraná rôznym počtom násilných prejavov. Psychická forma obsahuje 4 prejavy, fyzická forma 2, sexualizovaná 4 a online forma 6 prejavov. Zamerali sme sa tak na 16 rôznych typov násilných situácií.

3.1.1 Prevalencia násilných prejavov v 4 formách násilia

Výskyt násilia v partnerských vzťahoch je medzi tínedžermi vysoký. 59.3% z mladých ľudí, ktorí uviedli, že mali skúsenosť so vzťahom, poznalo aspoň jeden z celkovo 16 násilných prejavov. Tabuľka č. 3 ukazuje, že tínedžeri poznali najčastejšie dva prejavy, spadajúce pod *formu 3 - online násilie v prostredí internetu*: 36% mladých ľudí poznalo situáciu, v ktorých ich partner použil mobil alebo sociálne siete na to, aby kontroloval(a), s kým sa kamaráti alebo kam ide. 33% tínedžerov uviedlo, že malo skúsenosti s partnerom, ktorý ich na internete neustále kontroluje čo robia, s kým sa stretávajú, napríklad častým posielaním správ alebo kontrolovaním sociálnych sietí. Ďalšie dve najpočetnejšie situácie spadali pod *formu 1 - psychické násilie*: 31% mladých ľudí uviedlo, že na nich partner kričal priamo do tváre alebo mu nadával. Nasledovalo *negatívne komentovanie vzhľadu / tela / priateľov / rodiny* (30%) a *škaredé ponižovanie* (29%). Početnejšie boli zastúpené aj situácie vo *forme 4 – sexualizované násilie*: takmer každý štvrtý z tínedžerov (24%) uviedli, že v partnerskom vzťahu poznali

prejavov tlačenia do bozkávania, intímnych dotykov alebo podobného sexuálneho správania. Takmer každý piaty (19%), poznal situácie, tlačenia do pohlavného styku.

Okrem zastúpenia 16 násilných prejavov, tabuľka č.3 mapuje aj celkové skúsenosti s násilím vo vnútri každej zo 4 foriem. Tento výsledok možno nájsť v kategóriách: „skúsenosť s prejavmi násilia celkovo“. Najväčšie zastúpenie zahŕňajú situácie vo *forme 1 psychické násilie*: skúsenosti s jedným alebo viacerými zo štyroch prejavov psychického násilia uviedlo 48% mladých ľudí. Nasleduje *forma3 – online násilie*: skúsenosti s niektorými s prejavov online násilia prostredníctvom internetu uviedlo 47% mladých ľudí v partnerskom vzťahu. Násilné prejavy sexualizovanej povahy poznalo 30% tínedžerov a fyzické násilie vo *forme2* uviedlo 17% mladých ľudí.

Tab. 3: Prevalencia násilia medzi tínedžermi zo strany partnerov/partneriek

	n	%	95% CI
forma 1 psychické násilie			
1.Škaredo ťa ponižil	184	29.1	(25.6, 32.7)
2.Kričal(a) na teba/ kričal(a) ti priamo do tváre/ nadával(a) ti	198	31.3	(27.7, 34.9)
3.Hovoril(a) negatívne veci o tvojom vzhľade/ tele / priateľoch / rodine	189	29.9	(26.3, 33.5)
4.Vyhrážal(a) sa, že ti fyzicky ublíži	68	10.8	(8.3, 13.2)
<i>skúsenosť s prejavmi psychického násilia celkovo</i>	305	48.3	(44.4, 52.2)
forma2 fyzické násilie			
1.Použil(a) fyzickú silu ako facky, strkanie, buchnáty alebo ťa nasilu držal(a)	100	15.8	(13.0, 18.7)
2.Použil(a) hrubšiu silu ako udieranie, škrtenie, bitie, bitie nejakým predmetom	40	6.3	(4.4, 8.2)
<i>skúsenosť s prejavmi fyzického násilia celkovo</i>	105	16.6	(13.7, 19.5)
forma3 online násilie cez mobil alebo internet			
1.Ponižoval(a) ťa alebo ti posielal(a) hnusné komentáre	115	18.2	(15.2, 21.2)
2.Zavesil(a) na sieť hnusné komentáre o tebe, ktoré mohli vidieť aj ostatní	55	8.7	(6.5, 10.9)
3.Posielal(a) ti výhražné správy online alebo cez mobil	94	14.9	(12.1, 17.6)
4.Použil(a) mobil alebo sociálne siete na to, aby kontroloval(a), s kým sa kamarátiš alebo kam ideš	229	36.2	(32.5, 40.0)
5.Stále kontroloval(a), čo robíš, s kým sa stretávaš, napríklad častým posielaním správ alebo kontrolovaním tvojich sociálnych sietí	206	32.6	(28.9, 36.2)
6.Použil(a) mobil alebo sociálne siete na to, aby si sa rozhádzal(a) s kamarátmi, napríklad tým, že sa vydával(a) za teba a posielal(a) im hnusné správy	72	11.4	(8.9, 13.9)
<i>skúsenosť s prejavmi online násilia cez mobil alebo internet celkovo</i>	294	46.5	(42.6, 50.4)
forma4 sexualizované násilie			
1.Tlačil(a) ťa do bozkávania, intímnych dotykov alebo niečoho podobného	153	24.2	(20.9, 27.5)
2.Nútil(a) ťa silou bozkávať sa, intímne sa dotýkať alebo niečo podobné	106	16.8	(13.9, 19.7)
3.Tlačil(a) na teba, aby ste mali pohlavný styk	121	19.1	(16.1, 22.2)
4. Nútil(a) ťa silou, aby ste mali pohlavný styk	67	10.6	(8.2, 13.0)
<i>skúsenosť s prejavmi sexualizovaného násilia celkovo</i>	190	30.1	(26.5, 33.6)

Poznámka: percento počítané z celkového počtu dievčat a chlapcov (N), ktorí uviedli, že majú partnera

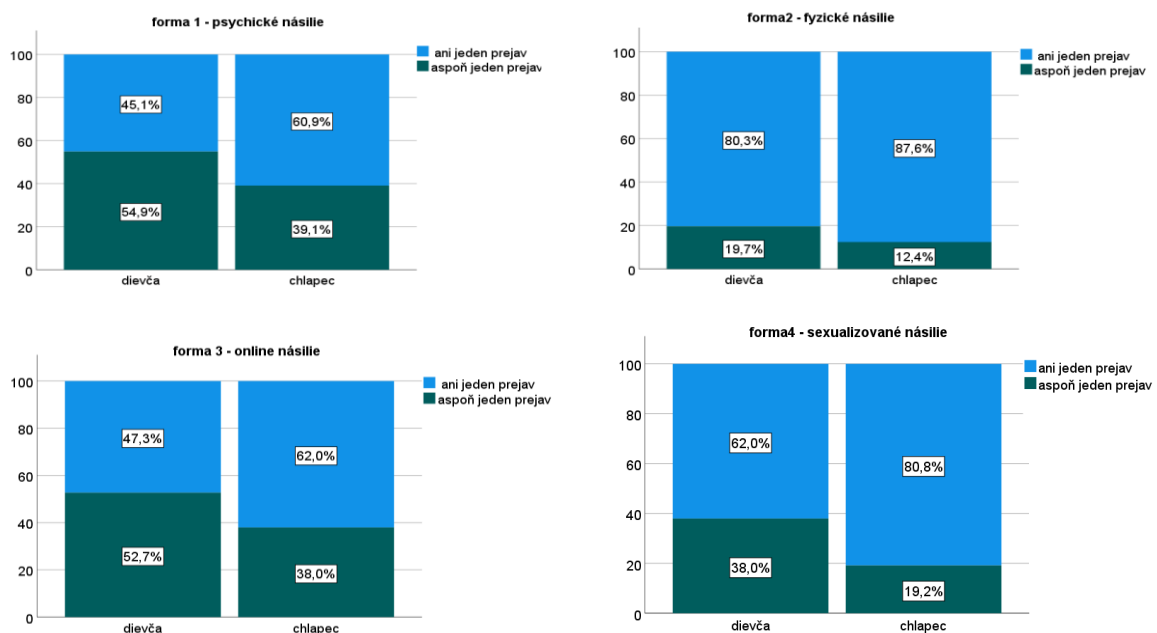
Celková skúsenosť s niektorými z prejavov v 4 formách násilia sú vo vzájomnej asociácii. Znamená to, že ak tínedžeri poznali aspoň jeden prejav v niektorej forme, existovala vysoká pravdepodobnosť, že označia aspoň jeden prejav aj v ďalšej z foriem násilia. Tri najvyššie miery asociácií, v rámci vzájomného porovnania dvojíc sa ukázali medzi formami: *psychické – online, fyzické-sexualizované a nakoniec fyzické-online násilie*.²⁰

²⁰psychické - online násilie: $\chi^2(1) = 132.47, p < .001, Phi = 0.458$, fyzické – sexualizované násilie: $\chi^2(1) = 93.257, p < .001, Phi = 0.384$ a fyzické - online násilie: $\chi^2(1) = 85.497, p < .001, Phi = 0.368$. Išlo o štatisticky významné vzťahy so stredne až podstatne vecnými súvislosťami.

3.1.2 Skúsenosti so 4 formami násilia u dievčat a chlapcov

Skúsenosť s partnerským násilím má tiež rodový aspekt. Nasledujúce grafy ukazujú, že prevalencia skúseností dievčat s niektorou z násilných situácií prevažovala vo všetkých štyroch formách. Približne každé druhé dievča v partnerskom vzťahu uviedlo, že sa stretlo s násilnou situáciou v *forme 1 - psychické násilie* (55%). Každá druhé dievča poznalo aj násilné skúsenosti z *formy 3 – online násilie* (53%). Vyše tretina z dievčat uviedla aspoň jeden z prejavov sexualizovanej konfrontácie (38%) a každá piata respondentka z dievčenskej skupiny uvádzala skúsenosť s konfrontačnými prejavmi vo *forme 2 – fyzické násilie* (20%). Neznamená to, že aj chlapci nemajú násilný typ skúsenosti. Ako ukazujú grafy, prevalencia násilia medzi chlapcami bola nižšia vo všetkých 4 formách a za skúsenosťou dievčat štatisticky významne zaostávala - či už z dôvodu objektívne nižšej konfrontácie alebo väčšej neochoty násilné situácie zo strany partnera/ky priznať. Rozdiely sú uvádzané v poradí od najväčších po najmenšie. Medzi chlapcami a dievčatami boli najväčšie rozdiely v *sexualizovanom násilí*, nasledovalo *psychické*, *online* a nakoniec *fyzické násilie*.²¹

Graf 1-4: Skúsenosti s formami násilia u dievčat a chlapcov

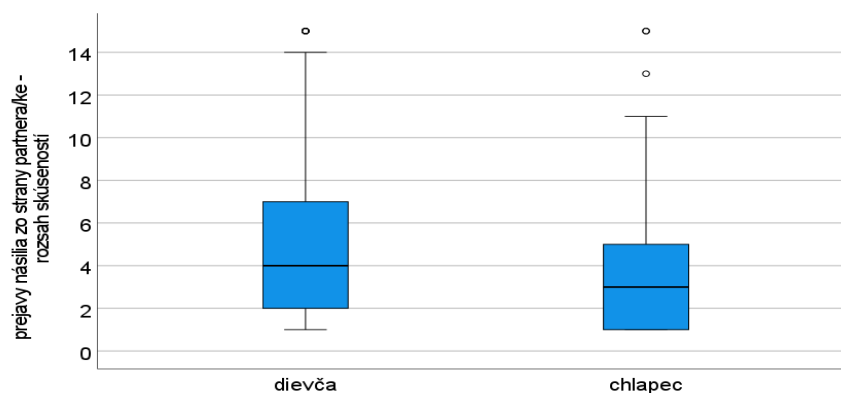

²¹Testy štatistickej významnosti a hodnoty bayes faktorov: *forma 4 sexualizované násilie*: $\chi^2(1) = 25,910$, $p < .001$, Cramers $V = 0.202$, $BF_{10} = 111,111$, *forma 1 psychické násilie*: $\chi^2(1) = 15,440$, $p < .001$, Cramers $V = 0.156$, $BF_{10} = 447$, *forma 3 online násilie*: $\chi^2(1) = 13,494$, $p < .001$, Cramers $V = 0.146$, $BF_{10} = 167$, *forma 2 fyzické násilie*: $\chi^2(1) = 5,871$, $p < .05$, Cramers $V = 0.096$, $BF_{10} = 2,8$. Vzťah medzi pohlavím a vystavením konkrétnej forme násilia podporujú aj Bayes faktory, s výnimkou poslednej *formy 2 – fyzické násilie*. Tu je síce rovnako preferencia vzťahu medzi premennými, ktorá je však veľmi slabá. Všetky koeficienty mier vecnej asociácie Cramers V spadajú do oblastí nízkyh vecných súvislostí.

3.1.3 Rozsah násilných skúseností u dievčat a chlapcov

Rodový aspekt sa prejavoval aj vo väčšom rozsahu násilných prejavov, ktorým dievčatá zo strany svojho partnera/ky čelili. Pod rozsahom máme na mysli skúsenosti s akýmikoľvek zo skúmaných prejavov bez ohľadu na 4 formy, v ktorej sa tieto nachádzali. Z celkovo 16 násilných situácií poznali dievčatá v priemere 5: priemer = 4.99, medián = 4, modus = 2, SD = 3.682, IQR = 5. V skupine chlapcov bol rozsah skúsenosti menší: priemer = 3,72, medián = 3, modus = 1, SD = 3,013, IQR = 4. Chlapčenská skupina zažívala aj nižšiu variabilitu skúseností (užší rozsah interkvartilového rozpätia v podobe dĺžky modrého obdĺžnika).²² Skúsenosť s násilím zo strany partnera u dievčat je teda štatisticky významne vyššia ako u chlapcov a to nielen pokiaľ ide o celkový výskyt, ale aj počet zažívaných prejavov, ak sa už vo vzťahu objavili.

Graf 5: Rozsah násilných skúseností u dievčat a chlapcov

Nasledujúca tabuľka č. 4 ukazuje ako na tom boli obe skupiny v porovnaní, pri konfrontáciách s konkrétnym počtom násilných prejavov. Možno tak vidieť podiely vystavenia dievčat a chlapcov pre konkrétne zaznamenané počty násilných prejavov pre každú zo 4 foriem. Tabuľka ukazuje, že s rastom skúsenosti s násilím sa podiely konfrontácie v oboch skupinách zmenšujú. Zároveň možno vidieť, že podiely vystavenia dievčat sú vo všetkých prejavoch, bez ohľadu na formu v ktorej sa nachádzajú, na rozdiel od chlapčenskej skupiny vyššie. Ide o zistenie, ktoré nepriamo potvrdzuje výsledky z predošlých grafov a na ktoré nadväzujú aj ďalšie zistenia. Najväčšie rozdiely v skupinách sa opäť ukázali v konfrontáciách vo forme 4 – sexualizované násilie. Konkrétne sa jednalo o konfrontáciu s presne s jedným alebo s presne so všetkými štyrmi prejavmi sexualizovanej konfrontácie.

²²Rozdiel v priemeroch medzi pohlaviami mal hodnotu: 1,267 prejavu. Welchov robustný t-test bol štatisticky významný: $t(359.449) = 13.998$, $p = 0.000213$ 95% CI [-1.933, -0.601], s vecne malým až stredným efektom vplyvu pohlavia na priemerné vystavenie rozsahu násilia: $d = -0.367$ 95%CI [-0.571, -0.163]. Štatisticky významný bol aj neparametrický Man-Whitney test: $U = 22729$, $z = 3.559$, $p = 0.000372$, s hodnotou vecnej signifikancie: $r = 0.225$ s malým až stredným efektom vplyvu pohlavia na priemer uvedeného násilia. Aj Bayes faktor silno podporuje hypotézu vzťahu medzi priemerným rozsahom vystavenia násiliu a pohlavím: $BF_{10} = 37$, t.j. takéto dáta sú 37 krát pravdepodobnejšie, ak platí hypotéza vzťahu v porovnaní s nulovou hypotézou o neexistencii rozdielov v cieľovej populácii. Bayesovský odhad posteriornej distribúcie rozdielov (Rouderova metóda s neinformatívnym priorom) mal hodnotu: 1.27, s kredibilným intervalom, vo vnútri ktorého sa s 95% pravdepodobnosťou nachádza skutočný rozdiel v populácii medzi pohlaviami s 95% CI [0.60, 1.94].

Tab. 4: Skúsenosti s rozsahom násilia zo strany partnerov/partneriek

	dievčatá		chlapci	
	n	%	n	%
forma 1 psychické násilie				
nie je skúsenosť s ani jedným prejavom psychického násilia	165	45.1	162	60.9
s jedným prejavom	76	20.8	42	15.8
s dvomi prejavmi	52	14.2	33	12.4
s tromi prejavmi	38	10.4	19	7.1
so všetkými štyrmi prejavmi	35	9.6	10	3.8
Spolu	366	100	266	100
forma2 fyzické násilie				
nie je skúsenosť s ani jedným prejavom fyzického násilia	294	80.3	233	87.6
s jedným prejavom	45	12.3	25	9.4
s dvomi prejavmi	27	7.4	8	3.0
Spolu	366	100	266	100
forma3 online násilie cez mobil alebo internet				
nie je skúsenosť s ani jedným prejavom násilia v online priestore	173	47.3	165	62.0
s jedným prejavom	47	12.8	31	11.7
s dvomi prejavmi	56	15.3	37	13.9
s tromi prejavmi	36	9.8	10	3.8
so štyrmi prejavmi	27	7.4	11	4.1
s piatimi prejavmi	13	3.6	4	1.5
skúsenosť so všetkými šiestimi prejavmi násilia v online priestore	14	3.8	8	3.0
Spolu	366	100	266	100
forma4 sexualizované násilie				
nie je skúsenosť s ani jedným prejavom sexualizovaného násilia	227	62.0	215	80.8
s jedným prejavom	46	12.6	15	5.6
s dvomi prejavmi	35	9.6	16	6.0
s tromi prejavmi	19	5.2	9	3.4
skúsenosť so všetkými štyrmi prejavmi sexualizovaného násilia	39	10.7	11	4.1
spolu	366	100	266	100

Poznámka: a, b: percento počítané z celkového počtu dievčat a chlapcov (N), ktorí uviedli, že majú partnera

3.1.4 Skúsenosti dievčat a chlapcov s prejavmi násilia – detailnejší pohľad

V nasledujúcej časti uvádzame podrobnejší empirický obraz prevalencie násilia zo strany partnerov/riek, tak ako ju reflektovala skupina dievčat a chlapcov. Nadväzuje na predošlé zistenia, v ktorých sa ukázalo, že dievčatá uvádzajú nielen častejšie skúsenosti s konkrétnymi prejavmi vo všetkých štyroch formách ale v priemere čelia aj väčšiemu rozsahu násilných situácií. Podrobnejšie sú tu zmapované podiely vystavenia podľa pohlavia pre každý zo 16 prejavov v štyroch formách. Otestované sú aj vzájomné rozdiely medzi chlapčenskou a dievčenskou skupinou.

15 zo 16 násilných situácií poznala častejšie dievčenská skupina. Najväčšie podiely vystavenia v skupine dievčat zodpovedali 2 prejavom vo forme 3 – *online násilie cez mobil a internet: Použil(a) mobil alebo sociálne siete na to, aby kontroloval(a), s kým sa kamarátiš alebo kam ideš* (43 %), *Stále kontroloval(a), čo robíš, s kým sa stretávaš, napríklad častým posielaním správ alebo kontrolovaním tvojich sociálnych sietí* (40 %). Nasledovali 2 situácie z formy 1 – *psychické násilie: Hovoril(a) negatívne veci o tvojom vzhľade/ tele / priateľoch / rodine* (36%),

Škaredo ťa ponížil (35%) spolu s prejavom z *formy 4 – sexualizovaného násilie - Tlačil(a) ťa do bozkávania, intímnych dotykov alebo niečoho podobného* (30%).

Aj skupina chlapcov reflektovala na prvých miestach rovnaké situácie ako dievčatá, aj keď zriedkavejšie: *forma 3 – online násilie cez mobil a internet: Použil(a) mobil alebo sociálne siete na to, aby kontroloval(a), s kým sa kamarátiš alebo kam ideš* (27%). *Stále kontroloval(a), čo robíš, s kým sa stretávaš, napríklad častým posielaním správ alebo kontrolovaním tvojich sociálnych sietí* (22%). Ďalšie najčastejšie prejavy u chlapcov sa nachádzali vo forme *1 – psychické násilie*. Išlo o situáciu: *Kričal(a) na teba/ kričal(a) ti priamo do tváre/ nadával(a) ti* (27%), *Hovoril(a) negatívne veci o tvojom vzhľade/ tele / priateľoch / rodine* (22%). Jediná situácia, v ktorej mali chlapci väčšie podielové zastúpenie v porovnaní s dievčatami sa týkala: *Zavesil(a) na sieť hnusné komentáre o tebe, ktoré mohli vidieť aj ostatní*. Takýto typ konfrontácie, ktorá sa nachádzala vo *forme 3 – online násilie cez mobil a internet*, uviedlo 9.8% chlapcov a 7.9% dievčat. Tri najmenej reflektované prejavy v dievčenskej skupine sa všetky nachádzali v troch rôznych formách: *Zavesil(a) na sieť hnusné komentáre o tebe, ktoré mohli vidieť aj ostatní* (7.9% dievčat, *forma 3 – online násilie*). *Použil(a) hrubšiu silu ako udieranie, škrtenie, bitie, bitie nejakým predmetom* (8.2% dievčat, *forma 2 – fyzické násilie*). *Nútil(a) ťa silou, aby ste mali pohlavný styk* (13.1% dievčat, *forma 4 – sexualizované násilie*). V chlapčenskej skupine boli najmenej reflektované prejavy: *vyhrážal(a) sa, že ti fyzicky ublíži* (7.1%, *forma 1 – psychické násilie*), *Nútil(a) ťa silou, aby ste mali pohlavný styk* (7.1%, *forma 4 – sexualizované násilie*), *Použil(a) mobil alebo sociálne siete na to, aby si sa rozhádal(a) s kamarátmi, napríklad tým, že sa vydával(a) za teba a posielal(a) im hnusné správy* (7.9%, *forma 3 – online násilie*).

Optikou pomeru šancí je možné zistiť ako sú na tom s rizikom vystavenia obidve skupiny. Najvyššie ukazovatele konfrontácie v prospech dievčat spôsobovali dve situácie vo *forme 4 – sexualizované násilie*. Prvá situácia: *Nútil(a) ťa silou bozkávať sa, intímne sa dotýkať alebo niečo podobné*. Pomer šancí vystavenia dievčat bol 2.7 krát vyšší ako u chlapcov so štatisticky významným rozdielom. Hypotézu vzťahu konfrontácie v prospech dievčenskej skupiny podporovala aj vysoká hodnota Bayes faktora (BF10 = 1000). Druhá situácia: *Tlačil(a) ťa do bozkávania, intímnych dotykov alebo niečoho podobného*. Opäť sa jednalo o štatisticky významný rozdiel s vysokou hodnotou Bayes faktora (BF10 = 2415) a 2.4 krát vyšším pomerom šancí konfrontácie u dievčat ako chlapcov. Všetko sú to typy situácií sexualizovaného násillia.

Podobne aj *forma 4 – sexualizované násilie* dosahovala ako celok v porovnaní so zvyšnými tromi najvyšší pomer šancí vystavenia v dievčenskej skupine. Znamená to, že dievčatá čelili 2.6 krát vyššej šanci rizika, že poznajú jeden alebo viaceré zo sexualizovaných prejavov v porovnaní s chlapcami. Opäť s vysokou hodnotou Bayes faktora v prospech hypotézy vzájomné vzťahu (BF10 = 11 111). Nasledovala *forma 1 – psychické násilie* (1.9 krát, BF10 = 448), *forma 3 – online násilie cez mobil, internet* (1.7 krát, BF10 = 168) a ako posledná *forma 2 – fyzické násilie* s najnižším pomerom šancí: (1.7 krát, BF10 = 2.8). Vo *forme 2 – fyzické násilie* získané dáta síce favorizujú hypotézu o vplyve pohlavia na fyzickú konfrontáciu v prospech dievčat, táto podpora je ale vzhľadom na získané údaje slabá čo ukazuje aj relatívne nízka hodnota Bayes faktora podporujúca hypotézu vzťahu za predpokladu získaných dát veľmi slabo.

Nie je tiež možné trend vo všetkých pätnástich prejavoch v prospech dievčat pri zovšeobecňovaní na celú populáciu považovať vždy za vecne podstatný alebo jednoznačne presvedčivý. Najväčšiu opatrnosť si vyžaduje prejav z *formy 1 – psychické násilie: Kričal(a) na teba/ kričal(a) ti priamo do tváre/ nadával(a) ti*: (pomer šancí = 1.4 krát v prospech dievčat,

(BF01 = 1.3). Rovnako je na tom prejav vo forme3: Ponižoval(a) ťa alebo ti posielal(a) hnusné komentáre (pomer šancí = 1.4 krát v prospech dievčat, BF01 = 2.4). Aj v jedinom prejave, v ktorom uvádzala chlapčenská skupina častejšie skúsenosti so signifikantne 1.3 krát vyšším pomerom šancí je evidencia Bayes faktora (BF01 = 4.1) v prospech nulovej hypotézy. Aj u ďalších prejavov, najmä vo fyzickej forme sa ukazujú pomery šancí stále väčšie v prospech dievčat, aj keď s malou podporou zo strany Bayes faktorov (pre kompletný zoznam vid'. hodnoty BF v tabuľke pre jednotlivé prejavy).

Tab. 5: Prevalencia násilia medzi tínedžermi zo strany partnerov/partneriek

	dievčatá ^a N =366			chlapci ^b N =266			pomer ^c šancí		Bayes ^d faktor
	n	%	95% CI	n	%	95% CI	EXP (B)	95% CI	
forma 1 psychické násilie									
1.škaredo ťa ponižil	128	35.0	(30.2, 40.0)	56	21.1	(16.5, 26.2)	2.017***	(1.400, 2.905)	BF10 = 166.6
2.kričal(a) na teba/ kričal(a) ti priamo do tváre/ nadával(a) ti	126	34.4	(29.7, 39.4)	72	27.1	(22.0, 32.6)	1.415*	(1.001, 1.999)	BF01 = 1.3
3.hovoril(a) negatívne veci o tvojom vzhľade/ tele / priateľoch / rodine	131	35.8	(31.0, 40.8)	58	21.8	(17.2, 27.1)	1.999***	(1.393, 2.868)	BF10 = 166.6
4.vyhrážal(a) sa, že ti fyzicky ublíži	49	13.4	(10.2, 17.2)	19	7.1	(4.5, 10.7)	2.009*	(1.153, 3.501)	BF10 = 3.7
<i>skúsenosť s prejavmi psychického násilia celkovo</i>	201	54.9	(49.8, 60.0)	104	39.1	(33.2, 45.0)	1.898***	(1.337, 2.616)	BF10 = 448
forma2 fyzické násilie									
1.použil(a) fyzickú silu ako facky, strkanie, buchnáty alebo ťa nasilu držal(a)	69	18.9	(15.1, 23.1)	31	11.7	(8.2, 15.9)	1.761*	(1.115, 2.782)	BF10 = 2.7
2.použil(a) hrubšiu silu ako udieranie, škrtenie, bitie, bitie nejakým predmetom	30	8.2	(5.7, 11.3)	10	3.8	(1.9, 6.6)	2.286*	(1.097, 4.762)	BF10 = 2.6
<i>skúsenosť s prejavmi fyzického násilia celkovo</i>	72	19.7	(15.6, 23.7)	33	12.4	(8.4, 16.4)	1.729*	(1.106, 2.702)	BF10 = 2.8
forma3 online násilie cez mobil alebo internet									
1.Ponižoval(a) ťa alebo ti posielal(a) hnusné komentáre	74	20.2	(16.3, 24.6)	41	15.4	(11.5, 20.1)	1.391***	(0.914, 2.115)	B01 = 2.4
2.Zavesil(a) na sieť hnusné komentáre o tebe, ktoré mohli vidieť aj ostatní	29	7.9	(5.5, 11.0)	26	9.8	(6.6, 13.8)	1.3(CH)	(0.456, 1.383)	BF01 = 4.1
3.Posielal(a) ti výhražné správy online alebo cez mobil	66	18.0	(14.4, 22.2)	28	10.5	(7.3, 14.6)	1.870**	(1.164, 3.003)	BF10 = 4.4
4.Použil(a) mobil alebo sociálne siete na to, aby kontroloval(a), s kým sa kamarátiš alebo kam ideš	157	42.9	(37.9, 48.0)	72	27.1	(22.0, 32.6)	2.024***	(1.440, 2.845)	BF10 = 500
5.Stále kontroloval(a), čo robíš, s kým sa stretávaš, napríklad častým posielaním správ alebo kontrolovaním tvojich sociálnych sietí	147	40.2	(36.2, 45.2)	59	22.2	(17.5, 27.5)	2.355***	(1.648, 3.365)	BF10 = 10989
6.Použil(a) mobil alebo sociálne siete na to, aby si sa rozhádal(a) s kamarátmi, napríklad tým, že sa vydával(a) za teba a posielal(a) im hnusné správy	51	13.9	(10.7, 17.8)	21	7.9	(5.1, 11.6)	1.889*	(1.106, 3.225)	BF10 = 2.5
<i>skúsenosť s prejavmi online násilia cez mobil alebo internet celkovo</i>	193	52.7	(47.6, 57.8)	101	38.0	(32.1, 43.8)	1.823***	(1.321, 2.514)	BF10 = 168
forma4 sexualizované násilie									
1.Tlačil(a) ťa do bozkávania, intímnych dotykov alebo niečoho podobného	112	30.6	(26.0, 36.5)	41	15.4	(11.5, 20.1)	2.420***	(1.662, 3.661)	BF10 = 2415
2.Nútil(a) ťa silou bozkávať sa, intímne sa dotýkať alebo niečo podobné	81	22.1	(18.1, 26.6)	25	9.4	(6.3, 13.3)	2.740***	(1.695, 4.428)	BF10 = 1000
3.Tlačil(a) na teba, aby ste mali pohlavný styk	88	24.0	(19.9, 28.6)	33	12.4	(8.9, 16.8)	2.235***	(1.445, 3.458)	BF10 = 125
4.Nútil(a) ťa silou, aby ste mali pohlavný styk	48	13.1	(10.0, 16.9)	19	7.1	(4.5, 10.7)	1.962*	(1.125, 3.424)	BF10 = 2.9
<i>skúsenosť s prejavmi sexualizovaného násilia celkovo</i>	139	38.0	(33.0, 43.0)	51	19.2	(14.4, 23.9)	2.581***	(1.781, 3.741)	BF10= 11 111

Poznámka: a, b: percento počítané z celkového počtu dievčat a chlapcov (N), ktorí uviedli, že majú partnera, c: binárna logistická regresia: referenčná skupina – (CH) – referenčná kategória chlapci, inak referenčná kategória – dievčatá, c: pomer šancí EXP (B): o koľko je väčšia šanca vystavenia násiliu naživo ak som dievča v porovnaní s chlapcami, d: Bayes faktor: BF10 – koľko krát sú pravdepodobnejšie získané dáta ak platí H1 (je rozdiel medzi pohlavím) v porovnaní s H0 (nie je rozdiel medzi pohlavím), BF01 – koľko krát sú pravdepodobnejšie získané dáta, ak platí H0 (nie je rozdiel medzi pohlavím) v porovnaní s H1 (je rozdiel medzi pohlavím). BF = 1 rovnaká preferencia dvoch hypotéz, BF = <1, 3 > – preferencia nestojí za zmienku, BF > 3 presvedčivá preferencia (Jeffreys, 1961), * < p 0.05, ** p < 0.01 *** < p = 0.001

3.1.5 Prežívanie partnerského násillia

Respondentky a respondenti so skúsenosťou s násillím mali možnosť odpovedať aj na otázku: „Ako si sa pri tom cítil/a?“. Títo mohli označiť viacero pocitov, medzi ktorými boli *pozitívne emócie* (milovaná, chcená, chránená, spokojná so sebou, zdalo sa mi to zábavné), *neutrálne prežívanie* (nemalo to na mňa vplyv) a *negatívne pocity* (rozrušená, nešťastná, ponížená, podráždená, vystrašená, zahanbená, nahnevaná, šokovaná, nespokojná so sebou). Nie všetky respondentky a respondenti, ktorí niektoré z prejavov násillia v 4 formách poznali, na takto položenú otázku aj odpovedali (viď. percento podielu odpovedí v druhom riadku tabuľky). Tí ktorí tak ale urobili, označili najmä *negatívne pocity*, ktoré boli častejšie u dievčat v porovnaní s chlapcami. Tí naopak udávali najmä neutrálne prežívanie – približne v tretine prípadov pri každej forme násillia.

Tab. 6: Ako si sa pri tom cítil/a?

Ako si sa pritom cítil/a?	forma1 - psychické násillie N=305				forma2 - fyzické násillie N=105				forma3 - online násillie N = 294				forma4 - sexualizovaného násillie N = 190			
	dievčatá N =201		chlapci N = 104		dievčatá N =72		chlapci N =33		dievčatá N = 193		chlapci N = 101		dievčatá N = 139		chlapci N = 51	
	(177/88.1%)		(86/82.7%)		(70/97.2%)		(31/93.9%)		(164/85%)		(84/83.2%)		(126/90.6%)		(49/96.1%)	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
pozitívne emócie	42	23.7	32	37.2	21	30.0	13	41.9	31	18.9	30	35.7	21	16.6	27	55.1
neutrálne emócie	19	10.7	30	34.9	8	11.4	11	35.5	19	11.6	29	34.5	4	3.1	12	24.4
negatívne emócie	151	85.3	54	62.8	56	80.0	22	71.0	134	81.7	48	57.1	114	90.4	33	67.3

Poznámka: možnosť označiť viac odpovedí, t.j. súčet nad 100%. % zodpovedajú podielu respondentov, vystavených danej forme násillia, ktorí označili konkrétny dôvod.

Dievčatá najnegatívnejšie prežívali *sexualizované násillie* (90 %), nasledovalo *psychické* (85 %), online (82 %) a *fyzické násillie* (80 %). Naopak, niektoré z pozitívnych emócií sa objavili v rozpätí 16 – 30 %, pričom najmenej ich bolo pri *sexualizovanom násillí* a najviac pri *fyzickom*. U chlapcov boli pocity z prežívania prejavov násillia ešte zmiešanějšíe, pričom najhoršie prežívali *fyzické* (71 %) a *sexualizované násillie* (67 %). Je však zaujímavé, že pri týchto formách boli aj najvyššie podiely pozitívnych emócií (42 % a 55 %). Spolu s vysokou mierou neutrálnych emócií je možné usudzovať, že chlapci si menej pripúšťajú prežívané násillie v partnerskom vzťahu. Aj u dievčat je však vidieť, že prežívanie násillia môže vzbudzovať rozporuplné pocity. Do úvahy je však nutné zobrať aj fakt, že nie všetci tínedžeri so skúsenosťou s partnerským násillím odpovedali aj na otázky o pocitoch. Najväčšiu návratnosť u dievčat dosahovala forma *fyzického násillia* (97%), nasledovaná *sexualizovaným násillím* (96%), *psychickým násillím* (88 %) a *online násillím* (85 %). Aj u chlapcov bolo v poradí návratnosti odpovedí *fyzické násillie* na prvom mieste (94 %). Ďalšie poradie sa už ale zmenilo: *online násillie* (83 %), *psychické násillie* (83 %) a nakoniec *sexualizované násillie* (74 %).

3.1.6. Z dôvery sa so skúsenosťou s partnerským násilím

Podobne ako u predošlej otázky, ani pri zdôverení sa konkrétnej osobe, neboli všetci, ktorí zažili niektorý z prejavov násilia, ochotní odpovedať aj na túto otázku. Ukazujú to percentá a absolútne čísla pre obidve skupiny v Tab. č. 7. U dievčat sa najväčšia návratnosť odpovedí nachádzala v skupine, so skúsenosťou s prejavmi *fyzického násilia* (97 %). Naopak najmenší podiel ukazoval na *online násilie* (86 %). Podobne aj v skupine chlapcov bolo na prvom mieste *fyzické násilie* (94 %). Najmenšia návratnosť sa objavila pri *psychickom násilí* (83 %).

Tab. 7: Povedal/a si niekomu, čo sa stalo?

Povedal si niekomu čo sa stalo?	forma1 - psychické násilie N=305				forma2 - fyzické násilie N=105				forma3 - online násilie N = 294				forma4 - sexualizované násilie N = 190			
	dievčatá N = 201 (175/87.1%)		chlapci N = 104 (86/82.7%)		dievčatá N = 72 (70/97.2%)		chlapci N = 33 (31/93.9%)		dievčatá N = 193 (166/86%)		chlapci N = 101 (85/84.2%)		dievčatá N = 139 (128/92.1%)		chlapci N = 51 (46/90.2%)	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
nikomu	37	21.1	32	37.2	15	21.4	14	45.2	28	16.9	31	36.5	60	46.9	20	43.5
kamarát/ kamarátka	130	74.3	47	54.7	53	75.7	17	54.8	129	77.7	46	54.1	59	46.1	15	32.6
rodič, mama/otec/ náhradný/otec/ mama	36	20.6	13	15.1	13	18.6	6	19.4	34	20.5	15	17.6	15	11.7	5	10.9
sestra/brat/ starý rodič	28	16.0	16	18.6	8	11.4	8	25.8	26	15.7	16	18.8	11	8.6	10	21.7
iný dospelý, učiteľ/ka	10	5.7	7	8.1	4	5.7	4	12.9	9	5.4	5	5.9	9	7.0	2	4.3

Poznámka: možnosť označiť viac odpovedí, t.j. súčet nad 100%. % zodpovedajú podielu respondentov, vystavených danej forme násilia, ktorí označili konkrétny dôvod.

To, komu sa mladí ľudia s rozličnou skúsenosťou zo 4 formami násilia zdôverovali, bolo do veľkej miery podobné. Mierne sa menili iba relatívne početnosti. Najväčšiu dôveru mali dievčatá voči kamarátovi/kamarátke. Len pri sexualizovanom násilí bola najčastejšou odpoveďou dievčat: *nikomu*, ktorú zvolilo až 47 % dievčat. Rovnako to bolo aj v prípade chlapcov. Pri väčšine foriem partnerského násilia sa zdôverili kamarátovi/kamarátke, len pri sexualizovanom násilí prevládala odpoveď *nikomu* (43,5 %). Dievčatá tiež majú väčšiu tendenciu zverovať sa. S výnimkou sexualizovaného násilia sa pri ostatných formách zdôverili kamarátke/kamarátovi tri štvrtiny dievčat, ale len mierne viac ako polovica chlapcov. Na posledných miestach, bez ohľadu na formu, sa nachádzali spoločensky zodpovedné profesie ako sú *učiteľ*, *učiteľka*, alebo *iní dospelí*. Mladí ľudia sa tak najčastejšie obracajú s dôverou na svojich rovesníkov alebo si svoje skúsenosti nechávajú pre seba. Širší rodinný okruh, rodičia, súrodenci nie sú tými, na ktorých sa tínedžeri s takouto skúsenosťou obrátia na prvom mieste.

3.1.7 Vybrané determinanty a riziko násilia

Medzi vybrané determinanty násilia zo strany partnera alebo partnerky sú zahrnuté skúsenosti so šikanovaním, rovesníckym a rodinným násilím, či konzumácia pornografie. Zaujímalo nás aj to, ako sa mladým ľuďom darí v škole, pričom sme sa zamerali aj na vybrané sociodemografické charakteristiky, akými sú typ domácnosti, alebo zdravotné znevýhodnenie. Celkovo bolo do analýzy zahrnutých 11 faktorov, ktoré hrali vo vystavení násiliu zo strany partnera rôznu rolu. Zhrnutie znázorňuje tabuľka č. 8.

Zdravotné znevýhodnenie hralo štatisticky významnú rolu iba pri *psychickom násilí*. Tínedžeri so zdravotným znevýhodnením, čelili takmer dvakrát vyššej šanci (1.99) vystavenia psychickému násiliu zo strany partnera alebo partnerky, aj keď s relatívne malou podporou v prospech hypotézy vzťahu: Bayes faktor (BF10 = 3.03). V ďalších troch formách *fyzického, online a sexualizovaného násilia* zdravotné znevýhodnenie síce opäť zvyšovalo toto riziko, výsledky však boli štatisticky nevýznamné. Aj hodnoty Bayes faktorov preferovali podporu nulovej hypotézy neprítomnosti vzťahu medzi partnerským násilím a zdravotným znevýhodnením.

To, či sa **v škole tínedžerom darí alebo nie**, bol rovnako ukazovateľom, ktorého evidencia vo vzťahu k násilnými situáciami nie je príliš presvedčivá. Pri troch formách išlo o štatisticky nevýznamný vzťah. Čiastočnú výnimku tvorilo *online násilie*, v ktorom mladí ľudia, ktorí uvádzali, že to majú v škole ťažšie, boli niektorému z online prejavov vystavení štatisticky významne častejšie ($1/0.546 = 1.8$ krát). Hodnota Bayes faktora podporovala alternatívnu hypotézu vzájomného vzťahu medzi premennými, avšak veľmi slabo (BF10 = 3.08).

Jedným z rozhodujúcejších determinantov, ktoré sprevádzalo riziko vystavenia partnerskému násiliu, bola **skúsenosť so šikanovaním**. Táto skúsenosť štatisticky významne zvyšovala pomer šancí vystavenia voči jednému alebo viacerým formám partnerského násilia. Išlo o pomerne vysoké hodnoty pomerov šancí aj bayes faktorov. V poradí od najvyššieho sa riziko násilia nachádzalo najmä pri *fyzickom násilí* (3.2 krát vyšší pomer šancí, BF10 = 125). Nasledovalo *psychické násilie* (3.1 vyšší pomer šancí, BF10 = 1.4e11) a *sexualizované násilie* (3.1 krát vyšší pomer šancí, BF10 = 1.2e8). V prípade *online násilia*, išlo o najvyššiu hodnotu pomerov šancí zo všetkých determinantov (3 krát vyšší pomer šancí, BF10 = 1.8e9). Skúsenosť so šikanovaním bola všade sprevádzaná vysokými hodnotami Bayes faktorov podporujúcich hypotézu vzájomného vzťahu skúsenosti so šikanovaním a s partnerským násilím.

Skúsenosť so šikanovaním ostatných bol ukazovateľ, ktorý rovnako zvyšoval riziko vystavenia partnerskému násiliu. Štatisticky významný vzťah sa nachádzal pri troch formách. Najvyššie hodnoty vykazovalo *psychické násilie* (2.2 krát vyššie pomery šancí, BF10 = 1000) pred *fyzickým násilím* (2.2 krát, BF10 = 1.57), so slabou podporou v prospech nulovej hypotézy. O niečo nižšie riziko bolo pri *online násilí* (2 krát), so silnejšou podporou bayes faktora v prospech vzájomného vzťahu medzi premennými (BF10 = 217). V prípade *sexualizovaného násilia*, bol pomer šancí nízky (1.2 krát) a štatisticky nevýznamný s preferenciou skôr v prospech nulovej hypotézy (BF01 = 3.10).

Mať kamarátov, ktorí sú agresívni a zastrášujú ostatných mladých ľudí, je charakteristikou, ktorá odkazuje nepriamo na normy skupiny, ktoré môžu ovplyvňovať správanie jednotlivca. Vo všetkých formách viedla táto charakteristika k väčšiemu riziku, že bude násilie mladý človek poznať aj zo strany svojho partnera alebo partnerky. V poradí od najväčšieho pomeru šancí bolo na prvom mieste *sexualizované násilie* (2.1, BF10 = 100), nasledované *psychickým násilím*

(2.08, BF10 = 100), *fyzickým násilím* (1.7, BF10 = 8928) a *online násilím* (1.9, BF10 = 21.27) Hodnoty bayes faktorov podporovali niekoľkonásobne silnejšie hypotézu vzťahu medzi premennými pred nulovou hypotézou.

Pravidelné pozeranie online pornografie na interne môže byť rizikovým faktorom pre *psychické násilie* (1.6, BF10 = 7.87) a *fyzické násilie*, (1.5, BF10 = 1.00). V oboch formách išlo o štatisticky významne vyššie pomery šancí so slabou podporou hypotézy vzťahu bayes faktormi, čo navádza na opatrnosť pri definitívnom závere asociácie s násilím zo strany partnera. Ešte menšia evidencia sa ukazuje pri *sexualizovanom násilí* (1.5, BF10 = 1.90) a *online násilí* (1.2, BF10 = 2.44). Ide o štatisticky nevýznamné hodnoty pomerov šancí, v ktorých Bayes faktory rovnako preferujú hypotézu vzťahu medzi týmito dvomi premennými veľmi slabo, až zanedbateľne.

Uvádzaná skúsenosť mladých ľudí s **nútením pozerania pornografie zo strany partnera alebo partnerky** však viedla k najväčším pomerom šancí násilia v partnerskom vzťahu spomedzi všetkých determinantov. Celkovo najvyššia hodnota pomerov šancí zo všetkých sa nachádzala pri *sexualizovanom násilí* (5.1, BF10 = 1.4e5). O vysoko rizikový determinant išlo aj v prípade *fyzického násilia* (3.7, BF10 = 200) a *psychického násilia* (2.9, BF10 = 33.3). Vo všetkých troch formách sprevádzali vyššie pomery šancí aj veľké hodnoty Bayes faktorov v prospech vzťahu so sexualizovanými, fyzickými a psychickými prejavmi násilia. Opatrnosť s vyšším rizikom vystavenia je na mieste iba pri *online násilí* (1.7, BF01 = 1.73), kde je táto evidencia slabá a štatisticky nevýznamná. Bayes faktor tu preferuje skôr hypotézu neexistencie vzájomného vzťahu t.j. hypotézu vzájomnej nezávislosti.

Poznať násilie z vlastnej domácnosti, zo strany najbližších opäť v rôznej miere súvisí s konfrontáciou s partnerským násilím. Ide o charakteristiku, ktorá ako jediná spôsobovala štatisticky významne vyššie pomery šancí vo všetkých štyroch formách sprevádzaných vysokými hodnotami Bayes faktorov podporujúcich vzájomný vzťah. Najmarkantnejšie sa to prejavovalo pri *psychickom násilí* (4.1, BF10 = 500) pred *sexualizovaným násilím* (3.5, BF10 = 333), *fyzickým násilím* (3.1, BF10 = 16.39) a nakoniec *online násilím* (2.7, BF10 = 13.1). *Kričia alebo Ti nadávajú dospelí v Tvojej domácnosti neustále?* - verbálne násilné skúsenosti zo strany najbližších z vlastnej domácnosti ukazujú na štatisticky významné asociácie so skúmanými prejavmi násilia, opäť vo všetkých štyroch formách. Tieto sú rovnako sprevádzané vysokými hodnotami Bayes faktorov podporujúcich vzájomný vzťah. V poradí od najvyšších hodnôt: *psychické násilie* (3.8 krát vyšší pomer šancí, BF10 = 1.3e8), *online násilie* (2.9 krát vyšší pomer šancí, BF10 = 27777), *fyzické násilie* (2.8 krát vyšší pomer šancí, BF10 = 1000), *sexualizované násilie* (2.7, BF10 = 9708).

Bývanie v domácnosti s jedným rodičom sa ukázalo ako slabý determinant, ktorý v troch formách s násilím zo strany partnera alebo partnerky nehral žiadnu významnejšiu rolu: *sexualizované násilie* (1.43 krát, BF01 = 1.08), *online násilie*: (1.27 krát, BF01 = 2.25), *fyzické násilie* (1.09, BF01 = 6.82). Bayes faktory skôr podporujú hypotézu vzájomnej nezávislosti. Štatisticky významný vzťah bol sprevádzaný iba pri vyššej hodnote pomerov šancí pri *psychickom násilí* (1.6 krát, BF10 = 3.3). Podpora hypotézy vzájomného vzťahu optikou Bayes faktora je ale veľmi slabá.

Byť vo vzťahu s partnerom alebo partnerkou staršími viac ako dva roky bol posledný determinant, ktorý zohrával pri partnerskom násilí zásadnejšiu rolu. Najmarkantnejšie sa to prejavovalo pri *sexualizovanom násilí* (3 krát vyšší pomer šancí, BF10 = 16 393), *fyzickom násilí* (2.9 krát vyšší pomer šancí, BF10 = 500). Nasledovalo *online násilie* (2.6 krát vyšší pomer šancí,

BF10 = 1000) a *psychické násilie* (2.2 krát vyšší pomer šancí, BF10 = 83.3). Jednalo sa všade o štatisticky významné vzťahy, sprevádzané vysokými hodnotami Bayes faktorov v prospech hypotézy vzájomného vzťahu medzi premennými. Byť vo vzťahu so starším partnerom alebo partnerkou o viac ako dva roky je rizikovým determinantom partnerského násilia.

Tab. 8: Determinanty prevalencie násilia medzi tínedžermi zo strany partnerov/partneriek

determinanty prevalencie násilia medzi tínedžermi zo strany partnerov/partneriek	nie			áno			pomer šancí		Bayes faktor
	n	%	95% CI	n	%	95% CI	EXP (B)	95% CI	
forma 1 psychické násilie									
1.Máš zdravotné znevýhodnenie?	265	46.6	(42.5,57.5)	40	63.5	(51.6, 75.4)	1.995*	(1.164, 3.419)	BF10 = 3.0
2.Máš pocit, že sa Ti vo v škole vo všeobecnosti darí?	41	53.9	(42.7, 65.2)	156	43.2	(38.1, 48.3)	0.650	(0.395, 1.068)	BF01 = 1.3
3.Bol si niekedy šikanovaný?	119	35.2	(30.1, 40.3)	186	63.3	(57.8, 68.8)	3.169***	(2.289, 4.389)	BF10 =1.4e11
4.Šikanoval si ty niekoho?	210	43.6	(39.1, 48.0)	95	63.3	(55.6, 71.0)	2.237***	(1.533, 3.264)	BF10 =1000
5.Sú Tvoji kamaráti agresívni alebo zastrašujú iných mladých ľudí?	180	43.2	(38.4, 47.9)	76	61.3	(52.7, 69.9)	2.085***	(1.383, 3.141)	BF10 = 100
6.Pozeraš pravidelne online porno?	178	44.2	(39.3, 49.0)	127	55.5	(49.0, 61.9)	1.574**	(1.136, 2.181)	BF10 = 7.9
7.Nútil ťa partner pozeráť online porno?	270	46.3	(42.3, 50.4)	35	71.4	(58.8, 84.1)	2.898***	(1.527, 5.501)	BF10 = 33.3
8.Správajú sa dospelí v Tvojej domácnosti pravidelne násilne voči Tebe?	270	46.0	(42.0, 50.0)	35	77.8	(65.6, 89.9)	4.109***	(1.998, 8.453)	BF10 = 500
9.Kričia alebo Ti nadávajú dospelí v Tvojej domácnosti neustále?	224	42.8	(38.6, 47.1)	81	74.3	(66.1, 82.5)	3.861***	(2.430, 6.137)	BF10 = 1.3e8
10.Bývaš s jedným rodičom?	193	45.3	(40.6, 50.0)	94	56.3	(48.8, 63.8)	1.555*	(1.084, 2.229)	BF10 = 3.3
11.Bol/a si v partnerstve so starším partnerom/kou? (o viac ako dva roky)	242	45.2	(41.0, 49.5)	63	64.9	(55.5, 74.4)	2.244***	(1.430, 3.520)	BF10 = 83.3
forma 2 fyzické násilie									
1.Máš zdravotné znevýhodnenie?	90	15.8	(12.8, 18.8)	15	23.8	(13., 34.3)	1.663	(0.893, 3.098)	BF01 = 3.0
2.Máš pocit, že sa Ti vo v škole vo všeobecnosti darí?	16	21.1	(11.9, 30.2)	54	15.0	(11.3, 18.6)	0.660	(0.354, 1.229)	BF01 = 3.08
3.Bol si niekedy šikanovaný?	39	11.5	(8.1, 14.9)	66	22.4	(17.7, 27.2)	3.221***	(1.998, 5.192)	BF10 = 125
4.Šikanoval si ty niekoho?	71	14.7	(11.6, 17.9)	34	22.7	(16.0, 29.4)	2.219***	(1.441, 3.418)	BF10 = 1.57
5.Sú Tvoji kamaráti agresívni alebo zastrašujú iných mladých ľudí?	52	12.5	(9.3, 15.6)	39	31.5	(23.3, 39.6)	1.697*	(1.073, 2.682)	BF10 = 8928
6.Pozeraš pravidelne online porno?	58	14.4	(11.0, 17.8)	47	20.5	(15.3, 25.8)	1.536*	(1.005, 2.348)	BF10 = 1.00
7.Nútil ťa partner pozeráť online porno?	86	14.8	(11.9, 17.6)	19	38.8	(25.1, 52.4)	3.660***	(1.972, 6.794)	BF01 = 200
8.Správajú sa dospelí v Tvojej domácnosti pravidelne násilne voči Tebe?	89	15.2	(12.3, 18.1)	16	35.6	(21.6, 49.5)	3.087***	(1.610, 5.918)	BF10 = 16.39
9.Kričia alebo Ti nadávajú dospelí v Tvojej domácnosti neustále?	71	13.6	(10.6, 16.5)	34	31.2	(22.5, 39.9)	2.886***	(1.793, 4.647)	BF10 = 1000
10.Bývaš s jedným rodičom?	66	15.5	(12.1, 18.9)	28	16.8	(11.1, 22.4)	1.099	(0.678, 1.782)	BF01 = 6.82
11.Bol/a si v partnerstve so starším partnerom/kou? (o viac ako dva roky)	74	13.8	(10.9, 16.8)	31	32.0	(22.7, 41.2)	2.926***	(1.788, 4.787)	BF10 = 500
forma 3 online násilie cez mobil alebo internet									
1.Máš zdravotné znevýhodnenie?	259	45.5	(41.4, 49.6)	35	55.6	(43.3, 67.8)	1.496	(0.886, 2.526)	BF01 = 2.69
2.Máš pocit, že sa Ti vo v škole vo všeobecnosti darí?	43	56.6	(45.4, 67.7)	150	41.6	(36.5, 46.6)	0.546*	(0.331, 0.899)	BF10 = 3.08
3.Bol si niekedy šikanovaný?	115	34.0	(29.0, 39.1)	179	60.9	(55.3, 66.5)	3.018***	(2.181, 4.177)	BF10 = 1.8e9
4.Šikanoval si ty niekoho?	204	42.3	(37.9, 46.7)	90	60.0	(52.2, 67.8)	2.044***	(1.407, 2.969)	BF10 = 217
5.Sú Tvoji kamaráti agresívni alebo zastrašujú iných mladých ľudí?	173	41.5	(36.8, 46.2)	71	57.3	(48.6, 66.0)	1.889**	(1.259, 2.835)	BF10 = 21.27
6.Pozeraš pravidelne online porno?	180	44.7	(39.8, 49.5)	114	49.8	(43.3, 56.3)	1.228	(0.887, 1.700)	BF01 =2.44
7.Nútil ťa partner pozeráť online porno?	265	45.5	(41.4, 49.5)	29	59.2	(45.4, 72.9)	1.740	(0.962, 3.147)	BF01 =1.73
8.Správajú sa dospelí v Tvojej domácnosti pravidelne násilne voči Tebe?	263	44.8	(40.8, 48.8)	31	58.9	(55.4, 82.4)	2.728**	(1.442, 5.234)	BF10 =13.15
9.Kričia alebo Ti nadávajú dospelí v Tvojej domácnosti neustále?	220	42.1	(37.8, 46.3)	74	67.9	(59.1, 76.7)	2.912***	(1.879, 4.512)	BF10= 27777
10.Bývaš s jedným rodičom?	191	44.8	(40.1, 49.6)	85	50.9	(43.3, 58.5)	1.275	(0.891, 1.825)	BF01 = 2.25
11.Bol/a si v partnerstve so starším partnerom/kou? (o viac ako dva roky)	151	28.2	(24.4, 32.0)	44	45.4	(35.5, 55.3)	2.572***	(1.634, 4.048)	BF10 = 1000

Tab. 8: Determinanty prevalence násilia medzi tínedžermi zo strany partnerov/partneriek - pokračovanie

determinanty prevalence násilia medzi tínedžermi zo strany partnerov/partneriek	nie			áno			pomer šancí		Bayes faktor
	n	%	95% CI	n	%	95% CI	EXP (B)	95% CI	
forma 4 sexualizované násilie									
1.Máš zdravotné znevýhodnenie?	166	29.2	(25.4, 32.9)	24	38.1	(26.1, 50.1)	1.494	(0.871, 2.563)	BF10 = 3.10
2.Máš pocit, že sa Ti vo v škole vo všeobecnosti darí?	30	39.5	(28.5, 50.5)	102	28.3	(23.6, 32.9)	0.604	(0.361, 1.009)	BF01 = 1.05
3.Bol si niekedy šikanovaný?	65	19.2	(15.0, 23.4)	125	42.5	(36.9, 48.2)	3.107***	(2.176, 4.434)	BF10 = 1.2e8
4.Šikanoval si ty niekoho?	139	28.8	(24.8, 32.9)	51	34.0	(26.4, 41.6)	1.271	(0.860, 1.880)	BF01 = 3.10
5.Sú Tvoji kamaráti agresívni alebo zastrašujú iných mladých ľudí?	110	26.4	(22.1, 30.6)	54	43.5	(34.8, 52.3)	2.153***	(1.420, 3.265)	BF10 = 100
6.Pozeraš pravidelne online porno?	109	27.0	(22.7, 31.4)	81	35.4	(29.2, 41.6)	1.476	(1.041, 2.092)	BF10 = 1.90
7.Nútil ťa partner pozerat online porno?	158	27.1	(23.5, 30.7)	32	65.3	(52.0, 78.6)	5.063***	(2.735, 9.374)	BF10 = 1.4e5
8.Správajú sa dospelí v Tvojej domácnosti pravidelne násilne voči Tebe?	164	27.9	(24.3, 31.6)	26	57.8	(43.3, 72.2)	3.530***	(1.902, 6.551)	BF10 = 333
9.Kričia alebo Ti nadávajú dospelí v Tvojej domácnosti neustále?	136	26.0	(22.2, 29.8)	54	49.5	(40.2, 58.9)	2.794***	(1.830, 4.266)	BF10 = 9708
10.Bývaš s jedným rodičom?	120	28.2	(23.9, 32.4)	60	35.9	(28.7, 43.2)	1.430	(0.978, 2.091)	BF01 = 1.08
11.Bol/a si v partnerstve so starším partnerom/kou? (o viac ako dva roky)	140	26.2	(22.4, 29.9)	50	51.5	(41.6, 61.5)	3.002***	(1.928, 4.672)	BF10 = 16393

Poznámka: %: podiel tínedžerov vystavených násiliu v štyroch formách, ktorí uviedli skúsenosť v aspoň v jednom prejave násilia. Percento počítané zo skupiny, ktorá uviedla, že má partnera. binárna logistická regresia: referenčná skupina: „nie“, pomer šancí EXP (B): o koľko je väčšia šanca vystavenia násiliu ak som odpovedal: „áno“, v porovnaní s odpoveďami: „nie“, Bayes faktor: BF10 – koľko krát sú pravdepodobnejšie získané dáta ak platí H1 (je rozdiel medzi pohlavím) v porovnaní s H0 (nie je rozdiel medzi pohlavím), BF01 – koľko krát sú pravdepodobnejšie získané dáta, ak platí H0 (nie je rozdiel medzi pohlavím) v porovnaní s H1 (je rozdiel medzi pohlavím). BF = 1 rovnaká preferencia dvoch hypotéz, BF = <1, 3 > – preferencia nestojí za zmienku, BF > 3 presvedčivá preferencia (Jeffreys, 1961), štatistická významnosť: * < p < 0.05, ** p < 0.01 *** < p = 0.001

3.1.8 Zhrnutie

Takmer dve tretiny mladých ľudí uviedli, že niekedy v partnerskom vzťahu zažili aspoň jeden zo 16 násilných prejavov. Najpočetnejšie zastúpené prejavy u mladých ľudí sa nachádzali vo formách *online* (47 %) a *psychického násillia* (48 %). Najmenšie zastúpenie mali prejavy *fyzického násillia* (17 %). S prejavmi sexualizovaného násillia mala skúsenosť takmer tretina mladých. Formy násillia medzi sebou výrazne asociujú. Ak tínedžeri zažili aspoň jeden násilný prejav v niektorej zo 4 foriem, existovala vysoká pravdepodobnosť, že označia aspoň jeden ďalší prejav vo zvyšných formách násillia. Najsilnejšie vzťahy sa ukázali v dvojiciach psychické – online násillie, fyzické – sexualizované násillie a fyzické – online násillie.

Pri všetkých formách násillia zo strany partnera alebo partnerky platí trend vyššieho rizika u dievčat, pričom najvyšší je v prípade sexualizovaného násillia (38 % dievčat, ale len 19 % chlapcov), zatiaľ čo u fyzického násillia sú rozdiely najmenšie (20 % dievčat a 12 % chlapcov). Fyzické násillie je najmenej frekventovanou formou, ktorú tínedžeri označili. Najväčšie rodové rozdiely v prospech dievčat pri *psychickom násillí* súviseli s prejavom *škaredého ponižovania*. Pri *fyzickom násillí* to bolo *použitie fyzickej sily ako facky, strkanie, bucháty alebo nasilu držanie*. V rámci *online násillia* spôsobil najväčšie rozdiely prejav *Kontrola čo partner/ka robí s kým sa stretáva posielaním správ, kontrolovaním sociálnych sietí*. A nakoniec pri *sexualizovanom násillí* sa jednalo o *prejav tlačenia do bozkávania, intímnych dotykov*. Jediná situácia, ktorá naznačovala prevalenciu skôr v prospech chlapcov, sa týkala *zavesenia hnusných komentárov, ktoré mohli vidieť aj ostatní*.

Dievčatá čelia 2,6 krát vyššej šanci, že zažijú sexualizované násillie, takmer dvojnásobnej šanci vystavenia psychickému násilliu zo strany partnera alebo partnerky a pri fyzickom a online násillí je pomer šancí 1,7 a 1,8 krát vyššia. Celkovo prevládala vyššia skúsenosť u dievčat za všetky formy násillia a veľkú väčšinu ich prejavov. Dievčatá zažívali v priemere aj vyšší rozsah rôznych násilných prejavov v porovnaní s chlapcami a častejšie uvádzali aj negatívne pocity v súvislosti s prejavmi partnerského násillia.

Za najrizikovejšie faktory zažívania partnerského násillia v tínedžerských vzťahoch môžeme považovať skúsenosť s fyzickým alebo verbálnym násillím v rodine zo strany dospelých, skúsenosť so šikanovaním, pohyb v agresívnej rovesníckej skupine a ak je partner alebo partnerka starší o viac ako dva roky. Tu platili vzťahy pri všetkých formách násillia. Šikanovanie ostatných však tiež zvyšovalo riziko vystavenia sa psychickému a online násilliu. Pri sexualizovanom násillí bolo ďalším rizikovým determinantom nútené pozeranie online porna.

3.2 Skúsenosť s násilím v partnerskom vzťahu voči partnerovi/ke

V dotazníku sme sa respondentiek a respondentov pýtali nielen na násilné správanie zo strany ich partnera/ky, ale aj na ich vlastné násilné konanie voči nim. Použili sme rovnakých 16 situácií rozdelených do 4 foriem a rovnakú skupinu 632 mladých ľudí, ktorí uviedli, že niekedy už mali partnerský vzťah. Podiely mladých ľudí, ktorí takéto konanie uviedli v oboch skupinách klesli. Percentá v kategórii dievčat ale opäť prevažovali nad chlapcami aj keď už celkovo v menšom počte 10 prejavov. Relatívne početnosti dievčat tak prevažovali aj v popise vlastného násilného konania t.j. nielen vtedy, keď sa jednalo o násilie zo strany partnera/ky.

3.2.1 Prevalencia násilných prejavov v štyroch formách násilia

Aspoň 1 prejav násilného správania uviedlo voči partnerovi alebo partnerke 47 % mladých ľudí. Najpoužívanejší prejav spadol do *formy 1 – psychické násilie: Kričal(a) si na neho/ňu / kričal(a) si mu/jej priamo do tváre / nadával(a) si mu/jej* (36%). Nasledovali dva prejavy vo *forme 2 – online násilie: Použil(a) si mobil alebo sociálne siete na to, aby si kontroloval(a), s kým sa kamaráti alebo kam ide* (24%), *Stále si kontroloval(a), čo robí, s kým sa stretáva, napríklad častým posielaním správ alebo kontrolovaním jeho/jej sociálnych sietí* (20%). Dve najzriedkavejšie situácie spadali do *formy 4 – sexualizované násilie: Nútil(a) ho/ju silou, aby ste mali pohlavný styk* (2.2%), *Nútil(a) ho/ju silou bozkávať sa, intímne sa dotýkať alebo niečo podobné* (2.5%). Tretí najmenej zastúpený prejav obsahovala *forma 2 – fyzické násilie: Použil(a) si hrubšiu silu ako udieranie, škrtenie, bitie, bitie nejakým predmetom* (2.7%).

Nižšie uvedená tabuľka č. 9 poukazuje aj na celkové skúsenosti s násilím voči partnerovi v rámci 4 foriem. Najväčší podiel mladých ľudí (34%) uviedlo jeden alebo viaceré prejavy násilia voči svojmu partnerovi/ke vo *forme 1 - psychické násilie*. Vo *forme 3 – online násilie to bolo* 31% mladých ľudí, vo *forme 2 – fyzické násilie* 8.4% a nakoniec vo *forme 4 – sexualizované* 8.1% tínedžerov.

Skúsenosť s niektorými z prejavov v 4 formách násilia sú vo vzájomnej asociácii aj v konaní voči partnerovi/ke. Ak tínedžeri uviedli aspoň jeden prejav v niektorej zo 4 foriem, existovala vysoká pravdepodobnosť, že označia aspoň jeden prejav aj v niektorej ďalšej z foriem násilia. Tri najvyššie miery asociácií, vo vzájomnom porovnaní dvojíc sa ukázali medzi formami (zradené od najväčších asociácií po najmenšie)²³: *psychické - online násilie*: táto dvojica tvorila najsilnejšiu asociáciu aj pri násilí zo strany partnera/ky. Nasledovala dvojica: *psychické - fyzické násilie* a nakoniec: *fyzické - online násilie*. Išlo o štatisticky významné vzťahy so stredne až podstatne vecnými súvislosťami.

²³ *psychické - online násilie*: $\chi^2(1) = 113.71, p < .001, Phi = 0.424$. Táto dvojica tvorila najsilnejšiu asociáciu aj pri násilí zo strany partnera/ky. Nasledovala dvojica: *psychické - fyzické násilie* $\chi^2(1) = 82.413, p < .001, Phi = 0.361$ a nakoniec: *fyzické - online násilie*: $\chi^2(1) = 65.752, p < .001, Phi = 0.280$. Išlo o štatisticky významné vzťahy so stredne až podstatne vecnými súvislosťami.

Tab. 9: Celková prevencia násilia medzi tínedžermi voči partnerovi/partnerke

	n	%	95% CI
forma1 psychické násilie			
1.Škaredo si ju/jeho ponížil(a)	83	13.2	(10.5, 15.8)
2.Kričal(a) si na neho/ňu / kričal(a) si mu/jej priamo do tváre / nadával(a) si mu/jej	169	26.8	(23.3, 30.2)
3.Hovoril(a) si negatívne veci o jeho/jej vzhľade / tele / priateľoch / rodine	77	12.2	(9.6, 14.8)
4.Vyhrážal(a) si sa fyzickým ublížením	24	3.8	(2.3, 5.3)
<i>skúsenosť s prejavmi psychického násilia celkovo</i>	215	34.0	(30.3, 37.7)
forma2 fyzické násilie			
1.Použil(a) si fyzickú silu ako facky, strkanie, buchnáty alebo si ho/ju nasilu držal(a)	49	7.8	(5.7, 9.9)
2.Použil(a) si hrubšiu silu ako udieranie, škrtenie, bitie, bitie nejakým predmetom	17	2.7	(1.4, 4.0)
<i>skúsenosť s prejavmi fyzického násilia celkovo</i>	53	8.4	(6.2, 10.5)
forma3 online násilie cez mobil alebo internet			
1.Ponižoval(a) si ho/ ju alebo si mu/jej posielal(a)hnusné komentáre	41	6.5	(4.6, 8.4)
2.Zavesil(a) si na sieť hnusné komentáre o ňom/nej, ktoré mohli vidieť aj ostatní	21	3.3	(1.9, 4.7)
3.Posielal(a) si mu/jej výhražné správy online alebo cez mobil	20	3.2	(1.8, 4.5)
4. Použil(a) si mobil alebo sociálne siete na to, aby si kontroloval(a), s kým sa kamaráti alebo kam ide	149	23.6	(20.3, 26.9)
5.Stále si kontroloval(a), čo robí, s kým sa stretáva, napríklad častým posielaním správ alebo kontrolovaním jeho/jej sociálnych sietí	128	20.3	(17.1, 23.4)
6.Použil(a) si mobil alebo sociálne siete na to, aby si ho/ju rozhádal(a) s kamarátmi, napr. tým že si sa vydával za neho/ju posielal im hnusné správy	23	3.6	(2.2, 5.1)
<i>skúsenosť s prejavmi online násilia cez mobil alebo internet celkovo</i>	195	30.9	(27.3, 34.5)
forma4 sexualizované násilie			
1.Tlačil(a) ho/ju do bozkávania, intímnych dotykov alebo niečoho podobného	40	6.3	(4.4, 8.2)
2.Nútil(a) ho/ju silou bozkávať sa, intímne sa dotýkať alebo niečo podobné	16	2.5	(1.3, 3.8)
3.Tlačila(a) na neho/ju, aby ste mali pohlavný styk	28	4.4	(2.8, 6.0)
4.Nútil(a) ho/ju silou, aby ste mali pohlavný styk	14	2.2	(1.1, 3.4)
<i>skúsenosť s prejavmi sexualizovaného násilia celkovo</i>	51	8.1	(5.9, 10.2)

3.2.2 Skúsenosti so 4 formami násilia u dievčat a chlapcov

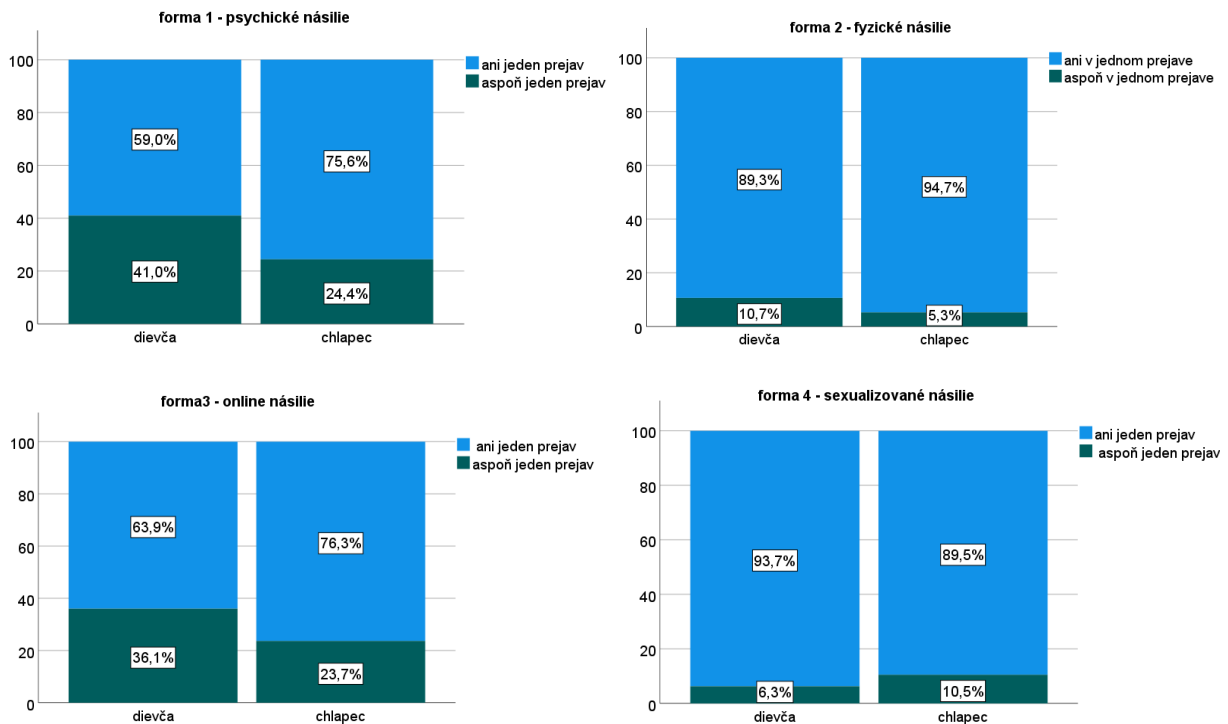
Nasledujúce grafy ukazujú, ako na tom bola skupina chlapcov a dievčat v prevalencii násilia voči svojim partnerom/kám. V troch formách prevažuje násilie dievčat nad chlapcami. Vo *forme 1 – psychické násilie* 41% dievčat uviedlo aspoň jeden alebo viacero prejavov násilia voči partnerovi/ke, v porovnaní s 24% chlapcami. Vo *forme 2 – fyzické násilie* to bolo 11% dievčat v porovnaní s 5% chlapcami. Vo *forme 3 – online násilie*, uviedlo aspoň jednu situáciu konfrontácie 8% dievčat a 5 % chlapcov. *Forma 4 – sexualizované násilie* je už charakteristickejšia pre mužské pohlavie - 11% chlapcov v partnerskom vzťahu priznalo voči svojej partnerke nejakú formu sexualizovaného násilia v porovnaní s 6% dievčatami. Štatisticky významné rozdiely v prospech dievčat, spolu s vysokými hodnotami Bayes faktorov prevažovali vo *forme 1 - psychické násilie, forme 2 – fyzické násilie a forme 3 – online násilie*²⁴ V poslednej *forme 4* zameranej na sexualizované násilie síce chlapci uvádzali, že voči svojim partnerkám použili jeden alebo viacero prejavov sexualizovaného násilia častejšie, rozdiely v porovnaní s dievčatami však neboli štatisticky významné²⁵ Rovnako aj Bayes faktor skôr

²⁴ *Psychické násilie*: $\chi^2(1) = 18.792$, $p < .001$, Cramers V = 0.172, BF10 = 2564, *fyzické násilie*: $\chi^2(1) = 5.831$, $p < .01$, Cramers V = 0.096, BF10 = 2.09, *online násilie*: $\chi^2(1) = 11.069$ $p < .001$, Cramers V = 0.132, BF10 = 47.6.

²⁵ $\chi^2(1) = 3.737$, $p > 0.05$, BF01 = 1.478

preferuje nulovú hypotézu o neexistencii podstatných rozdielov v populácii cieľovej skupiny tínedžerov. Koeficienty miery asociácie podporovali nízke vecné súvislosti vplyvu pohlavia na násilie voči partnerovi.

Graf 6-9: Skúsenosti s formami násillia voči partnerovi/partnerke u dievčat a chlapcov

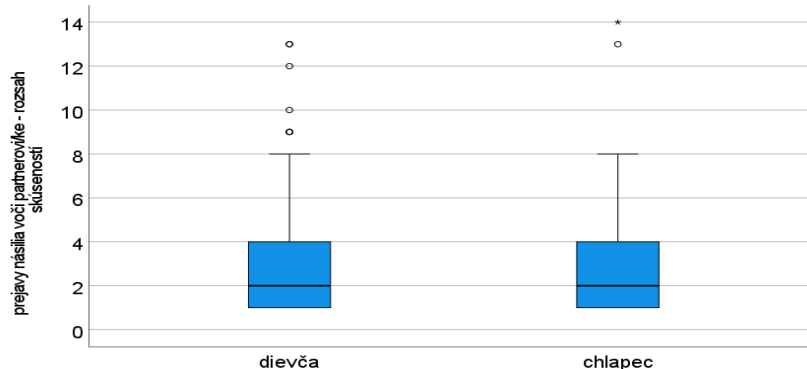

3.2.3 Rozsah násilného konania u dievčat a chlapcov

Rozsah násilného konania meraného celkovým počtom uvedených násilných prejavov voči partnerke/partnerovi sa v dvoch skupinách dievčat a chlapcov príliš nelíšil. Obidve skupiny dosahovali takmer rovnaké deskriptívne hodnoty spolu s podobnou variabilitou odpovedí. Dievčatá uviedli v priemere 3, najčastejšie 1 a/alebo 2 prejavy (*priemer = 3, medián = 2, modus = 1, 2 (viac modusov), SD = 2.309, IQR = 3*). V skupine chlapcov bol priemer aj medián rovnaký. Širšia bola štandardná odchýlka (SD), čo môže byť výsledok malého počtu rozsiahlejších pozorovaní v celkovo menšej chlapčenskej skupine. Chlapci (*priemer = 3, medián = 2, modus = 1, SD = 2.643, IQR = 3*). 50% respondentov a respondentiek z oboch skupín uviedlo 2 a menej prejavov a 75% z nich 4 a menej prejavov. Rozdiel v priemeroch merajúcich rozsah výskytu u chlapcov a dievčat bol zanedbateľný (0.049 prejavu) a štatisticky nevýznamný.²⁶

²⁶ Welchov robustný t-test: $t(184.96) = 0.025$, $p = 0.875$, 95% CI [-0.534, 0.631], $d = 0.020$ (zanedbateľný efekt) 95% CI [-0.219, 0.259]. Nedostatok evidencie na odmietnutie nulovej hypotézy o neexistencii rozdielov potvrdil aj neparametrický Man-Whitney test: $U = 10157$, $z = 0.167$, $r = 0.009$ (žiadny efekt). Bayesovský odhad posteriórnej distribúcie rozdielov (Rouderova metóda s neinformatívnym priorom) dosahoval hodnotu: -0.05, s 95% kredibilným intervalom [-0.66, 0.56]. Bayes faktor podporuje nulovú hypotézu vplyvu pohlavia na uvádzaný priemer vlastného násilného konania: $BF_{01} = 10.302$, t.j. dáta sú 10 pravdepodobnejšie za predpokladu platnosti nulovej ako alternatívnej hypotézy.

Graf 10: Rozsah násilného konania u dievčat a chlapcov

Tabuľka č. 10 vo väčšom detaile ukazuje, ako na tom boli obidve skupiny v rozsahu násilných situácií. Možno tak porovnať podiely dievčat a chlapcov podľa konkrétneho počtu násilných prejavov. Ich podiely s rastom počtu násilných prejavov klesajú vo všetkých štyroch formách. Podiely dievčat v porovnaní s chlapcami sú v reflektovaní mnohých situácií vyššie. *Forma 1 – psychické násilie*: 1, 2, 4 prejavy súčasne, *forma 2 – fyzické násilie*: 1 prejav, *forma 4 – sexualizované násilie*: 1 a 2 prejavy súčasne, *forma 3 – online násilie*: 1, 2, 3 situácie súčasne. V sexualizovanom násilí je rozsah počtu prejavov voči partnerovi/partnerke vyšší u chlapcov v 2, 3 a 4 prejavoch súčasne. V rozsahu 1 prejav boli podiely obidvoch skupín vyrovnané.

Tab. 10: Skúsenosti s rozsahom násillia voči partnerovi / partnerke

	dievčatá ^a		chlapci ^b	
	n	%	n	%
forma 1 psychické násilie				
nie je skúsenosť s ani jedným prejavom psychického násillia	216	59.0	201	75.6
s jedným prejavom	91	24.9	32	12.0
s dvomi prejavmi	37	10.1	20	7.5
s tromi prejavmi	13	3.6	11	4.1
so všetkými štyrmi prejavmi	9	2.5	2	0.8
Spolu	366	100	266	100
forma 2 fyzické násilie				
nie je skúsenosť s ani jedným prejavom fyzického násillia	327	89.3	252	94.7
s jedným prejavom	32	8.7	8	3.0
s dvomi prejavmi	7	1.9	6	2.3
Spolu	366	100	266	100
forma 3 online násilie cez mobil alebo internet				
nie je skúsenosť s ani jedným prejavom násillia v online priestore	234	63.9	203	76.3
s jedným prejavom	49	13.4	26	9.8
s dvomi prejavmi	55	15.0	28	10.5
s tromi prejavmi	20	5.5	2	0.8
so štyrmi prejavmi	2	0.5	3	1.1
s piatimi prejavmi	3	0.8	2	0.8
skúsenosť so všetkými šiestimi prejavmi násillia v online priestore	3	0.8	2	0.8
Spolu	366	100	266	100
forma 4 sexualizované násilie				
nie je skúsenosť s ani jedným prejavom sexualizovaného násillia	343	93.7	238	89.5
s jedným prejavom	15	4.1	11	4.1
s dvomi prejavmi	4	1.1	9	3.4
s tromi prejavmi	0	0.0	2	0.8
skúsenosť so všetkými štyrmi prejavmi sexualizovaného násillia	4	1.1	6	2.3
spolu	366	100	266	100

Poznámka: a, b: percento počítané z celkového počtu dievčat a chlapcov (N), ktorí uviedli, že majú partnera

3.2.4 Skúsenosť dievčat a chlapcov s násilím voči partnerovi – detailnejší pohľad

Najtypickejší prejav ktorý chlapci a dievčatá uvádzali, že voči svojmu partnerovi používajú, sa nachádzal vo *forme 1 psychické násilie*. Pre obidve pohlavia sa jednalo sa o rovnakú situáciu: *Kričal(a) si na neho/ňu / kričal(a) si mu/jej priamo do tváre / nadával(a) si mu/jej* (dievčatá: 33% / chlapci: 18%). V poradí, bez ohľadu na pohlavie, sa ďalšie situácie nachádzali vo *forme 2 - online násilie cez mobil alebo internet: Použil(a) si mobil alebo sociálne siete na to, aby si kontroloval(a), s kým sa kamaráti alebo kam ide* (dievčatá: 28% / chlapci: 18%) alebo *Stále si kontroloval(a), čo robí, s kým sa stretáva, napríklad častým posielaním správ alebo kontrolovaním jeho/jej sociálnych sietí* (dievčatá: 25% / chlapci: 14%)

Najčastejšie uvádzali dievčatá, že voči partnerovi použili jeden alebo viac prejavov násilia uvedených vo *forme 1 – psychické násilie (41%)*. Nasledovalo násilné konanie *prostredníctvom mobilu alebo internetu(36%)*, situácie vo *forme 2 zameranej na fyzické (11%)* a nakoniec sexualizované násilie (4%). U chlapcov sa poradie najviac zastúpených foriem mierne zmenilo. Poradie na prvých dvoch miestach ostalo rovnaké: *forma 1 – psychické násilie (24%)*, spolu s *formou 2 – online násilie (18%)*. Ďalej už ale nasledovala *forma 4 sexualizované násilie (11%)* a až nakoniec *forma 2 fyzické násilie (5%)*. Optikou pomerov šancí sa najmarkantnejšie rozdiely medzi chlapcami a dievčatami ukázali vo *forme 4 – sexualizované násilie*. Tentokrát s trendom v prospech chlapčenskej skupiny - 3 krát vyšší pomer šancí v porovnaní s dievčatami so štatisticky významným rozdielom, kde chlapci uviedli, že na svoju partnerku: *Tlačili, aby mali pohlavný styk*. Viac ako 2 krát vyšší pomer šancí bol aj v prípade *Nútenia silou, aby ste mali pohlavný styk* a *Nútenia silou bozkávať sa, intímne sa dotýkať alebo niečo podobné*. Vo zvyšných dvoch situáciách rozdiely neboli štatisticky významné a hodnoty Bayes faktorov preferovali hypotézu vzťahu v prospech skupiny chlapcov veľmi slabo.

Veľké hodnoty pomerov šancí dosahovali aj prejav: *Kričal(a) si na neho/ňu / kričal(a) si mu/jej priamo do tváre / nadával(a) si mu/jej*, (2.3 krát, BF10 = 1000), *Použil(a) si fyzickú silu ako facky, strkanie, buchnáty alebo si ho/ju nasilu držal(a)* (2.4 krát, BF10 = 2.95), *Použil(a) si mobil alebo sociálne siete na to, aby si kontroloval(a), s kým sa kamaráti alebo kam ide* (1.8 krát, BF10 = 10.3). Všetky typy situácií sa týkali štatisticky významne častejšie skupiny dievčat, aj keď väčšinou so slabou podporou Bayes faktorov. Rovnako sa štatisticky významne vyšší trend používania násilia dievčatami ukazoval aj v sumarizovaných prejavoch: *forma 1 – psychické násilie (2.1 krát, BF10 = 2564)*, *forma 2 – fyzické násilie (2.1 krát, BF10 = 2.1)*, *forma 3 – online násilie (1.8 krát, BF10 = 47.6)*. Výnimku tvorila sumarizovaná *forma 4 – sexualizované násilie*, kde u chlapcov bola 1.7 krát vyššia šanca použiť niektorú z násilných situácií voči dievčatám (1.7 krát, BF01 = 1.47). Tento rozdiel však nebol štatisticky významný a Bayes faktor podporoval nulovú hypotézu o celkovom vplyve pohlavia na konanie partnerského sexualizovaného násilia.

Tab. 11: Prevalencia násilia medzi tínedžermi voči partnerovi/partnerke

	dievčatá ^a N = 366			chlapci ^b N =266			pomer ^c šancí		Bayes ^d faktor
	n	%	95% CI	n	%	95% CI	EXP (B)	95% CI	
forma 1 psychické násilie									
1.Škaredo si ju/jeho ponížil(a)	51	14.0	(10.7, 17.8)	32	12.0	(8.5, 16.3)	1.188	(0.740, 1.907)	BF10 = 5.4
2.Kričal(a) si na neho/ňu / kričal(a) si mu/jej priamo do tváre / nadával(a) si mu/jej	121	33.2	(28.5, 38.1)	48	18.0	(13.8, 23.8)	2.252***	(1.539, 3.297)	BF10 = 1000
3.Hovoril(a) si negatívne veci o jeho/jej vzhľade / tele / priateľoch / rodine	51	14.0	(10.7, 17.8)	26	9.8	(6.6, 13.8)	1.499	(0.908, 2.475)	BF10 = 1.9
4.Vyhrážal(a) si sa fyzickým ublížením	17	4.7	(2.8, 7.2)	7	2.6	(1.2, 5.1)	1.807	(0.739, 4.422)	BF10 = 1.7
<i>prejavu psychického násilia voči partnerovi/ke celkovo</i>	150	41.0	(35.9, 46.0)	65	24.4	(19.3, 29.6)	2.147***	(1.377, 2.616)	BF10= 2564
forma2 fyzické násilie									
1.Použil(a) si fyzickú silu ako facky, strkanie, buchnáty alebo si ho/ju nasilu držal(a)	37	10.1	(7.4, 13.5)	12	4.5	(2.5, 7.5)	2.388*	(1.220, 4.673)	BF10 = 2.95
2.Použil(a) si hrubšiu silu ako udieranie, škrtenie, bitie, bitie nejakým predmetom	9	2.5	(1.2, 4.5)	8	3.0	(1.4, 5.6)	1.226(CH)	(0.467, 3.222)	BF10 = 3.1
<i>prejavu fyzického násilia voči partnerovi/ke celkovo</i>	39	10.7	(7.5, 13.8)	14	5.3	(2.6, 7.9)	2.145*	(1.106, 2.702)	BF10 = 2.1
forma3 online násilie cez mobil alebo internet									
1.Ponižoval(a) si ho/ ju alebo si mu/jej posielal(a)hnusné komentáre	28	7.7	(5.3, 10.7)	13	4.9	(2.8, 8.0)	1.612	(0.819, 3.175)	BF01 = 1.9
2.Zavesil(a) si na sieť hnusné komentáre o ňom/nej, ktoré mohli vidieť aj ostatní	11	3.0	(1.6, 5.1)	10	3.8	(1.9, 6.6)	1.261(CH)	(0.527, 3.011)	BF01 = 3.2
3.Posielal(a) si mu/jej výhražné správy online alebo cez mobil	13	3.6	(2.0, 5.8)	7	2.6	(1.2, 5.1)	1.363	(0.536, 3.463)	BF01 = 3.0
4.Použil(a) si mobil alebo sociálne siete na to, aby si kontroloval(a), s kým sa kamaráti alebo kam ide	102	27.9	(23.5, 32.6)	47	17.7	(13.4, 22.6)	1.800**	(1.220, 2.657)	BF10 = 10.3
5.Stále si kontroloval(a), čo robí, s kým sa stretáva, napríklad častým posielaním správ alebo kontrolovaním jeho/jej sociálnych sietí	92	25.1	(20.9, 29.8)	36	13.5	(9.8, 18.0)	2.145***	(1.405, 3.276)	BF10 = 83.3
6.Použil(a) si mobil alebo sociálne siete na to, aby si ho/ju rozhádal(a) s kamarátmi, napr. tým že si sa vydával za neho/ju posielal im hnusné správy	14	3.8	(2.2, 6.2)	9	3.4	(1.7, 6.1)	1.136	(0.484, 2.664)	BF01 = 3.8
<i>prejavu online násilia cez mobil alebo internet voči partnerovi/ke celkovo</i>	132	36.1	(31.1, 41.0)	63	23.7	(18.6, 28.8)	1.818***	(1.276, 2.590)	BF10 = 47.6
forma4 sexualizované násilie									
1.Tlačil(a) ho/ju do bozkávania, intímnych dotykov alebo niečoho podobného	19	5.2	(3.3, 7.8)	21	7.9	(5.1, 11.6)	1.6(CH)	(0.824, 2.974)	BF01 = 1.95
2.Nútil(a) ho/ju silou bozkávať sa, intímne sa dotýkať alebo niečo podobné	6	1.6	(0.7, 3.3)	10	3.8	(1.9, 6.6)	2.3(CH)	(0.841, 6.530)	BF10 = 1.16
3.Tlačila(a) na neho/ju, aby ste mali pohlavný styk	9	2.5	(1.2, 4.4)	19	7.1	(4.5,10.7)	3.0(CH)*	(1.358, 6.856)	BF10 = 11.49
4.Nútil(a) ho/ju silou, aby ste mali pohlavný styk	5	1.4	(0.5, 3.0)	9	3.4	(1.7, 6.1)	2.5(CH)	(0.838, 7.633)	BF10 = 1.28
<i>prejavu sexualizovaného násilia voči partnerovi/ke celkovo</i>	23	6.3	(3.8, 8.8)	28	10.5	(6.8, 14.2)	1.7(CH)	(0.986, 3.120)	BF01 = 1.47

Poznámka: a, b: percento počítané z celkového počtu dievčat a chlapcov (N), ktorí uviedli, že majú partnera, c: binárna logistická regresia: referenčná skupina – (CH) – referenčná kategória chlapci, inak referenčná kategória – dievčatá, c: pomer šancí EXP (B): o koľko je väčšia šanca vystavenia násiliu naživo ak som dievča v porovnaní s chlapcami, d: Bayes faktor: BF10 – koľko krát sú pravdepodobnejšie získané dáta ak platí H1 (je rozdiel medzi pohlavím) v porovnaní s H0 (nie je rozdiel medzi pohlavím), BF01 – koľko krát sú pravdepodobnejšie získané dáta, ak platí H0 (nie je rozdiel medzi pohlavím) v porovnaní s H1 (je rozdiel medzi pohlavím). BF = 1 rovnaká preferencia dvoch hypotéz, BF = <1, 3 >– preferencia nestojí za zmienku, BF > 3 presvedčivá preferencia (Jeffreys, 1961), * < p 0.05, ** p < 0.01 *** < p = 0.001

3.2.5 Vybrané determinanty a riziko násilia voči partnerovi/ke

Pozornosť sme zamerali aj na vybrané faktory a ich asociácie s okolnosťami zvyšujúcimi riziko, že sa sami mladí ľudia budú násilných situácií dopúšťať. V záverečnej časti je vyhodnotených jedenásť determinantov a ich asociácie s násilím zo strany tínedžerov voči vlastnému partnerovi alebo partnerke.

Zdravotné znevýhodnenie znižovalo riziko násilia voči partnerovi najmarkantnejšie pri *fyzickom násilí* ($1 / 0.7 = 1.4$ krát, $BF_{01} = 13\ 669$) a pri *online násilí* ($1/0.8 = 1.25$ krát, $BF_{01} = 8.5$). Išlo ale o štatisticky nevýznamné vzťahy s podporou Bayes faktorov v prospech nulových hypotéz. Pri *psychickom násilí* sa riziko násilia voči partnerovi alebo partnerke naopak štatisticky významne zvyšovalo, aj keď so zanedbateľným pomerom šancí a bez podpory Bayes faktora v prospech vzájomnej asociácie so zdravotným znevýhodnením (1.1 krát, $BF_{01} = 7.9$). Najvyššie pomery sa nachádzali pri *sexualizovanom násilí* (2.4 krát vyšší pomer šancí, $BF_{01} = 1.1$), s nekonzistentnou hodnotou Bayes faktora, nachádzajúcim sa v hranici nerozhodnosti medzi hypotézami. Zdravotné znevýhodnenie sa ukazuje ako prediktor, ktorý riziko skôr znižuje alebo je jeho vplyv na násilie voči partnerovi alebo partnerke nekonzistentný.

Mladí ľudia, ktorí uviedli, že **sa im v škole darí**, boli voči partnerovi alebo partnerke násilní menej často. Pomery šancí boli nižšie, ale len veľmi slabo a zároveň aj štatisticky nevýznamne menšie: *psychické násilie* ($1/0.9 = 1.1$ krát, $BF_{01} = 5.2$), *online násilie*: ($1/0.715 = 1.39$ krát, $BF_{01} = 2.7$). Pri *sexualizovanom násilí* boli tieto hodnoty menšie a štatisticky významne častejšie ($1/0.459 = 2.17$ krát, $BF_{01} = 1.3$), opäť ale bez podpory v prospech hypotézy vzťahu zo strany Bayes faktora. Vplyv na *fyzické násilie* voči partnerovi alebo partnerke bol opäť minimálny, nesignifikantný, s preferenciou nulovej hypotézy o neexistencii vzťahu so školskými výsledkami nepodporených Bayes faktorom (1.05 krát $BF_{01} = 10$). To, či sa darí mladým ľuďom v škole má, na páchanie partnerského násilia zanedbateľný vplyv.

Skúsenosť s vlastnou šikanou zvyšovala riziko násilia voči partnerovi alebo partnerke vo všetkých štyroch formách štatisticky významne. Tieto vzťahy boli sprevádzané aj v rôznej miere podporou Bayes faktorov v prospech hypotézy vzájomného vzťahu. V poradí od najväčšieho vplyvu pomerov šancí: *sexualizované násilie* (2.5 krát, $BF_{10} = 9.8$), *fyzické násilie* (2.4 krát, $BF_{10} = 9$), *online násilie* (1.7krát, $BF_{10} = 45.5$), *psychické násilie* (1.7 krát, $BF_{10} = 3.0$). Jednalo sa o rizikový faktor dopúšťania sa násilia vo všetkých štyroch formách. *Šikanovanie ostatných* riziko násilia voči partnerovi alebo partnerke zvyšovalo pri troch formách štatisticky významne, s rôzne veľkou podporou Bayes faktorov v prospech vzájomného vzťahu. V poradí od najväčšieho vplyvu, optikou pomeru šancí: *fyzické násilie* (4.2 krát, $BF_{10} = 10\ 989$), *sexualizované násilie* (2.9 krát, $BF_{10} = 47.6$), *psychické násilie* (2.2 krát, $BF_{10} = 500$). Výnimku tvorila súvislosť pri *online násilí* (1.6 krát, $BF_{01} = 2.9$), kde bol vzťah štatisticky nevýznamný a Bayes faktor preferoval hypotézu absencie vzájomnej súvislosti. Šikanovanie ostatných je prediktorom násilia voči partnerovi alebo partnerke najmä u rôznych sexualizovaných, fyzických alebo psychických prejavov.

Sú Tvoji kamaráti agresívni alebo zastrašujú iných mladých ľudí? Opäť sa jednalo o rizikový, štatisticky významný determinant a to vo všetkých štyroch formách. Najvyššie pomery šancí sa nachádzali pri *sexualizovanom násilí* (4.1 krát, $BF_{10} = 1000$), *psychickom násilí* (2 krát vyšší pomer šancí, $BF_{10} = 50$), *fyzickom násilí* (2 krát vyšší pomer šancí, $BF_{10} = 1.02$) a nakoniec *online násilí* (1.6 krát vyšší pomer šancí, $BF_{10} = 1.5$). Hodnoty Bayes faktorov ukazovali na

presvedčivejšiu podporu vzťahu, s výnimkou *fyzického a online násilia*, kde boli preferencie hypotézy vzťahov medzi premennými zanedbateľné.

Pravidelná konzumácia pornografie je v kontexte rizika násilia voči partnerovi alebo partnerke štatisticky významná iba pri *sexualizovanom násilí* (3.3 krát vyššia šanca, BF10 = 333) v porovnaní s mladými ľuďmi, ktorí pravidelne pornografiu nekonzumujú. Zvyšné tri formy obsahovali opäť vyššie šance, tieto boli ale zanedbateľné, štatisticky nevýznamné, navyše s preferenciou nulovej hypotézy zo strany Bayes faktorov: *online násilie* (1.3 krát, BF01 = 1.8), *psychické násilie* (1.1 krát, BF01 = 4,3), *fyzické násilie* (1.07 krát, BF01 = 9.1). Pravidelnosť v konzumovaní pornografie je tak najskôr rizikom iba pre sexualizované násilné prejavy voči partnerovi alebo partnerke. *Nútenie pozerat' online porno* zvyšovalo násilie voči partnerovi alebo partnerke štatisticky významne pri *sexualizovanom násilí* (5.2 krát, BF10 = 333) a pri *fyzickom násilí* (2.8 krát, BF10 = 1.2), kde už ale Bayes faktor preferoval hypotézu vzájomného vzťahu veľmi slabo. Aj zvyšné dve formy obsahovali vyššie pomery šancí násilného konania voči partnerovi alebo partnerke. Tieto boli ale štatisticky nevýznamné opäť s nízkymi hodnotami Bayes faktorov: *psychické násilie* (1.97 krát, BF10 = 1.3), *online násilie* (1.6 krát, BF01 = 2.9). Nútenie pozerat' pornografiu má tak dopady opäť najmä na sexualizované a fyzické násilie.

Násilné správanie zo strany dospelých v domácnosti súvisí s výskytom násilia voči partnerovi alebo partnerke pri všetkých štyroch formách štatisticky významne. O najvyššiu nameranú hodnotu pomerov šancí vôbec išlo pri *sexualizovanom násilí* (5.8 krát, BF10 = 1000). Nasledovalo *psychické násilie* (3.2 krát, BF10 = 90.9), *fyzické násilie* (3.1 krát, BF10 = 2), *online násilie* (2.1 krát, BF10 = 1.4). Ak evidencia Bayes faktora v prospech hypotézy vzťahu bola pri sexualizovanom násilí enormná, v posledne spomenutých dvoch formách išlo o preferenciu hypotézu vzťahu v zanedbateľnej hranici. *Skúsenosti s kričaním, nadávaním zo strany dospelých voči mladým ľuďom v domácnosti*, asociovalo s druhým najvyšším pomerom šancí zo všetkých nameraných, v riziku násilia voči partnerovi alebo partnerke opäť pri *sexualizovanom násilí* (5.7 krát, BF10 = 333e3). Nasledovalo *psychické násilie* (2.7krát, BF10 = 11904) a *online násilie* (1.8 krát, BF10 = 6.5). Všade sa jednalo o štatisticky významne vyššie pomery šancí, kde Bayes faktory rovnako podporovali hypotézu vzťahu medzi premennými. Výnimku tvorilo *fyzické násilie*, v ktorom boli opäť šance vyššie (1.6 krát, BF01 = 3.9). Tieto boli už štatisticky nevýznamné s Bayes faktorom preferujúcim nulovú hypotézu.

Vyrastanie v jednorodičovských domácnostiach nehralo vo vzťahu k násiliu voči partnerovi alebo partnerke zásadnejšiu rolu. Všetky štyri formy obsahovali opäť vyššie pomery šancí. Ich hodnoty boli ale menšie až zanedbateľné, štatisticky nevýznamné, navyše s podporou nulových hypotéz zo strany Bayes faktorov. Výsledky v poradí od najväčších hodnôt: *sexualizované násilie* (1.3krát, BF01 = 5.4), *psychické násilie* (1.3 krát, BF01 = 2.2), *online násilie* (1.2 krát, BF01 = 4.8), *fyzické násilie* (1.06 krát, BF01 = 9.3).

Vzťah so starším partnerom alebo partnerkou s násilím voči nim pozitívne asocioval pri *fyzickom násilí* (3.9 krát, BF10 = 686.6), pri *psychickom násilí* (2.2 krát, BF10 = 47.6) a pri *online násilí* (2.1 krát, BF10 = 29.4). Všade išlo o štatisticky významne vyššie pomery šancí s podporou vzťahu aj zo strany Bayes faktorov. Jedinú výnimku tvorilo *sexualizované násilie*, kde sa takisto ukazovali vyššie pomery šancí (1.3 krát, BF01 = 8.1), tieto ale už boli bez štatistickej významnosti, kedy aj Bayes faktor podporoval hypotézu o vzájomnej nezávislosti. Mať staršieho partnera alebo partnerku o viac ako dva roky je rizikovým faktorom násilia voči nim, s výnimkou sexualizovaného.

Tab. 12: Determinanty prevalencie násilia medzi tínedžermi voči partnerovi/partnerke

	nie			áno			pomer šancí		Bayes faktor
	n	%	95% CI	n	%	95% CI	EXP (B)	95% CI	
forma 1 psychické násilie									
Máš zdravotné znevýhodnenie?	192	33.7	(29.9, 37.6)	23	36.5	(24.6,48.4)	1.129	(0.657,1.940)	BF01 = 7.9
Máš pocit, že sa Ti vo v škole vo všeobecnosti darí?	27	35.5	(24.8, 46.3)	118	32.7	(27.8, 37.5)	0.881	(0.525,1.480)	BF01 = 5.2
Bol si niekedy šikanovaný?	96	28.4	(23.6, 33.2)	119	40.5	(34.9, 46.1)	1.714***	(1.230, 2.389)	BF10 = 3.0
Šikanoval si ty niekoho?	143	29.7	(25.6, 33.7)	72	48.0	(40.0, 56.0)	2.188***	(1.504,3.185)	BF10 = 500
Sú Tvoji kamaráti agresívni alebo zastrašujú iných mladých ľu	123	29.5	(25.1, 33.9)	57	46.0	(37.2, 54.7)	2.033***	(1.348, 3.068)	BF10 = 50
Pozeraš pravidelne online porno?	133	33,0	(28.4, 37.6)	82	35.8	(29.6, 42.0)	1.132	(0.805,1.592)	BF01 = 4.3
Nútil ťa partner pozerat online porno?	191	32.8	(29.0, 36.6)	24	49.0	(35.0, 63.0)	1.970	(1.096, 3.541)	BF10 = 1.3
Správajú sa dospelí v Tvojej domácnosti pravidelne násilne voči Tebe?	188	32.0	(28.3, 35.8)	27	60.0	(45.7, 74.3)	3.184***	(1.711, 5.924)	BF10 = 90.9
Kričia alebo Ti nadávajú dospelí v Tvojej domácnosti neustále?	156	29.8	(25.9, 33.7)	59	54.1	(44.8,63.5)	2.776***	(1.823, 4.228)	BF10 = 11 904
Bývaš s jedným rodičom?	140	32.9	(28.4, 37.3)	65	38.9	(31.5, 46.3)	1.302	(0.898, 1.887)	BF01 = 2.2
Bol/a si v partnerstve so starším partnerom/kou? (o viac ako dva roky)	167	31.2	(27.3, 35.1)	48	49.5	(39.5, 59.4)	2.159***	(1.393, 3.345)	BF10 = 47.6
forma2 fyzické násilie									
Máš zdravotné znevýhodnenie?	49	8.6	(6.3, 10.9)	4	6.3	(0.3, 12.4)	0.719	(0.251, 2.065)	BF01 = 13.659
Máš pocit, že sa Ti vo v škole vo všeobecnosti darí?	6	7.9	(1.8, 14.0)	30	8.3	(5.5, 11.2)	1.057	(0.424, 2.637)	BF01 = 10
Bol si niekedy šikanovaný?	18	5.3	(2.9, 7.7)	35	11.9	(8.2, 15.6)	2.402**	(1.330, 4.341)	BF10 = 9
Šikanoval si ty niekoho?	25	5.2	(3.2, 7.2)	28	18.7	(12.4, 24.9)	4.195***	(2.361, 7.457)	BF10 = 10 989
Sú Tvoji kamaráti agresívni alebo zastrašujú iných mladých ľudí?s	28	6.7	(4.3, 9.1)	16	12.9	(7.0, 18.8)	2.058*	(1.074, 3.943)	BF10 = 1.02
Pozeraš pravidelne online porno?	33	8.2	(5.5, 10.9)	20	8.7	(5.1, 12.4)	1.073	(0.600, 1.918)	BF01 = 9.1
Nútil ťa partner pozerat online porno?	44	7.5	(5.4, 9.7)	9	18.4	(7.5, 29.2)	2.756*	(1.256, 6.047)	BF10 =1.19
Správajú sa dospelí v Tvojej domácnosti pravidelne násilne voči Tebe?	44	7.5	(5.4,9.6)	9	20.0	(8.3, 31.7)	3.085**	(1.397, 6.814)	BF10 = 2
Kričia alebo Ti nadávajú dospelí v Tvojej domácnosti neustále?	40	7.6	(5.4, 9.9)	13	11.9	(5.8, 18.0)	1.635	(0.843, 3.173)	BF01 = 3.9
Bývaš s jedným rodičom?	36	8.5	(5.8, 11.1)	15	9.0	(4.6, 13.3)	1.069	(0.569 ,2.009)	BF01 = 9.3
Bol/a si v partnerstve so starším partnerom/kou? (o viac ako dva roky)	33	6.2	(4.1, 8.2)	20	20.6	(12.6, 28.7)	3.951***	(2.158, 7.236)	BF10 = 686.8

Tab. 12: Determinanty prevalencie násilia medzi tínedžermi voči partnerovi/partnerke - pokračovanie

	nie			áno			pomer šancí		Bayes faktor
	n	%	95% CI	n	%	95% CI	EXP (B)	95% CI	
forma3 online násilie cez mobil alebo internet									
Máš zdravotné znevýhodnenie?	177	31.1	(27.3, 34.9)	18	28.6	(17.4, 39.7)	0.886	(0.499, 1.574)	BF01 = 8.5
Máš pocit, že sa Ti vo v škole vo všeobecnosti darí?	27	35.5	(24.8, 46.3)	102	28.3	(23.6, 32.9)	0.715	(0.424, 1.205)	BF01 = 2.7
Bol si niekedy šikanovaný?	85	25.1	(20.5, 29.8)	110	37.4	(31.9,42.9)	1.779***	(1.265, 2.502)	BF10 = 45.5
Šikanoval si ty niekoho?	136	28.2	(24.2, 32.2)	59	39.3	(31.5,47.2)	1.649**	(1.125, 2.419)	BF10 = 4.0
Sú Tvoji kamaráti agresívni alebo zastrašujú iných mladých	123	29.5	(25.1,33.9)	49	39.5	(30.9, 48.1)	1.562*	(1.029, 2.370)	BF10 = 1.5
Pozeraš pravidelne online porno?	116	28.8	(24.4, 33.2)	79	34.5	(28.3, 40.7)	1.303	(0.921, 1.844)	BF01 =1.8
Nútil ťa partner pozeráť online porno?	175	30.0	(26.3,33.7)	20	40.8	(27.1, 54.6)	1.608	(0.885, 2.920)	BF01 = 2.9
Správajú sa dospelí v Tvojej domácnosti pravidelne násilne voči Tebe?	174	29.5	(25.9, 33.3)	21	46.7	(32.1, 61.2)	2.077*	(1.126, 3.829)	BF10 = 1.4
Kričia alebo Ti nadávajú dospelí v Tvojej domácnosti neustále?	149	28.5	(24.6, 32.4)	46	42.2	(32.9, 51.5)	1.833**	(1.198, 2.803)	BF10= 6.5
Bývaš s jedným rodičom?	132	31.0	(26.6, 35.4)	56	33.5	(26.4, 40.7)	1.124	(0.767, 1.645)	BF01 = 4.8
Bol/a si v partnerstve so starším partnerom/kou? (o viac ako dva roky)	151	28.2	(24.4, 32.0)	44	45.4	(35.5, 55.3)	2.111***	(1.357, 3.284)	BF10 = 29.4
forma4 sexualizované násilie									
Máš zdravotné znevýhodnenie?	41	7.2	(5.1, 9.3)	10	15.9	(6.8, 24.9)	2.430*	(1.152, 5.127)	BF01 = 1.1
Máš pocit, že sa Ti vo v škole vo všeobecnosti darí?	11	14.5	(6.6, 22.4)	26	7.2	(4.5, 9.9)	0.459*	(0.216, 0.974)	BF01 = 1.3
Bol si niekedy šikanovaný?	17	5.5	(2.7, 7.4)	34	11.6	(7.9, 15.2)	2.469**	(1.349, 4.521)	BF10 = 9.8
Šikanoval si ty niekoho?	28	5.8	(3.7, 7.9)	23	15.3	(9.6, 21.1)	2.936***	(1.635, 5.274)	BF10 = 47.6
Sú Tvoji kamaráti agresívni alebo zastrašujú iných mladých ľudí?	22	5.3	(3.1, 7.4)	23	18.5	(11.7, 25.4)	4.089***	(2.191, 7.631)	BF10 = 1000
Pozeraš pravidelne online porno?	19	4.7	(2.6, 6.8)	32	14.0	(9.5, 18.5)	3.283***	(1.814, 5.941)	BF10 = 333
Nútil ťa partner pozeráť online porno?	38	6.5	(4.5, 8.5)	13	26.5	(14.2, 38.9)	5.179***	(2.535,10.581)	BF10 = 333
Správajú sa dospelí v Tvojej domácnosti pravidelne násilne voči Tebe?	38	6.5	(4.5, 8.5)	13	28.9	(15.6, 42.1)	5.869***	(2.847,12,102)	BF10 = 1000
Kričia alebo Ti nadávajú dospelí v Tvojej domácnosti neustále?	26	5.0	(3.1, 6.8)	25	22.9	(15.0, 30.8)	5.689***	(3.136 10.322)	BF10 = 333e3
Bývaš s jedným rodičom?	32	7.5	(5.0, 10.0)	17	10.2	(5.6, 14.8)	1.395	(0.752, 2.588)	BF01 = 5.4
Bol/a si v partnerstve so starším partnerom/kou? (o viac ako dva roky)	41	7.7	(5.4, 9.9)	10	10.3	(4.3, 46.3)	1.385	(0.669, 2.868)	BF01 = 8.1

Poznámka: %: podiel tínedžerov vystavených násiliu v štyroch formách, ktorí uviedli skúsenosť v aspoň v jednom prejave násilia. Percento počítané zo skupiny, ktorá uviedla, že má partnera. binárna logistická regresia: referenčná skupina: „nie“, pomer šancí EXP (B): o koľko je väčšia šanca vystavenia násiliu ak som odpovedal: „áno“, v porovnaní s odpoveďami: „nie“, Bayes faktor: BF10 – koľko krát sú pravdepodobnejšie získané dáta ak platí H1 (je rozdiel medzi pohlavím) v porovnaní s H0 (nie je rozdiel medzi pohlavím), BF01 – koľko krát sú pravdepodobnejšie získané dáta, ak platí H0 (nie je rozdiel medzi pohlavím) v porovnaní s H1 (je rozdiel medzi pohlavím). BF = 1 rovnaká preferencia dvoch hypotéz, BF = <1, 3 > – preferencia nestojí za zmienku, BF > 3 presvedčivá preferencia (Jeffreys, 1961), štatistická významnosť: * < p 0.05, ** p < 0.01 *** < p = 0.001

3.2.6 Dôvody násilia v partnerskom vzťahu

V dotazníku sme sa tiež pýtali na dôvody, prečo tínedžeri použili nejaké násilné správanie voči partnerovi/ke. V prípade prejavov partnerského násilia naživo (psychické a fyzické) prevládali u oboch pohlaví najmä *správanie partnera alebo partnerky* (65 % dievčat a 50 % chlapcov) a *hnev* (53 % dievčat a 47 % chlapcov). U dievčat na treťom mieste figurovala *žiarlivosť* (23 %), ktorá bola u chlapcov až na štvrtom mieste spolu s dôvodom *zo zábavy* (oba 21 %). U chlapcov bol ako tretí najfrekvencovanejší dôvod uvedené: *každý niekedy robí také veci* (31 %). V prípade *online násilia* bola najčastejším dôvodom *žiarlivosť* (61 % dievčat a 55 % chlapcov) a *partnerovo alebo partnerkine správanie* (40 % dievčat a 27 % chlapcov). Tretím najčastejším dôvodom bolo: *každý niekedy robí také veci*, ktorý uviedla až štvrtina dievčat a takmer pätina chlapcov. Rozdiely boli aj pri dôvode *zo zábavy*, ktorý v prípade násilia na živo uviedlo 21 % chlapcov, ale len 10 % dievčat a v prípade online násilia to bolo 15 % chlapcov a 5 % dievčat.

Tab. 13: Dôvody násilného správania

	dôvody psychického / fyzického násilia voči partnerovi na živo		dôvody násilia voči partnerovi online	
	N = 153 (89.4%) percento dievčat ktoré uviedli danú odpoveď	N = 67 (86.6%) percento chlapcov ktoré uviedli danú odpoveď	N = 132 (89.4%) percento dievčat ktoré uviedli danú odpoveď	N = 63 (95.2%) percento chlapcov ktoré uviedli danú odpoveď
kvôli jej správaniu	64.9	50.0	39.8	26.7
od hnevu	53.4	46.6	22.9	10.0
každý niekedy robí také veci	12.2	31.0	26.3	18.3
zo žiarlivosti	22.9	20.7	61.0	55.0
zo zábavy	9.9	20.7	5.1	15.3
iný dôvod	13.7	8.6	15.3	18.3
chcel som mu/jej ublížiť	3.8	6.9	0.8	3.3
aby som na neho/ju urobil dojem	0.8	6.9	0.8	5.0
aby som dostal(a) čo som chcel	7.6	5.2	7.6	6.7

Poznámka: možnosť uviesť viac odpovedí, súčet nad 100 percent

3.2.7 Stereotypy a násilie voči partnerovi/ke

Mladých ľudí sme sa pýtali aj na to, do akej miery súhlasia alebo nesúhlasia s nasledujúcimi tvrdeniami: „Na tie najdôležitejšie pozície je lepšie vybrať muža ako ženu“, „Ženy mužov zvädzajú a potom sa sťažujú, že muži na to reagujú“, „Niekedy je prijateľné, ak muž udrie ženu, ak mu bola neverná“. Na výber boli možnosti odpovedí: „vôbec nesúhlasím“, „skôr nesúhlasím“, „ani súhlasím ani nesúhlasím“, „skôr súhlasím“ a „úplne súhlasím“. Cieľom uvedených výrokov bolo zistiť, stereotypné názory mladých ľudí na postavenie a násilné správanie voči ženám v spoločnosti. V tejto časti je vyhodnotená miera súhlasu alebo nesúhlasu a jej asociácia s násilím voči partnerovi/ke vo všetkých 4 formách násilia. V tabuľke č. 14 možno vidieť, ako na tom boli mladí ľudia v závislosti od troch odstupňovaných názorových kategórií.

Tab. 14: Vzťah medzi mierou súhlasu s uvedenými výroky a prevalenciou 4 foriem násillia

		forma 1 – psychické násillie uvedený aspoň jeden prejav		forma 2 – fyzické násillie uvedený aspoň jeden prejav		forma 3 – online násillie uvedený aspoň jeden prejav		forma 4 – sexualizované násillie uvedený aspoň jeden prejav	
		N	percento	N	percento	N	percento	N	percento
Na tie najdôležitejšie pozície je lepšie vybrať muža ako ženu	miera súhlasu s uvedenými výroky								
	vôbec alebo skôr nesúhlasím	111	36,5	30	9,9	98	32,2	22	7.2
	ani súhlasím ani nesúhlasím	54	28,6	12	6,3	49	25,9	17	9.0
Ženy mužov zvädzajú a potom sa sťažujú, že muži na to reagujú	skôr alebo úplne súhlasím	50	36,0	11	7,9	48	34,5	12	8.6
	vôbec alebo skôr nesúhlasím	114	36,7	29	9,3	100	32,2	23	7.4
	ani súhlasím ani nesúhlasím	33	24,1	6	4,4	29	21,2	7	5.1
Niekedý je prijateľné, ak muž udrie ženu, ak mu bola neverná	skôr alebo úplne súhlasím	68	37	18	9,8	66	35,9	21	11.4
	vôbec alebo skôr nesúhlasím	166	33,3	37	7,4	154	30,9	36	7.2
	ani súhlasím ani nesúhlasím	13	23,6	5	9,1	12	21,8	3	5.5
	skôr alebo úplne súhlasím	36	46,2	11	14,1	29	37,2	12	15.5

Poznámka: % = podiel mladých ľudí, ktorí uviedli aspoň jeden prejav v danej forme násillia

Z tabuľky možno vyčítať, že miera čiastočného alebo úplného súhlasu s prvým výrokom: „Na tie najdôležitejšie pozície je lepšie vybrať muža ako ženu“ s vyššou prevalenciou násillia neasociuje. Pri porovnaní dvoch podielov sa síce v kategórii: „vôbec alebo skôr súhlasím“ nachádzali mierne vyššie podiely použitia násillia vo forme 3 – online násillie a forme 4 sexualizované násillie. Išlo ale o štatisticky nevýznamné rozdiely v ktorých aj bayes faktory skôr podporovali nulové hypotézy o neexistencii vzťahu. V porovnaníach týchto kategórií vo zvyšnej forme 1 psychické násillie, forme 2 – fyzické násillie, sa vo vyšších mierach súhlasu s uvedeným výrokom nachádzali dokonca menšie podiely použitia násillia. Išlo ale opäť o štatisticky nevýznamné rozdiely s podporou bayes faktorov smerom k hypotéze o neexistencii analyticky podstatného vzťahu.²⁷

Mierne odlišné asociácie s násillím sa ukázali v druhom výroku: Ženy mužov zvädzajú a potom sa sťažujú, že muži na to reagujú. Tu mali kategórie „vôbec alebo skôr súhlasím“ v porovnaní s kategóriami „vôbec alebo skôr nesúhlasím“ mierne vyššiu prevalenciu vo všetkých 4 formách násillia. Všade išlo ale o nejednoznačné trendy so slabými asociáciami. Vo forme 1 psychické násillie sa ukázali štatisticky významné rozdiely, ale so zanedbateľnou veľkosťou koeficientu mieru asociácie a bayes faktorom iba slabo preferujúcim hypotézu vzťahu. Vo forme 2 – fyzické násillie boli rozdiely nevýznamné. Pri online násillí vo forme 3 sa ukázala štatistická významnosť s vecne nízkymi asociáciami s mierou súhlasu. V poslednej sledovanej forme 4 sexualizované násillie boli rozdiely medzi kategóriami najväčšie, ale vzhľadom na absolútne počty sú nesignifikantné a opäť s podporou nulovej hypotézy zo strany bayes faktora.²⁸

²⁷ forma 3 online násillie: $\chi^2(2) = 3.305$, $p > 0.05$, $BF_{01} = 4.7$, forma 4 sexualizované násillie: $\chi^2(2) = 0.562$, $p > .05$, $BF_{01} = 52.1$, forma 1 psychické násillie: $\chi^2(2) = 3.577$, $p > .05$, $BF_{01} = 3.9$, forma 2 fyzické násillie: $\chi^2(2) = 1.930$, $p > .05$, $BF_{01} = 27.7$.

²⁸ forma 1 – psychické násillie: $\chi^2(2) = 7.691$, $p < .05$, $Cramers\ V = 0.110$, $BF_{10} = 2.1$, forma 2 – fyzické násillie: $\chi^2(2) = 3.686$, $p > .05$, $BF_{01} = 10.121$, forma 3 - online násillie: $\chi^2(2) = 8.441$, $p < .05$, $Cramers\ V = 0.116$, $BF_{10} = 3.03$, forma 4 - sexualizované násillie: $\chi^2(2) = 4.581$, $p > 0.05$, $BF_{01} = 8.1$.

Posledný výrok sa týkal miery súhlasu alebo nesúhlasu, ktorý priamo v situáciách nevery schvaľoval násilie: „*Niekedy je prijateľné, ak muž udrie ženu, ak mu bola neverná*“. Tu možno v porovnaní s predošlými dvoma výrokmi vidieť najväčšie percentuálne rozdiely medzi sledovanými kategóriami. Tieto rozdiely smerovali v prospech vyššej prevalence násilia u tých, ktorí vyjadrovali súhlas s uvedeným výrokom vo všetkých 4 formách: *Forma2 – fyzické násilie* vykazovala s mierou súhlasu rastúci trend. Vzťah bol ale opäť štatisticky nevýznamný, vzhľadom na malé absolútne počty. Aj Bayes faktor podporoval neexistenciu vzťahu v cieľovej populácii. Rozdiely v asociácií s násilím boli analyticky nepodstatné aj pri *forme3 online násilie*. Štatisticky významne aj keď opäť slabo presvedčivé vzťahy asociovali medzi stupňom súhlasu a násilím vo *forme1 – psychické násilie a forme4 – sexualizované násilie*.²⁹

Prevalencia miery násilia voči partnerovi/ke bola vyššia v kategóriách súhlasu so stereotypnými výrokmi vo všetkých 4 formách násilia v dvoch výrokoch: „*Ženy mužov zvädzajú a potom sa sťažujú, že muži na to reagujú*“, „*Niekedy je prijateľné, ak muž udrie ženu, ak mu bola neverná*“. S mierou súhlasu pre výrok: „*Na tie najdôležitejšie pozície je lepšie vybrať muža ako ženu*“ prevalencia fyzického násilia dokonca klesla. Analyticky podstatné vzťahy s násilím v 4 formách voči partnerovi/ke sú buď vecne slabé alebo štatisticky nevýznamné, najmä z dôvodu malých absolútnych počtov v jednotlivých kategóriách. Na lepšie identifikovanie trendov je potrebných väčšie množstvo údajov.

3.2.8 Zhrnutie

Použitie niektorého zo skúmaných násilných prejavov voči partnerovi/ke uviedol takmer každý druhý mladý človek. Išlo o nižšiu celkovú prevalenciu ako tomu bolo pri situáciách násilia zo strany partnera/ky. Najpočetnejšie prejavy spadali do *formy 1 – psychického násilia* (34 %) a týkali sa *kričania, nadávania*. Nasledovali prejavy spájané s internetom (31 %) ako *sú použitie mobilných sietí na kontrolu partnera/ky*. Fyzické a sexualizované násilie uvádzali mladí ľudia len zriedkavo (obe po 8 %). Najmenej zastúpené situácie súviseli so sexualizovaným násilím spájaných s kontaktným sexualizovaným násilím, ako je nútenie k bozkávaniu, intímnym dotykom alebo pohlavnému styku.

Dievčatá sa k používaniu násilných prejavov priznávali častejšie ako chlapci pri troch skúmaných formách násilia (*psychické násilie* – 41 % dievčat voči 24 % chlapcov, *fyzické násilie* – 11 % voči 5 % a *online násilie* – 36 % voči 18 %). Výnimku tvorila *forma 4 – sexualizované násilie*, kde vo všetkých situáciách prevažovali chlapci. Trend tak skôr poukazoval na to, že páchanie sexualizovaného násilia je typickejšie pre chlapcov. Dievčatá naopak častejšie využívajú prejavy psychického násilia a prejavy kontroly v online priestore. Rozdiely v celkovom rozsahu používaných prejavov boli medzi chlapcami a dievčatami zanedbateľné. Tínedžeri medzi najčastejšie dôvody takéhoto správania uviedli správanie partnera alebo partnerky, žiarlivosť a hnev.

Rizikové faktory páchania násilia voči partnerovi alebo partnerke sú do istej miery zhodné s tými, ktoré predikujú riziko takejto skúsenosti zo strany partnera/ky. Najpodstatnejšie sa štatistické vzťahy ukázali pri skúsenosti s domácim násilím zo strany dospelých. Pri fyzickom

²⁹ forma2 – fyzické násilie: $\chi^2(2) = 3.966$, $p > 0.05$, $BF_{01} = 18.7$, Forma3 online násilie: $\chi^2(2) = 3.568$, $p > 0.05$, $BF_{01} = 8.2$. forma1 – psychické násilie: $\chi^2(2) = 7.884$, $p < 0.05$, $Cramers V = 0.112$, $BF_{10} = 1.03$, forma4 – sexualizované násilie: $\chi^2(2) = 6.625$, $p < 0.05$, $Cramers V = 0.102$, $BF_{01} = 7.7$.

násilí dospelých bolo riziko, že tínedžeri budú páchať partnerské násilie významne vyššie najmä pri sexualizovanom a psychickom násilí, zatiaľ čo pri verbálnom násilí sa zvyšovalo riziko pri všetkých formách s výnimkou fyzického násillia. Vzťah so starším partnerom alebo partnerkou podobne pôsobil ako determinant vyššej skúsenosti s páchaním partnerského násillia s výnimkou sexualizovaného. Aj skúsenosť so šikanovaním, páchanie šikany, pohyb v rovesníckej skupine s agresívnymi prejavmi patrí medzi rizikové faktory pre všetky skúmané formy násillia. Pravidelná konzumácia pornografie je asociovaná s vyšším rizikom páchania sexualizovaného násillia. Za zanedbateľné rizikové faktory môžeme považovať vyrastanie v jednorodičovskej rodine, zdravotné znevýhodnenie alebo subjektívny pocit neúspechu v škole.

Skúsenosť s niektorými z prejavov v 4 formách násillia sú vo vzájomnej asociácii aj v konaní voči partnerovi/ke. Znamená to, že ak tínedžeri použili aspoň jeden prejav v niektorej forme, existovala vysoká pravdepodobnosť, že označia aspoň jeden prejav aj v ďalšej z foriem násillia. Najvýraznejšie asociovalo násilie voči partnerovi/ke v dvojiciach psychické - online násilie, psychické - fyzické násilie a fyzické - online násilie. Výsledky tiež indikujú, že rodové stereotypy môžu mať vplyv na páchanie partnerského násillia, najmä tie, ktoré sa týkajú partnerského vzťahu, avšak na jednoznačné potvrdenie tohto trendu by bol potrebný väčší súbor dát.

3.3 Skúsenosti so sextingom

V rámci výskumu sme sa pýtali aj na skúsenosti tínedžerov so sextingom, teda posielaním správ alebo obrázkov so sexuálnym obsahom. Táto skúsenosť nás zaujímala len v kontexte partnerského vzťahu, takže na ňu odpovedali len tí respondenti a respondentky, ktorí označili, že mali vzťah (N = 632). 55% z nich malo aspoň jednu skúsenosť so sextingom, 42 % aspoň raz poslalo svojmu partnerovi alebo partnerke takýto obsah počas vzťahu a 12 % po ukončení vzťahu. Podobne, 49 % z nich takýto obsah dostalo od svojho partnera alebo partnerky počas vzťahu a 18 % po ukončení vzťahu.

Tab. 15: Skúsenosti so sextingom – posielanie a dostávanie správ alebo obrázkov so sexuálnym obsahom

		posielanie správ		dostávanie správ	
		N	percento	N	percento
počas vzťahu	nikdy	367	58.1	323	51.1
	raz alebo viac krát	265	41.9	309	48.9
po ukončení vzťahu	nikdy	557	88.1	521	82.4
	raz alebo viac krát	75	11.9	111	17.6

Skúsenosť so sextingom mierne prevládala u dievčat - 57% voči 53% chlapcov. V prípade dostávania sexuálneho obsahu počas vzťahu boli skúsenosti chlapcov a dievčat porovnateľné (48 % a 49,5 %). Pri posielaní boli o niečo aktívnejšie dievčatá (46 % voči 36 %). Aj po ukončení vzťahu prevládalo posielanie takýchto správ mierne u dievčat (14 % voči 9 %). Rovnako aj 23 % chlapcov potvrdilo, že dostalo správu so sexuálnym obsahom po ukončení vzťahu, zatiaľ čo u dievčat to bolo len 14 %. Medzi dievčatami a chlapcami ale neboli preukázané štatisticky významné rozdiely, s výnimkou sextingu po ukončení vzťahu, kde bol štatisticky významný trend v dostávaní takýchto správ od dievčat smerom ku chlapcom.

Tab. 16: Skúsenosti so sextingom - posielanie a dostávanie správ alebo obrázkov so sexuálnym obsahom podľa pohlavia

		posielanie správ				dostávanie správ			
		dievčatá		chlapci		dievčatá		chlapci	
		N	percento	N	percento	N	percento	N	percento
počas vzťahu	nikdy	196	53.6	171	64.3	185	50.5	138	51.9
	raz alebo viac krát	170	46.4	95	35.7	181	49.5	128	48.1
po ukončení vzťahu	nikdy	316	86.3	241	90.6	316	86.3	205	77.1
	raz alebo viac krát	50	13.7	25	9.4	50	13.7	61	22.9

Medzi najčastejšie dôvody poslania správy uvádzali tínedžeri *flirt/chceli byť sexi* (44 % chlapcov aj dievčat), *žiadosť partnera alebo partnerky* (39 % chlapcov a 37 % dievčat), *odpoveď na podobnú správu partnera alebo partnerky* (37 % chlapcov a 26 % dievčat) alebo dôvod zo *zábavy* (34 % chlapcov a 26 % dievčat). Viac dievčat označilo možnosť *partner/ka na mňa tlačila* (17 % voči 7 % chlapcov). Naopak, chlapci častejšie vybrali dôvod, *aby sa predviedli* (16 % voči 11 % dievčat).

Tab. 17: Prosím uveď všetky dôvody prečo si to urobil(a)

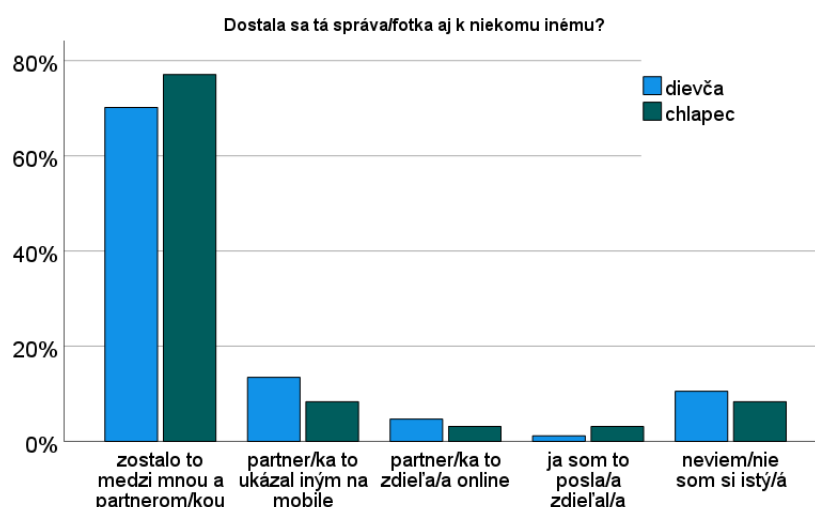
	N = 169		N = 94	
	percento dievčat ktoré uviedli danú odpoveď		percento chlapcov, ktorí uviedli danú odpoveď	
chcel(a) som byť sexi/flirtoval(a) som	43.8		43.6	
Partner(ka) ma o to požiadal	37.3		39.4	
Zo zábavy	26.0		34.2	
Ako odpoveď na podobnú správu od neho/nej	26.0		37.2	
Partner(ka) na mňa tlačil(a)	16.6		7.4	
Aby som ukázal(a) svoje city/ záväzok	16.6		19.1	
Iný dôvod	15.4		11.7	
Aby som získal(a) pozornosť	13.6		11.7	
Aby som sa predviedol	10.7		16.0	
Neviem	10.7		7.4	
Kamaráti na mňa tlačili	1.2		5.3	

Poznámka: možnosť uviesť viac odpovedí, súčet nad 100 percent

3.3.1 Zdieľanie sextingu mimo vzťahu

Zaujímalo nás tiež, nakoľko tínedžeri takýto obsah o partnerovi alebo partnerke zdieľajú mimo vzťahu. V prípade, že takýto obsah poslali, väčšinou zostal v rámci intímneho vzťahu (77 % chlapcov a 71 % dievčat). 13,5 % dievčat uviedlo, že partner/ka obsah ukázal iným na mobilnom telefóne (pri chlapcoch to bolo 9 %). V 5 % dievčat to partner/ka zdieľali online, v prípade chlapcov to bolo len 3 %. V prípade recepcie takéhoto obsahu ho nikomu neukázalo až 94 % dievčat a 85 % chlapcov. 10 % chlapcov ho ukázalo iným na mobile (4 % dievčat) a 5 % ho zdieľalo online (2 % dievčat).

Graf 11: Zdieľanie sextingu mimo vzťahu

Viac než polovica tínedžerov nerozprávala o svojej skúsenosti so sextingom (65 % chlapcov a 63 % dievčat) a ak sa niekomu zdôveria, tak najmä kamarátom a kamarátkam (25 % chlapcov a 36 % dievčat). Podobne ako v prípade skúseností s partnerským násilím platí, že rovesníci sú primárnym kontaktom pre tínedžerov.

Tínedžeri uvádzali v súvislosti so sextingom väčšinou pozitívne (32 % dievčat a 45 % chlapcov) alebo neutrálne emócie (38 % dievčat a 44 % chlapcov). Negatívne pocity uviedla štvrtina dievčat a pätina chlapcov. Situácia sa ale zmenila v prípade, ak bol sextingový obsah zdieľaný mimo partnerského vzťahu. U dievčat prevládali negatívne (52 %) a neutrálne emócie (42 %). Niektoré z pozitívnych pocitov označilo len 7 % dievčat. Chlapci najčastejšie uvádzali neutrálny vplyv, ak sa takýto obsah zdieľal (68 %). 38 % uviedlo negatívne emócie a 5 % pozitívne.

Tab. 18: Pocity pri sextingu

	dievčatá N = 324 (154/47.5%)		chlapci N = 244 (104/42.6%)	
	n	percento	n	percento
pozitívne emócie milovaný/á, chcený/á, chránený/á spokojný/á so sebou, zdalo sa mi to zábavné	79	31,8	47	45,2
neutrálne emócie nemalo to na mňa vplyv	59	38,3	46	44,2
negatívne emócie rozrušený/á, nešťastný/á, ponížený/á, podráždený/á, vystrašený/á, zahanbený/á, nahnevaný/á, nespokojný/á so sebou, šokovaný/á	39	25,3	22	21,1

Poznámka: % = podiel respondentov/tiek zo skupiny chlapcov a dievčat, ktorí odpovedali na otázku. Možnosť uviesť viac emócií t.j. súčet percent respondentov/tiek je nad 100%. Percento v zátvorke = podiel zo skupiny chlapcov a dievčat, ktorí mali skúsenosť so sextingom a zároveň odpovedali na otázku: „Ako si sa pritom cítil?“

Tab. 19: Ak sa tá správa dostala aj k niekomu inému, ako si sa pritom cítil/a?

N = 568	dievčatá N = 324 (73/ 22,5%)		chlapci N = 244 (65/ 26,6%)	
	n	percento	n	percento
pozitívne emócie milovaný/á, chcený/á, chránený/á spokojný/á so sebou, zdalo sa mi to zábavné	5	6,8	3	4,6
neutrálne emócie nemalo to na mňa vplyv	31	42,4	44	67,7
negatívne emócie rozrušený/á, nešťastný/á, ponížený/á, podráždený/á, vystrašený/á, zahanbený/á, nahnevaná/á, nespokojný/á so sebou, šokovaný/á	38	52,0	25	38,4

Poznámka: % = podiel respondentov/tiek zo skupiny chlapcov a dievčat, ktorí odpovedali na otázku. Možnosť uviesť viac emócií t.j. súčet percent respondentov/tiek je nad 100%. Percento v zátvorke = podiel zo skupiny chlapcov a dievčat, ktorí mali skúsenosť so sextingom a zároveň odpovedali na otázku: „Ak sa tá správa dostala k niekomu inému, ako si sa pritom cítil?“

3.3.2 Zhrnutie

Sexting je úplne bežnou súčasťou tínedžerských partnerských vzťahov, ktorý vo väčšine prípadov ostáva v intímite vzťahu a je v ňom akceptovaný. Avšak u štvrtiny dievčat a pätiny chlapcov vzbudzuje istý emočný diskomfort. Ten sa ešte zvýšil v prípade, že sextingové správy boli zdieľané mimo vzťahu, čo najmä u dievčat spôsobovalo negatívne pocity, zatiaľ čo u chlapcov v týchto situáciách prevládala neutrálny vplyv.

4 Diskusia

Táto časť predstavuje metodologické obmedzenia výskumu, ktoré vychádzajú z limitov metódy dotazníkového prieskumu ako zberu dát a metód použitých na ich analýzu. Neskôr sa venujeme porovnávaniu slovenských výsledkov s podobnými medzinárodnými výskumami realizovanými v iných európskych krajinách. Výsledky do výraznej miery vykazujú konzistenciu, zároveň však poukazujú na možné posuny spôsobené časovou dynamikou a odlišnými spoločenskými faktormi. Napriek tomu, slovenské aj ostatné európske výskumy konzistentne poukazujú na rovnaké rizikové faktory. Tie, rovnako ako výsledky, majú isté implikácie na intervencie v oblasti prevencie, ktorým sa venuje samostatná kapitola aj vzhľadom k tomu, že táto oblasť je v slovenskom kontexte zanedbaná.

4.1 Limity výskumu

Výskum realizovaný medzi mladými ľuďmi na Slovensku poukázal na pomerne vysoký výskyt násilia v ich partnerských vzťahoch. Až 59% z nich zažilo aspoň jeden zo 16 prejavov násilného správania vo vzťahu. Je však potrebné brať do úvahy, že v adolescentnom veku ide o prvé vzťahy, v rámci ktorých sa mladí učia orientovať sa v intímnych vzťahoch, rozoznávať a nastavovať svoje hranice. Nedostatok zručností a skúseností v partnerskej komunikácii môže viesť k nevhodným spôsobom riešenia konfliktov a odlišností vo vzťahu (Hobbs, 2022; Mulford & Giordano, 2008; Semenza & Grosholz, 2022). Ďalším limitom získaných dát je, že v prieskume sme sa pýtali na konkrétne prejavy násilného správania avšak vzhľadom k dotazníkovej metóde nebolo možné sústrediť sa na kontext, v akom sa objavili, ani to, či ich samotní mladí ľudia vnímali ako násilné. To mohlo spôsobiť vyššiu, ale aj nižšiu mieru reportovaných násilných prejavov, respektíve ich nesprávnu interpretáciu ako násilných.

Zozbierané výskumné dáta a ich analýza zároveň obsahujú aj isté metodologické obmedzenia. Prvé obmedzenie sa týka výberu vzorky. *NHST* testovanie umožňuje poskytovať správne odhady populačných parametrov iba vtedy, ak je vzorka reprezentatívnou zmenšeninou cieľovej populácie. Reprezentatívnosť testovaných ukazovateľov ale nebolo možné overiť, keďže nepoznáme ich skutočné rozloženie v ročníkoch na stredných školách. Opory výberu s výnimkou krajov a typov škôl, ktorých rozloženie sa výber napriek nízkej návratnosti snažil rešpektovať, neboli k dispozícii. Zistenia o vplyve pohlavia a vybraných determinantov na prevalenciu a rozsah násilia 15-17 ročných stredoškôľáčok a stredoškolákov tak môžu byť skreslené. V niektorých sledovaných ukazovateľoch tak môžu byť vzájomné asociácie v skutočnosti silnejšie alebo aj slabšie a presnosť 95% intervalov spoľahlivosti je tiež skreslená.

Druhým obmedzením je riziko spojené s viacnásobným testovaním údajov na rovnakej vzorke. Ak sa na rovnakých údajoch používa veľa rôznych testovaní, 5% kritéria obmedzujúce získanie falošne pozitívneho výsledku prestávajú platiť. Ak napríklad na rovnakej vzorke testujeme 10 determinantov o ktorých chceme vedieť ako súvisia s prevalenciou násilia, pravdepodobnosť, že najmenej v jednom testovaní dostaneme falošne štatisticky významnú p hodnotu sa zvýši s 5% na 40% ($1 - 0.95^{10}$). Ak tiež testujeme vo vzorke veľký počet premenných, je veľká pravdepodobnosť, že v nej nájdeme akékoľvek štatisticky významné výsledky bez ohľadu na to, či ide v skutočnosti o iluzórne alebo reálne vzťahy.

Tretie obmedzenie sa týka veľkosti p hodnôt vecných efektov. U niektorých determinantov sú tieto efekty zanedbateľné napriek štatistickej významnosti získaných p hodnôt. Je tomu tak preto, že pri veľkých vzorkách je ľahké získať nízke štatisticky významné p hodnoty aj pre malé a zanedbateľné vecné efekty.

Štvrté obmedzenie sa týka nastavenia hraníc koeficientov mier účinku. Neexistujú univerzálne stanoviteľné mílniky. Prahy sa môžu líšiť v závislosti od oblasti a kontextu výskumu. Priradenie praktického významu vyžaduje zohľadnenie viacerých okolností ako je napr. klinický význam alebo vplyv v reálnom svete. V bayesovských výpočtoch má vplyv na výsledok zasa voľba apriórnej distribúcie. Táto ovplyvňuje veľkosť Bayesovského faktora aj posteriórnu distribúciu diferencií priemeru, ktorý meria rozsah zažívaného násillia. Má tiež vplyv aj na šírku 95% kredibilných intervalov.

Prejavy násillia sú rozdelené do štyroch oblastí – v poradí v dotazníku od prvého: psychické, fyzické, online a sexualizované násillie. Každá z oblastí je tvorená rozličným počtom prejavov. Porovnávať celkové čísla za štyri oblasti je preto vhodné iba pri zohľadnení kontextu rôzneho počtu prejavov. V texte sa ukázalo, že najväčšiu prevalenciu dosahujú prejavy v psychickej a najmenšiu vo fyzickej oblasti. Pridanie ďalších násilných prejavov by mohlo prvenstvo zažívaných situácií v prvej psychickej oblasti zmeniť a celkové rozloženie by nadobudlo odlišný empirický obraz. (Pre viac detailov vid' Príloha č. 2: K meraniam a ich limitom)

4.2 Zažívanie partnerského násillia v tínedžerských vzťahoch

Zistené výskumné výsledky ako aj trendy vychádzajúce z dát sú konzistentné s ostatnými európskymi výskumami. Vzhľadom k tomu, že použitá metodológia a dotazník boli administrované aj v ďalších 6 krajinách Európy, sú získané výsledky do veľkej miery porovnateľné. V rámci projektu STIR bol rovnaký dotazník použitý v Bulharsku, na Cypre, V Anglicku, Taliansku a Nórsku v roku 2015. Následne bol v rokoch 2017 – 18 rovnaký výskum realizovaný aj vo Švédsku. Pokiaľ ide o mieru prevalencie skúsenosti s násillím v tínedžerských partnerských vzťahoch slovenské výsledky sa pohybujú na hornej hranici zaznamenatej v iných krajinách, pričom najbližšie majú k Švédsku, kde bol výskum realizovaný v neskoršom čase. Skúsenosť so zažívaním násillia v partnerskom vzťahu malo 59 % slovenských tínedžerov a 60 % švédskych (Korkmaz et al., 2022). Pokiaľ ide o jednotlivé formy násillia, tak skúsenosť s nejakým prejavom **psychického násillia** má na Slovensku 55 % dievčat. V porovnaní s ostatnými krajinami malo najčastejšiu skúsenosť s touto formou násillia 59% talianskych, 48% anglických a 45,5% švédskych dievčat (Barter et al., 2017; Korkmaz et al., 2022). Slovenská prevalencia u chlapcov (39%) je porovnateľná s Talianskom (41%), Bulharskom (35%) a Švédskom (34%) (Barter et al., 2017; Korkmaz et al., 2022). Pri **fyzickom násillí** (20% dievčat a 12% chlapcov) sú výsledky takmer totožné so Švédskom (19,5% dievčat a 13% chlapcov) (Korkmaz et al., 2022) alebo s Anglickom 22% dievčat a 12% chlapcov) (Barter et al., 2017). V ostatných krajinách bola skúsenosť s fyzickým násillím nižšia. So **sexualizovaným násillím** v partnerskom vzťahu malo skúsenosť 38% slovenských dievčat, čím sa radí medzi krajiny s jeho vyšším výskytom – 44% vo Švédsku (Korkmaz et al., 2022) a 41% v Anglicku (Barter et al., 2017). Skúsenosť chlapcov (19%) je naopak porovnateľná s Cyprom, pričom v Taliansku a Bulharsku bola prevalencia vyššia (39 a 25%), zatiaľ čo v iných krajinách nižšia (Barter et al.,

2017; Korkmaz et al., 2022). Nameraná prevalencia **online násilia** (53% dievčat a 38% chlapcov) bola opäť najviac porovnateľná so Švédskom (56% dievčat voči 42% chlapcov) (Korkmaz et al., 2022), pričom v ostatných krajinách, v ktorých sa výskum realizoval skôr, bola jeho prevalencia nižšia, v priemere 40% (Barter et al., 2017). Jedným z možných vysvetlení je väčší rozmach sociálnych sietí a vyššie využívanie online priestoru mladými ľuďmi v ostatných rokoch. Argumentom pre túto hypotézu je aj vyššia miera skúseností so sextingom u mladých ľudí, ktorá bola na Slovensku 42% v prípade posielania odkazov a 49% pri ich dostávaní, zatiaľ čo v roku 2015 bol tento pomer porovnateľný len s Anglickom, štátom s najvyššou skúsenosťou so sextingom (38% voči 48%), pričom v ostatných krajinách bol výrazne nižší (Barter et al., 2017). Časové obdobie, ktoré uplynulo od realizácie prvých výskumov v roku 2015 po slovenský výskum, tiež môže vysvetľovať vyššiu mieru prevalence aj u ostatných foriem násilia v tínedžerských vzťahoch. Výskumy o násilí v partnerských vzťahoch často poukazujú na fakt, že nameraná prevalencia býva vyššia v krajinách s vyšším povedomím o partnerskom násilí. V ostatných rokoch prebehlo aj na Slovensku niekoľko informačných kampaní o násilí na ženách (hnutie me-too, Pretože hovorím nie alebo informovanosť o partnerskom násilí počas pandémie COVID-19), ktoré mohli prispieť aj k zvýšenému povedomiu slovenských mladých ľudí o týchto témach a mohlo spôsobiť, že slovenská prevalencia násilia v tínedžerských vzťahoch sa najviac približuje ku krajinám ako Anglicko (realizácia výskumu v roku 2015) a Švédsko, kde bol výskum robený neskôr. Tieto krajiny zároveň patria ku krajinám s vysokým povedomím o partnerskom násilí a násilí na ženách.

Celkovo je **pravdepodobnosť viktimizácie** u slovenských dievčat štatisticky významne vyššia než u chlapcov, pričom najmarkantnejšie je to v oblasti sexualizovaného násilia. Dievčatá v našej výskumnej vzorke uvádzali nielen častejšie skúsenosti s konkrétnymi prejavmi vo všetkých štyroch formách, ale v priemere čelili aj väčšiemu rozsahu násilných situácií než chlapci. **Rodové rozdiely** skúseností s tínedžerským partnerským násilím sú podobné skúsenostiam s partnerským násilím v dospelosti (pozri napr. Filadelfiová et al., 2017). Ženy a dievčatá sú partnerskému násiliu vystavené vo väčšej miere, častejšie ho zažívajú opakovane a viac v kombinácii viacerých prejavov a foriem. Celková miera vystavenia partnerskému násiliu je teda u dievčat, podobne ako u žien, vyššia. Fakt, že dievčatá majú viacnásobné skúsenosti s prejavmi partnerského násilia, bol zistený aj vo Švédsku, kde boli štatisticky významné rozdiely najmä pri psychickom a sexualizovanom násilí (Korkmaz et al., 2022).

Aj iné trendy vyplývajúce zo slovenského výskumu sú v súlade s už existujúcimi výsledkami iných štúdií. Napríklad, tínedžeri vo výrazne vyššej miere **zdieľajú** svoju skúsenosť s partnerským násilím **so svojimi rovesníkmi** a len v obmedzenej miere s dospelými, pričom dievčatá tieto skúsenosti zdieľajú častejšie ako chlapci. Aj nedávna prehľadová štúdia potvrdila, že tínedžeri, ktorí zažili TIPV preferujú vyhľadávanie neformálnych zdrojov podpory, a najčastejšie sa zdôveria priateľom (Bundock et al., 2020).

Pokiaľ ide o dopady TIPV, dievčatá častejšie uvádzali **negatívne prežívanie** partnerského násilia v porovnaní s chlapcami, ktorí viac udávali pozitívne alebo neutrálne emócie. Najviditeľnejšie sa to prejavuje v prípade sexualizovaného násilia, kde niektorú z negatívnych emócií uviedlo 90% slovenských dievčat, ale len 67% chlapcov. Naopak, 55% slovenských chlapcov uviedlo niektorú z pozitívnych emócií. Podobné výsledky boli aj v rámci európskeho projektu STIR, kde 81 – 96% dievčat udávalo negatívny dopad sexualizovaného násilia, avšak 60 – 75% chlapcov uviedlo pozitívny alebo neutrálny dopad (Barter et al., 2017). Zo slovenských dát vyplýva, že skúsenosť so sexualizovaným násilím je u chlapcov výrazne

zmiešaná – jeden z najvyšších pomerov pozitívnych aj negatívnych emócií. Podobne je to aj s ich prežívaním skúsenosti s fyzickým násilím. Fakt, že skúsenosť s násilnými prejavmi súvisiacimi s telesnosťou sú chlapcami vnímané rozporuplne, môže súvisieť s tým, že tieto prejavy sú najviac v kontraste s rodovými stereotypmi o fyzickej prevahe mužov. Aj slovenské výsledky však poukazujú na fakt, že skúsenosť s partnerským násilím u chlapcov má negatívne dopady. Zároveň však zdôrazňujú výrazné rodové rozdiely, pričom dievčatá vnímajú tieto negatívne dôsledky výraznejšie, čo je v súlade s existujúcim výskumom (Barter et al., 2017; Barter & Lombard, 2018).

4.3 Páchanie partnerského násilia v tínedžerských vzťahoch

Slovenskí tínedžeri a tínedžerky TIPV nielen zažívajú, ale sa ho aj dopúšťajú. Aspoň jeden prejav násilného správania voči partnerovi alebo partnerke priznalo 47 % mladých ľudí v našej výskumnej vzorke. V prípade, že označili aspoň jeden prejav násilného správania v niektorej forme, existovala vysoká pravdepodobnosť, že označia aspoň jeden prejav aj v ďalšej z foriem násilia. Podobne ako v prípade skúsenosti s partnerským násilím, aj pri páchaní niektorého s násilných prejavov voči partnerke alebo partnerovi sú slovenské výsledky do veľkej miery porovnateľné s tými európskymi. **Páchanie** prejavov **psychického násilia** uviedlo 41% slovenských dievčat a 24% chlapcov. Za celý STIR projekt (5 krajín) to bolo 45% dievčat a 38% chlapcov (Barter et al., 2022) Pri **fyzickom násilí** boli výsledky veľmi podobné – na Slovensku jeho páchanie uviedlo 11% dievčat a 5% chlapcov, zatiaľ čo v európskom projekte 10% dievčat a 6% chlapcov (Barter et al., 2022). Najvyšší rozdiel bol v prípade páchania **sexualizovaného násilia**, ktoré uviedlo 20% chlapcov vo vybraných európskych krajinách (Barter et al., 2022), ale len 11% slovenských. U dievčat bol pomer vyrovnanější: 6% na Slovensku a 4% v európskom výskume (Barter et al., 2022). Páchanie **online** násilia v našej výskumnej vzorke uviedlo celkovo 36% u dievčat a 24% u chlapcov, čo je výskyt blížiaci sa k priemerným európskym hodnotám (Tomaszewska & Schuster, 2021).

S výnimkou sexualizovaného násilia sa **dievčatá** v našej výskumnej vzorke **priznávali k používaniu rôznych násilných prejavov častejšie ako chlapci**, pričom najfrekvencovanejšie to boli prejavy psychického násilia a online kontroly. Za predpokladu, že väčšina partnerských vzťahov je heterosexuálneho charakteru, krížové porovnanie prevalencie viktimizácie a prevalencie páchania TIPV u dievčat a u chlapcov naznačuje zaujímavé trendy. Miera, v akej chlapci uvádzajú skúsenosti so psychickým, fyzickým aj online násilím, v značnej miere korešponduje s mierou v akej sa k páchaniu týchto foriem TIPV priznávajú dievčatá. Avšak miera, v akej chlapci priznávajú páchanie násilia dosahuje približne len polovičnú úroveň (pri psychickom a online násilí) a štvrtinovú úroveň (pri fyzickom a sexualizovanom násilí) oproti prevalencii viktimizácie, ktorú uvádzajú dievčatá. Táto nekonzistencia v dátach naznačuje, že chlapci podhodnocujú mieru, v akej sa dopúšťajú násilia.

Páchanie psychického a fyzického násilia si mladí ľudia v našej výskumnej vzorke najčastejšie **zdôvodňovali** správaním toho druhého v páre (ako dôvod to uviedlo 65 % dievčat a 50% chlapcov) a hnevom (53 % dievčat a 47 % chlapcov), v menšej miere žiarlivosťou (23 % u dievčat a 21 %). Žiarlivosť ale u oboch pohlaví dominovala ako hybná sila páchania online násilia (61% u dievčat a 55% u chlapcov). Tieto dôvody môžu prameniť z neskúsenosti

adolescentov v oblasti partnerských vzťahov a z prípadných nereálnych očakávaní voči partnerovi či partnerke (Hobbs, 2022; Mulford & Giordano, 2008; Semenza & Grosholz, 2022). Zároveň je potrebné brať do úvahy, že dospievanie je obdobím pokračujúceho neurovývinu, ktorý má vplyv aj na prežívanie emócií a sebaovládanie. Adolescenti v porovnaní s dospelými pociťujú častejšie vysoko intenzívne pozitívne a negatívne emócie, väčšiu emocionálnu intenzitu a väčšiu nestabilitu (Bailen et al., 2019). Súčasne s tým sú aj mimoriadne náchylní k impulzívnemu a rizikovému správaniu (Albert & Steinberg, 2011; Arain et al., 2013; Casey et al., 2008; Steinberg et al., 2018), ktoré môže nadobudnúť aj podobu TIPV (Crooks & Pearce, 2021; Maurer, 2019; Murray & Azzinaro, 2019). V ďalších zdôvodneniach násilného správania v našom výskume badať výraznejšie rodové rozdiely. Odvolávanie sa na to, že každý niekedy robí takéto veci bolo bližšie skôr chlapcom (31%) než dievčatám (12%) pokiaľ ide o páchanie psychického a fyzického násillia, zatiaľ čo pri online násillí to ako dôvod častejšie uvádzali dievčatá (26%) ako chlapci (18%). Chlapci tiež pozoruhodne často inklinovali k páchaniu násillia údajne zo zábavy; ako dôvod to pri psychickom a fyzickom násillí uviedlo 21 % chlapcov (oproti 10% dievčat), zatiaľ čo pri online násillí to bolo až 15 % chlapcov (oproti 5 % dievčat). Tendenciu mladých ľudí bagatelizovať a legitimizovať násillné prejavy, či už naživo alebo online, možno vždy považovať za znepokojivú. Kognitívne vzorce akceptácie alebo normalizácie používania násillia totiž predikujú páchanie TIPV (Schuster et al., 2021). Legitimizácia prejavov online násillia a jeho relatívne vysoká miera akceptácie medzi mladými ľuďmi môže poukazovať na ich odlišné vnímanie a narábanie so sociálnymi sieťami a možné posúvanie hraníc súkromia v online priestore. Na vysokú mieru akceptácie kontrolného správania, najmä v online prostredí, poukazuje aj kvalitatívna časť projektu STIR, kde sa ukázalo, že online kontrola je vnímaná mladými ako znak lásky a ochrany (STIR, 2015).

4.4 Rizikové faktory

Na základe analýzy získaných dát sme identifikovali viacero **rizikových faktorov** pre partnerské násillie v tínedžerských vzťahoch, pričom viaceré z nich sú rovnaké tak pre zažívanie aj páchanie násillia. Ide najmä o skúsenosť s domácim násillím zo strany dospelých vo svojej rodine, skúsenosť so šikanovaním, či už na strane obete alebo šikanujúcej osoby a pohyb v rovesníckej skupine s agresívnymi prejavmi. Tieto faktory boli tiež identifikované v STIR výskume (Barter et al., 2022). Zažívanie domáceho násillia vychádza ako konzistentný faktor pre partnerské násillie v adolescentných vzťahoch (Barter et al., 2022; Claussen et al., 2022; Vives-Cases et al., 2021). V literatúre sa tento jav opisuje ako intergeneračný prenos násillia (Widom & Wilson, 2015) a bol potvrdený aj meta-analýzami (Braga et al., 2018). Naše dáta rovnako ako dáta Barter et al. (2022) potvrdzujú, že súvislosť je nielen pri priamom vystavení domácejmu násilliu, ale aj v situácii, kedy sú mladí vystavení násilliu v rodine, hoci oni sami nie sú jeho obeťou. Avšak aj skúsenosť s agresivitou v rovesníckych vzťahoch významne zvyšuje riziko vystavenia aj páchaniu partnerského násillia (Barter et al., 2022; Claussen et al., 2022), čo poukazuje na vysokú rolu sociálnych noriem v rovesníckych skupinách. Adolescenti, ktorí sa v rovesníckych skupinách stretávajú s agresivitou, majú tendenciu násillné prejavy (Gracia-Leiva et al., 2019) rovnako ako nerovnováhu moci vo vzťahoch (Reyes et al., 2016) normalizovať a tolerovať. Tieto teórie môžu vysvetliť, prečo je šikana a agresivita v rovesníckych vzťahoch prediktorom tak zažívania ako aj páchania násillia. Hoci vo väčšine prípadov majú tieto faktory vplyv na všetky formy násillia, nie vždy bol štatistický vzťah rovnako

silný. Napríklad, ak bol mladý človek tým, ktorý šikanuje, zvýšilo sa riziko, že sám bude vystavený psychickému a online násiliu, menej však fyzickému alebo sexualizovanému. Naopak, šikanovanie iných môže byť prediktorom páchania všetkých foriem partnerského násilia s výnimkou online násilia. Pobyt v agresívnej rovesníckej skupine má vplyv najmä na páchanie psychického a sexualizovaného násilia. Barter et al. (2022) naznačuje, že to môže byť vysvetliteľné rodovými rozdielmi, kde u chlapcov funguje skúsenosť so šikanou aj šikanovanie iných ako rizikový faktor pre páchanie psychického, fyzického aj sexualizovaného násilia. U dievčat bola významná súvislosť medzi šikanovaním iných a páchaním fyzického a psychického násilia, ale tieto vzťahy už nefungovali v prípade, že dievčatá boli obeťami šikany.

Ďalším z faktorov, ktoré zvyšujú možné **riziko** zažívania aj páchania partnerského násilia v tínedžerských vzťahoch, je vzťah s partnerom alebo partnerkou staršími ako 2 roky. Aj tento výsledok je konzistentný z doterajšou literatúrou, ktorá sa však zameriavala najmä na riziko viktimizácie (Claussen et al., 2022; Hellevik & Øverlien, 2016), kde je možným vysvetlením nerovnováha moci vo vzťahu. Slovenské dáta však poukazujú na to, že tento faktor štatisticky zvyšuje aj riziko páchania násilia voči partnerovi alebo partnerke. Možným vysvetlením je, že vo vekovo nerovnocenných vzťahoch dochádza častejšie k vzájomnému partnerskému násiliu. Hellevik & Øverlien (2016) však poskytujú aj alternatívne vysvetlenia, že starší partner alebo partnerka môžu byť "menej kvalitní" v zmysle prosociálneho správania pre rovnako starých partnerov alebo partnerky a preto sa orientujú na mladších alebo, že sa tieto nerovnocenné vzťahy vyskytujú viac v skupinách spojených s rizikovým správaním ako napríklad užívanie návykových látok. Zahraničné výskumy tiež poukazujú na negatívne postoje k rodovej rovnosti ako možného prediktora páchania partnerského násilia (Barter et al., 2022; Reyes et al., 2016). Hoci slovenské výsledky naznačujú možnú súvislosť, pre nedostatočné sýtenie dát nie je možné tento trend identifikovať. Naopak, aj na Slovensku sa potvrdilo, že pravidelná konzumácia pornografie je rizikovým faktorom pre páchanie sexualizovaného násilia. Barter et al. (2022) rovnako našli významnú súvislosť medzi páchaním sexualizovaného a psychického násilia a pravidelným sledovaním pornografie. Pozeranie pornografie, ktorá obsahuje násilné sexuálne interakcie a ženy zobrazuje ako pasívne subjekty môže ovplyvniť očakávania a normy chlapcov ohľadom sexuality (Stanley et al., 2018).

Z nášho výskumu tiež vyplynulo, že **sexting** je úplne bežnou súčasťou tínedžerských partnerských vzťahov, pričom vo väčšine prípadov ostáva v intímite vzťahu a je v ňom akceptovaný. Avšak u 25% dievčat a 21 % chlapcov vzbudzuje istý emočný diskomfort. V prípade, že sú sextingové správy zdieľané mimo vzťah, emočný diskomfort výrazne narastá, jeho pociťovanie vtedy priznáva až 52% dievčat a 38 % chlapcov. Aj iné zdroje vo výskumnej literatúre poukazujú na to, že možné dopady sextingu sa pohybujú na kontinuu: od pozitívnych, cez stigmatizujúce a spojené s určitými ťažkosťami, až po zneužívajúce a traumatické, pričom konkrétna epizóda sextingu môže mať aj viacero rôznych následkov (Doyle et al., 2021). Skutočnosť, že sexting je v tínedžerských partnerských vzťahoch bežným javom v sebe skrýva aj isté riziká, vrátane rizika TIPV (Korkmaz, 2021; Morelli et al., 2016), záleží však od toho, čím je sexting motivovaný. Rizikové je používanie sextingu na sekundárne ciele, ktoré nesúvisia so sexualitou, ako je zdieľanie sextov výmenou za niečo, pod tlakom/nátlakom alebo so škodlivými úmyslami (Bianchi et al., 2021).

4.5 Implikácie výskumu pre oblasť prevencie

Zistenia z nášho výskumu majú dôležité **implikácie pre oblasť prevencie**, a to tak **primárnej** (zameranej na úsilie zamedziť výskytu TIPV predtým, ako sa vôbec objaví), ako aj **sekundárnej** (zameranej na podchytenie TIPV, ktoré sa už objavilo).

V primárnej prevencii má osobitný význam **vzťahová a sexuálna výchova**, ktorá by mala byť súčasťou školských osnov (Krahé, 2021). Z hľadiska obsahu sú v nej podstatné témy, ktoré sú dôležité pre pestovanie bezpečných a zdravých vzťahov: najmä komunikácia, empatia, úcta, autonómia, súhlas, riešenie konfliktov, zvládanie intenzívnych emócií, vyrovnávanie sa s rozchodmi (Leadbeater et al., 2018; McCauley & Reid, 2021). Tieto témy by mali byť aplikované na všetky typy interakcií vo vzťahoch, teda psychické, fyzické, sexuálne aj online interakcie (Semenza & Grosholz, 2022). Dôležité je aj jasne vymedziť, aké sú indikátory nezdravého a násilného vzťahu. Mladým ľuďom to totiž často nie je zrejmé a môžu si napr. rôzne prejavy kontrolujúceho správania a nátlaku vysvetľovať ako lásku, starostlivosť alebo ochranu a vnímať takéto praktiky ako primerané (Abbott et al., 2021). Takéto preventívne programy majú reálny potenciál znižovať riziko páchania aj viktimizácie TIPV (Russell et al., 2021), najmä ak sa v nich dbá nielen na zvyšovanie poznatkov a zmenu postojov, ale aj na budovanie zručností (Semenza & Grosholz, 2022). To môže zahŕňať napr. nácvik toho, ako diskutovať a pozitívne urovnávať nezhody vo vzťahoch. Nemenej dôležité je budovať u mladých ľudí aj zručnosti súvisiace s tým, ako opustiť násilný vzťah, alebo aké kroky treba podniknúť pri hľadaní pomoci (Semenza & Grosholz, 2022). Po obsahovej stránke by sa programy zamerané na prevenciu TIPV mali venovať aj rôznym rizikovým faktorom TIPV (Krahé, 2021), vrátane problematiky konzumácie pornografie či rizikám spojeným s praktizovaním sextingu. Navyše, je žiadúce vyvíjať preventívne programy prispôsobené špecifickým potrebám tých mladých ľudí, ktorí patria do skupiny s vysokým rizikom páchania alebo zažívania TIPV, napr. kvôli zážitkom domáceho násillia (Krahé, 2021). Vzhľadom na to, aký významný vplyv na správanie sa vo vzťahoch majú nepriaznivé zážitky v detstve, programy venujúce sa týmto témam by mali byť súčasťou osnov už na základných školách (Leadbeater et al., 2018).

Keďže tínedžeri trávajú s rovesníkmi množstvo času a sú ovplyvňovaní normami, ktoré sú nastoľované v rovesníckych skupinách, rovesníci môžu v prevencii TIPV zohrávať nezanedbateľnú rolu. V rámci preventívnych programov je preto potrebné vysvetľovať príčiny tzv. efektu prizerajúcich (*bystander effect*)³⁰ a učiť stratégie ako zasiahnuť (*bystander intervention*) (Krahé, 2021; McCauley & Reid, 2021; Semenza & Grosholz, 2022). V zásade je dôležité, aby si rovesníci všimli potenciálne škodlivú situáciu, rozpoznali potrebu konať, prevzali zodpovednosť za pomoc niekomu ohrozenému ublížením, vedeli ako pomôcť a odhodlali sa k intervencii (napr. tým, že vyrušia osobu, ktorá sa dopúšťa násilného správania, alebo zasiahnu do diania už vo fáze, keď sa ešte len schyľuje k násilnému konaniu) (McCauley & Reid, 2021). Pri takomto prístupe k prevencii nie sú adresáti preventívnych programov

³⁰ **Efekt prizerajúcich** (prekladaný aj ako efekt okolostojacich) opisuje jav, kedy ľudia neposkytujú potrebnú pomoc osobe v núdzi. Ich pasivita môže byť podmienená rôznymi faktormi, vrátane napr. nesprávnej interpretácie situácie; domnienky, že pomoc nie je potrebná; pocitom rozptýlenej zodpovednosti, ak sa v prostredí nachádza viacero ľudí, ktorí by potenciálne mohli zasiahnuť; strachom z nesprávneho zásahu; obavou z nebezpečenstva, ktoré by človeku mohlo hroziť v prípade, že by sa rozhodol intervenovať, a podobne (Slaměnik & Janoušek, 2019).

vnímaní len ako potenciálni páchatelia alebo obeť TIPV, ale aj ako potenciálni svedkovia a spojenci v boji proti násiliu, disponujúci jedinečnými príležitosťami pozitívne ovplyvňovať sociálne normy rovesníckej skupiny (McCauley & Reid, 2021).

V oblasti prevencie TIPV je **rola škôl kľúčová**. Dôvodom je, že mladí ľudia, ktorí zažívajú TIPV môžu navštevovať rovnakú školu alebo dokonca patriť do rovnakej triedy ako ich násilní partneri či partnerky. Zároveň sú ale v školskom prostredí prítomní aj dospelí, ktorí môžu byť pre mladých ľudí potenciálnym zdrojom pomoci (Korkmaz, 2021). Keďže nedôvera v profesionálov je významnou bariérou pri hľadaní pomoci (Bundock et al., 2020), veľmi záleží na tom, aké postoje voči TIPV dospelí zaujímajú. Učítelia a učiteľky by mali byť scitlivovaní na problematiku TIPV a trénovaní na to, aby dokázali efektívne intervenovať (Krahé, 2021). Dôležité je, aby školy boli nielen prostredím pre primárnu prevenciu TIPV, ale aby zároveň povzbudzovali tých, ktorí boli TIPV už zasiahnutí, aby sa nebáli zdôveriť (Semenza & Grosholz, 2022). Je žiadúce vytvoriť **repertoár nástrojov, ktoré môžu obetiam uľahčiť proces zdôverenia sa** so zážitkami TIPV a nájsť pomoc a podporu (Krahé, 2021).

Tvorcovia verejných politík a vedenie škôl by mali zväziť zavedenie programov prevencie TIPV do všetkých škôl (Russell et al., 2021). V niektorých štátoch už existuje legislatíva, ktorá školy k realizácii takýchto programov zaväzuje (Guillot-Wright et al., 2022; Korkmaz, 2021). Preventívne programy venujúce sa problematike TIPV sa ukazujú ako najefektívnejšie vtedy, ak sa nerealizujú ako jednorazové aktivity, ale implementujú sa v priebehu dlhšieho obdobia (Semenza & Grosholz, 2022), pričom by malo ísť o najmenej šesť stretnutí (Russell et al., 2021).

Vzhľadom na značnú mieru prevalencie TIPV je dôležité, aby sa tejto problematike venovali **národné akčné plány** a aby sa pripravili rozsiahle **kampane** zamerané na zvýšenie povedomia verejnosti o predmetnej problematike (Tomaszewska & Schuster, 2021). Rôznorodé spoločenské predsudky týkajúce sa mládeže a TIPV (napr. že mladí ľudia žiadne vážne vzťahy nemajú; že pre mladých ľudí je jednoduchšie ukončiť násilný vzťah, keďže nemajú deti alebo nežijú v spoločnej domácnosti s násilníkom) totiž môžu brániť obetiam vyhľadať pomoc. Stereotypné predstavy verejnosti o páchateloch, zas môžu mladým ľuďom, ktorí sa dopúšťajú TIPV brániť v tom, aby vyhľadali odbornú intervenciu. Navyše, niektoré spoločenské predsudky môžu niektorých mladých poznačiť ešte viac. Napr. heteronormatívne názory na IPV (presvedčenia, že násilie sa nevyskytuje vo vzťahoch osôb rovnakého pohlavia) môžu pri hľadaní pomoci vážne znevýhodňovať lesby, gejov alebo bisexuálne osoby (Korkmaz, 2021). Nedostatočné povedomie verejnosti o TIPV môže prispievať k tomu, že násilné vzorce interakcií si mladí ľudia prenesú aj do partnerských vzťahov v dospelosti. V neposlednom rade by v rámci osvetových kampaní mala byť tematizovaná aj problematika domáceho násillia a jeho vplyvu na deti, nakoľko sa jedná o najvýraznejší rizikový faktor pre výskyt TIPV.

5 Záver

Predkladané výskumné zistenia sú prvým mapovaním partnerského násilia v tínedžerských vzťahoch na Slovensku. Ako také nám poskytujú základný prehľad o výskyte a formách násilia, ktorým sú mladí ľudia vo vzťahoch vystavení. Pre lepšie pochopenie dynamiky a násilných prejavov v prvých partnerských vzťahoch by do budúcnosti bolo vhodné zistenia doplniť hĺbkovým kvalitatívnym výskumom. Ten by mohol poskytnúť dôkladnejší vzhľad do toho, v akom kontexte sa násilné prejavy odohrávajú, ako si ich mladí ľudia interpretujú, ako ich prežívajú a aký dopad majú na ich fungovanie a predstavy o následných vzťahoch. Vzhľadom na naše výsledky je dôležité nazerať na tento problém rodovou optikou, keďže výskumné zistenia naznačujú signifikantne odlišné skúsenosti s partnerským násilím pre dievčatá a chlapcov. Zaujímavým výskumným problémom sa tiež javí prepojenie online a naživo aspektov vo vzťahoch mladých ľudí. V ich životoch sa hranica medzi reálnym a online životom stiera a výsledky výskumu naznačujú, že aj v prípade partnerského násilia sú tieto formy prepojené.

Porovnanie s rovnakými medzinárodnými výskumami zároveň indikuje, že výsledky výskumu sa môžu v čase meniť vzhľadom na zvyšujúcu sa dostupnosť a vývoj online technológií, zmenu spoločenského diskurzu o násilí v partnerských vzťahoch, mieru preventívnych intervencií, či zvýšený alebo znížený výskyt identifikovaných rizikových faktorov. Pre zachytenie vývojovej dynamiky v čase by preto bolo vhodné periodicky opakovať kvantitatívny prieskum o násilí v tínedžerských vzťahoch s odstupom niekoľkých rokov. Jeho výsledkom a časovými porovnaniami by bolo možné prispôbovať intervencie na úrovni primárnej aj sekundárnej prevencie, nastavovania prípadných podporných služieb ako i komunikovanie témy násilia v intímnych vzťahoch mladým ľuďom.

Literatúra

- Abbott, K., Weckesser, A., & Egan, H. (2021). 'Everyone knows someone in an unhealthy relationship': Young people's talk about intimate heterosexual relationships in England. *Sex Education, 21*(3), 304–318. <https://doi.org/10.1080/14681811.2020.1801407>
- Adhia, A., Gordon, A. R., Roberts, A. L., Fitzmaurice, G. M., Hemenway, D., & Austin, S. B. (2019). Longitudinal Associations Between Bullying and Intimate Partner Violence Among Adolescents and Young Adults. *Violence and Victims, 34*(6), 1011–1029. <https://doi.org/10.1891/0886-6708.VV-D-18-00135>
- Agresti, A. (2002). *Categorical Data Analysis* (2nd vyd.). John Wiley & Sons, Inc.
- Akers, R. L., & Jennings, W. G. (2019). The Social Learning Theory of Crime and Deviance. V M. D. Krohn, N. Hendrix, G. Penly Hall, & A. J. Lizotte (Ed.), *Handbook on Crime and Deviance* (s. 113–129). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-030-20779-3_6
- Albert, D., & Steinberg, L. (2011). Judgment and Decision Making in Adolescence. *Journal of Research on Adolescence, 21*(1), 211–224. <https://doi.org/10.1111/j.1532-7795.2010.00724.x>
- Al-Jbouri, E. (2022). Considering Evolutionary Perspectives on Teen Dating Violence. *EvoS Journal: The Journal of the Evolutionary Studies Consortium, 12*(1), 10–31.
- American Statistical Association. (2016). *American Statistical Association releases statement on statistical significance and p-values: Provides Principles to Improve the Conduct and Interpretation of Quantitative Science*. <https://www.amstat.org/asa/files/pdfs/P-ValueStatement.pdf>
- APA (American Psychological Association) (2018). *APA Resolution on Support for the Expansion of Mature Minors' Ability to Participate in Research*. <https://www.apa.org/about/policy/resolution-minors-research.pdf>
- Arain, M., Haque, M., Johal, L., Mathur, P., Nel, W., Rais, A., Sandhu, R., & Sharma, S. (2013). Maturation of the adolescent brain. *Neuropsychiatric Disease and Treatment, 9*, 449–461. <https://doi.org/10.2147/NDT.S39776>
- Bailen, N. H., Green, L. M., & Thompson, R. J. (2019). Understanding Emotion in Adolescents: A Review of Emotional Frequency, Intensity, Instability, and Clarity. *Emotion Review, 11*(1), 63–73. <https://doi.org/10.1177/1754073918768878>
- Bandura, A. (1973). *Aggression: A social learning analysis* (s. ix, 390). Prentice-Hall.
- Barter, C., Lanau, A., Stanley, N., Aghtaie, N., & Øverlien, C. (2022). Factors associated with the perpetration of interpersonal violence and abuse in young people's intimate relationships. *Journal of Youth Studies, 25*(5), 547–563. <https://doi.org/10.1080/13676261.2021.1910223>
- Barter, C., & Lombard, N. (2018). 'Thinking and doing': Children's and young people's understandings and experiences of intimate partner violence and abuse (IPVA). V N. Lombard (Ed.), *The Routledge Handbook of Gender and Violence* (s. 287–302). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315612997>
- Barter, C., Stanley, N., Wood, M., Lanau, A., Aghtaie, N., Larkins, C., & Øverlien, C. (2017). Young people's online and face-to-face experiences of interpersonal violence and abuse and their subjective impact across five European countries. *Psychology of Violence, 7*, 375–384. <https://doi.org/10.1037/vio0000096>
- Berkowitz, A. D. (2005). An Overview of the Social Norms Approach. V L. C. Lederman & L. Stewart (Ed.), *Changing the culture of college drinking: A socially situated health communication campaign* (s. 193–214). Hampton Press.
- Bianchi, D., Morelli, M., Nappa, M. R., Baiocco, R., & Chirumbolo, A. (2021). A Bad Romance: Sexting Motivations and Teen Dating Violence. *Journal of Interpersonal Violence, 36*(13–14), 6029–6049. <https://doi.org/10.1177/0886260518817037>
- Borges, J. L., & Dell'Aglio, D. D. (2019). Stalking Following the Breakup of Dating Relationships in Adolescence. *Trends in Psychology, 27*, 413–426. <https://doi.org/10.9788/TP2019.2-09>

- Braga, T., Cunha, O., & Maia, Â. (2018). The enduring effect of maltreatment on antisocial behavior: A meta-analysis of longitudinal studies. *Aggression and Violent Behavior, 40*, 91–100. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2018.04.003>
- Bundock, K., Chan, C., & Hewitt, O. (2020). Adolescents' Help-Seeking Behavior and Intentions Following Adolescent Dating Violence: A Systematic Review. *Trauma, Violence, & Abuse, 21*(2), 350–366. <https://doi.org/10.1177/1524838018770412>
- Casey, B. J., Jones, R. M., & Hare, T. A. (2008). The Adolescent Brain. *Annals of the New York Academy of Sciences, 1124*(1), 111–126. <https://doi.org/10.1196/annals.1440.010>
- Cava, M.-J., Castillo, I., Tomás, I., & Buelga, S. (2023). Romantic myths and cyber dating violence victimization in Spanish adolescents: A moderated mediation model. *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace, 17*(2), Article 2. <https://doi.org/10.5817/CP2023-2-4>
- Centers for Disease Control and Prevention. (2022). *Preventing teen dating violence [Fact sheet]*. https://www.cdc.gov/violenceprevention/pdf/ipv/TDV-factsheet_2022.pdf
- Claussen, C., Matejko, E., & Exner-Cortens, D. (2022). Exploring risk and protective factors for adolescent dating violence across the social-ecological model: A systematic scoping review of reviews. *Frontiers in Psychiatry, 13*. <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsy.2022.933433>
- Cloonan-Thomas, S., Daff, E. S., & McEwan, T. E. (2022). Post-relationship stalking and intimate partner abuse in a sample of Australian adolescents. *Legal and Criminological Psychology, 27*(2), 194–215. <https://doi.org/10.1111/lcrp.12206>
- Cohen, J. (1988). *Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences* (2nd vyd.). Routledge.
- Connell, R. W. (1987). *Gender and power: Society, the person and sexual politics* (s. xvii, 334). Stanford University Press.
- Connolly, J. A., & McIsaac, C. (2009). Romantic Relationships in Adolescence. V *Handbook of Adolescent Psychology*. John Wiley & Sons, Ltd. <https://doi.org/10.1002/9780470479193.adlpsy002005>
- Crooks, C., & Pearce, J. (2021). *Applying an Understanding of Adolescent Brain Development in Teen Dating Violence Cases*. National Council of Juvenile and Family Court Judges (NCJFCJ). https://www.ncjfcj.org/wp-content/uploads/2021/04/NCJFCJ_Adolescent_Brain_Development_TDV_Cases_Final.pdf
- Cruz, D., Lichten, M., Berg, K., & George, P. (2022). Developmental trauma: Conceptual framework, associated risks and comorbidities, and evaluation and treatment. *Frontiers in Psychiatry, 13*. <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsy.2022.800687>
- Cumming, G. (2008). Replication and p Intervals: P Values Predict the Future Only Vaguely, but Confidence Intervals Do Much Better. *Perspectives on Psychological Science, 3*(4), 286–300. <https://doi.org/10.1111/j.1745-6924.2008.00079.x>
- Cumming, G. (2012). *Understanding The New Statistics: Effect Sizes, Confidence Intervals, and Meta-Analysis*. Routledge. <https://www.routledge.com/Understanding-The-New-Statistics-Effect-Sizes-Confidence-Intervals-and/Cumming/p/book/9780415879682>
- Cumming, G., & Jageman, C. R. (2017). *Introduction to the New Statistics: Estimation, Open Science, and Beyond*. Routledge. <https://www.routledge.com/Introduction-to-the-New-Statistics-Estimation-Open-Science-and-Beyond/Cumming-Calin-Jageman/p/book/9781138825529>
- Cutbush, S., Williams, J., Miller, S., Gibbs, D., & Clinton-Sherrod, M. (2021). Longitudinal Patterns of Electronic Teen Dating Violence Among Middle School Students. *Journal of Interpersonal Violence, 36*(5–6), NP2506–NP2526. <https://doi.org/10.1177/0886260518758326>
- Čírtková, L. (2015). Forenzně psychologické poznatky k domácemu násilí. V *Justícia a ochrana poškodených* (s. 203–222). Justičná akadémia Slovenskej republiky.
- Dardis, C. M., Dixon, K. J., Edwards, K. M., & Turchik, J. A. (2015). An Examination of the Factors Related to Dating Violence Perpetration Among Young Men and Women and Associated Theoretical Explanations. *Trauma, Violence & Abuse, 16*(2), 136–152. JSTOR.

- Datta, P., Cornell, D., & Konold, T. (2022). Association of Teen Dating Aggression With Risk Behavior and Academic Adjustment. *Journal of Interpersonal Violence, 37*(7–8), NP3930–NP3953. <https://doi.org/10.1177/0886260520951305>
- Davies, C. T. (2019). This is Abuse?: Young Women’s Perspectives of What’s ‘OK’ and ‘Not OK’ in their Intimate Relationships. *Journal of Family Violence, 34*(5), 479–491. <https://doi.org/10.1007/s10896-019-00038-2>
- Davis, J. P., Ports, K. A., Basile, K. C., Espelage, D. L., & David-Ferdon, C. F. (2019). Understanding the Buffering Effects of Protective Factors on the Relationship between Adverse Childhood Experiences and Teen Dating Violence Perpetration. *Journal of Youth and Adolescence, 48*(12), 2343–2359. <https://doi.org/10.1007/s10964-019-01028-9>
- De Koker, P., Mathews, C., Zuch, M., Bastien, S., & Mason-Jones, A. J. (2014). A Systematic Review of Interventions for Preventing Adolescent Intimate Partner Violence. *Journal of Adolescent Health, 54*(1), 3–13. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2013.08.008>
- De Vaus, D. (2002). *Analyzing Social Science Data: 50 Key Problems in Data Analysis* (First Edition). SAGE Publications Ltd.
- Dosil, M., Jaureguizar, J., Bernaras, E., & Sbicigo, J. B. (2020). Teen Dating Violence, Sexism, and Resilience: A Multivariate Analysis. *International Journal of Environmental Research and Public Health, 17*(8), 2652. <https://doi.org/10.3390/ijerph17082652>
- Doyle, C., Douglas, E., & O’Reilly, G. (2021). The outcomes of sexting for children and adolescents: A systematic review of the literature. *Journal of Adolescence, 92*, 86–113. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2021.08.009>
- Evans, K. E., Schmidt-Sane, M. M., Bender, A. E., Berg, K. A., & Holmes, M. R. (2022). Children’s Exposure to Intimate Partner Violence and Acceptance or Appraisals of IPV: A Systematic Review. *Journal of Family Violence, 37*(8), 1301–1319. <https://doi.org/10.1007/s10896-021-00318-w>
- Exner-Cortens, D. (2018). Chapter 13—Measuring Adolescent Dating Violence. V D. A. Wolfe & J. R. Temple (Ed.), *Adolescent Dating Violence* (s. 315–340). Academic Press. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-811797-2.00013-X>
- Exner-Cortens, D., Baker, E., & Craig, W. (2021). The National Prevalence of Adolescent Dating Violence in Canada. *Journal of Adolescent Health, 69*(3), 495–502. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2021.01.032>
- Exner-Cortens, D., Eckenrode, J., Bunge, J., & Rothman, E. (2017). Revictimization After Adolescent Dating Violence in a Matched, National Sample of Youth. *Journal of Adolescent Health, 60*(2), 176–183. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2016.09.015>
- Fernández-Antelo, I., Cuadrado-Gordillo, I., & Martín-Mora Parra, G. (2020). Synergy between Acceptance of Violence and Sexist Attitudes as a Dating Violence Risk Factor. *International Journal of Environmental Research and Public Health, 17*(14), Article 14. <https://doi.org/10.3390/ijerph17145209>
- Field, A. (2019). *Discovering Statistics Using IBM SPSS Statistics*. SAGE Publications.
- Filadelfiová, J., Gerbery, D., & Vittek, J. (2017). *Reprezentatívny výskum domáceho násillia na Slovensku (pramenná publikácia)*. Inštitút pre výskum práce a rodiny. https://www.zastavmenasilie.gov.sk/resources/data/VySKUM_Pramenna-publikacia_Reprezentativny-vyskum-o-DN.pdf
- Fite, J. E., Bates, J. E., Holtzworth-Munroe, A., Dodge, K. A., Nay, S. Y., & Pettit, G. S. (2008). Social Information Processing Mediates the Intergenerational Transmission of Aggressiveness in Romantic Relationships. *Journal of Family Psychology, 22*(3), 367–376. <https://doi.org/10.1037/0893-3200.22.3.367>
- Foshee, V. A., Benefield, T. S., Reyes, H. L. M., Eastman, M., Vivolo-Kantor, A. M., Basile, K. C., Ennett, S. T., & Faris, R. (2016). Examining Explanations for the Link Between Bullying Perpetration and Physical Dating Violence Perpetration: Do They Vary by Bullying Victimization? *Aggressive behavior, 42*(1), 66–81. <https://doi.org/10.1002/ab.21606>
- Foshee, V. A., Reyes, H. L. M., Vivolo-Kantor, A. M., Basile, K. C., Chang, L.-Y., Faris, R., & Ennett, S. T. (2014). Bullying as a Longitudinal Predictor of Adolescent Dating Violence. *The Journal of adolescent health : official publication of the Society for Adolescent Medicine, 55*(3), 439–444.

<https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2014.03.004>

- FRA (European Union Agency for Fundamental Rights) (2014). *Child participation in research*. <http://fra.europa.eu/en/publication/2019/child-participation-research>
- Garthe, R. C., Sullivan, T. N., & McDaniel, M. A. (2017). A meta-analytic review of peer risk factors and adolescent dating violence. *Psychology of Violence, 7*, 45–57. <https://doi.org/10.1037/vio0000040>
- Glick, P., & Fiske, S. T. (1996). The Ambivalent Sexism Inventory: Differentiating hostile and benevolent sexism. *Journal of Personality and Social Psychology, 70*, 491–512. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.70.3.491>
- Glick, P., & Fiske, S. T. (2001). An ambivalent alliance: Hostile and benevolent sexism as complementary justifications for gender inequality. *American Psychologist, 56*, 109–118. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.56.2.109>
- Gracia-Leiva, M., Puente-Martínez, A., Ubillos-Landa, S., & Páez-Rovira, D. (2019). Dating violence (DV): A systematic meta-analysis review. *Anales de Psicología, 35*(2), 300–313. <https://doi.org/10.6018/analesps.35.2.333101>
- Greenland, S., Senn, S. J., Rothman, K. J., Carlin, J. B., Poole, C., Goodman, S. N., & Altman, D. G. (2016). Statistical tests, P values, confidence intervals, and power: A guide to misinterpretations. *European Journal of Epidemiology, 31*(4), 337–350. <https://doi.org/10.1007/s10654-016-0149-3>
- Greenman, S. J., & Matsuda, M. (2016). From Early Dating Violence to Adult Intimate Partner Violence: Continuity and Sources of Resilience in Adulthood. *Criminal behaviour and mental health : CBMH, 26*(4), 293–303. <https://doi.org/10.1002/cbm.2012>
- Guillot-Wright, S., Lu, Y., Torres, E. D., Macdonald, A., & Temple, J. R. (2022). Teen Dating Violence Policy: An Analysis of Teen Dating Violence Prevention Policy and Programming. V R. Geffner, J. W. White, L. K. Hamberger, A. Rosenbaum, V. Vaughan-Eden, & V. I. Vieth (Ed.), *Handbook of Interpersonal Violence and Abuse Across the Lifespan: A project of the National Partnership to End Interpersonal Violence Across the Lifespan (NPEIV)* (s. 1365–1380). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-319-89999-2_294
- Hald, G. M. (2014). Pornography and Men’s Attitudes Supporting Violence Against Women. V A. C. Michalos (Ed.), *Encyclopedia of Quality of Life and Well-Being Research* (s. 4896–4898). Springer Netherlands. https://doi.org/10.1007/978-94-007-0753-5_4093
- Hamby, S., & Turner, H. (2013). Measuring teen dating violence in males and females: Insights from the national survey of children’s exposure to violence. *Psychology of Violence, 3*, 323–339. <https://doi.org/10.1037/a0029706>
- Hébert, M., Daspe, M.-È., Lapierre, A., Godbout, N., Blais, M., Fernet, M., & Lavoie, F. (2019). A Meta-Analysis of Risk and Protective Factors for Dating Violence Victimization: The Role of Family and Peer Interpersonal Context. *Trauma, Violence & Abuse, 20*(4), 574–590.
- Hellevik, P. (2019). Teenagers’ personal accounts of experiences with digital intimate partner violence and abuse. *Computers in Human Behavior, 92*, 178–187. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2018.11.019>
- Hellevik, P., & Øverlien, C. (2016). Teenage intimate partner violence: Factors associated with victimization among Norwegian youths. *Scandinavian Journal of Public Health, 44*(7), 702–708.
- Hobbs, C. (2022). *Young, in love and in danger: Teen domestic violence and abuse in Tasmania*. Social Action and Research Centre. <https://apo.org.au/node/320915>
- Chen, M. S., Foshee, V. A., & Reyes, H. H. L. M. (2018). Dating Abuse: Prevalence, Consequences, and Predictors. V R. J. R. Levesque (Ed.), *Encyclopedia of Adolescence* (s. 856–876). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-319-33228-4_51
- Children’s Safety Network. (2023). *Teen Dating Violence Prevention Fact Sheet*. <https://www.childrenssafetynetwork.org/sites/default/files/CSNTD%20FactSheet.pdf>
- Jackman, S. (2009). *Bayesian Analysis for the Social Sciences* | Wiley. Wiley & Sons Ltd. <https://www.wiley.com/en-sg/Bayesian+Analysis+for+the+Social+Sciences-p-9780470011546>
- Jackson, S. M. (1999). Issues in the dating violence research: A review of the literature. *Aggression and Violent*

Behavior, 4(2), 233–247. [https://doi.org/10.1016/S1359-1789\(97\)00049-9](https://doi.org/10.1016/S1359-1789(97)00049-9)

- Jaworska, N., & MacQueen, G. (2015). Adolescence as a unique developmental period. *Journal of Psychiatry and Neuroscience*, 40(5), 291–293. <https://doi.org/10.1503/jpn.150268>
- Jouriles, E. N., Mueller, V., Rosenfield, D., McDonald, R., & Dodson, M. C. (2012). Teens' experiences of harsh parenting and exposure to severe intimate partner violence: Adding insult to injury in predicting teen dating violence. *Psychology of Violence*, 2(2), 125–138. <https://doi.org/10.1037/a0027264>
- Kanovský, M. (2016). *Robustné štatistické metódy v sociálnych vedách [Robust statistical methods in social sciences]*. Slovenská asociácia sociálnej antropológie.
- Korkmaz, S. (2021). Youth intimate partner violence. V J. Devaney, C. Bradbury-Jones, R. J. Macy, C. Øverlien, & S. Holt (Ed.), *The Routledge International Handbook of Domestic Violence and Abuse* (1st vyd., s. 155–170). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780429331053-15>
- Korkmaz, S., Øverlien, C., & Lagerlöf, H. (2022). Youth intimate partner violence: Prevalence, characteristics, associated factors and arenas of violence. *Nordic Social Work Research*, 12(4), 536–551. <https://doi.org/10.1080/2156857X.2020.1848908>
- Krahé, B. (2021). Teen dating violence: From analyzing the problem to finding solutions. *New Directions for Child and Adolescent Development*, 2021(178), 169–175. <https://doi.org/10.1002/cad.20441>
- Krauss, A., Jouriles, E. N., McDonald, R., & Rosenfield, D. (2020). Measuring teen dating violence perpetration: A comparison of cumulative and single assessment procedures. *Psychology of Violence*, 10, 452–461. <https://doi.org/10.1037/vio0000268>
- Kruschke, J. K. (Ed.). (2015). *Doing Bayesian Data Analysis: A Tutorial with R, JAGS, and Stan* (2nd vyd.). Academic Press. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/B9780124058880099992>
- Lakens, D. (2022). Why P values are not measures of evidence. *Trends in Ecology & Evolution*, 37(4), 289–290. <https://doi.org/10.1016/j.tree.2021.12.006>
- Leadbeater, B., Connolly, J., & Temple, J. R. (2018). Chapter 1 - Changing Your Status in a Changing World: It Is Complicated! A Developmental Systems Framework for Understanding Dating Violence in Adolescents and Young Adults. V D. A. Wolfe & J. R. Temple (Ed.), *Adolescent Dating Violence* (s. 3–23). Academic Press. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-811797-2.00001-3>
- Leen, E., Sorbring, E., Mawer, M., Holdsworth, E., Helsing, B., & Bowen, E. (2013). Prevalence, dynamic risk factors and the efficacy of primary interventions for adolescent dating violence: An international review. *Aggression and Violent Behavior*, 18(1), 159–174. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2012.11.015>
- Li, J., Ran, G., Zhang, Q., & He, X. (2023). The prevalence of cyber dating abuse among adolescents and emerging adults: A meta-analysis. *Computers in Human Behavior*, 144, 107726. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2023.107726>
- Love is respect. (2020). *The relationship spectrum*. <https://www.loveisrespect.org/wp-content/uploads/media/sites/3/2020/11/2020-LIR-Relationship-Spectrum-onepager.pdf>
- Maurer, K. (2019). Distinctions in adolescent dating violence: An exploration of etiology, scope, and prevention strategies of intimate partner violence in adolescence. V E. A. Bates & J. C. Taylor (Ed.), *Intimate partner violence: New perspectives in research and practice* (s. 58–72). Routledge.
- McArthur, J., Corbett, M., & Ternes, M. (2023). Adolescence, Intimate Partner Violence and. V T. K. Shackelford (Ed.), *Encyclopedia of Domestic Violence* (s. 1–8). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-030-85493-5_13-1
- McCauley, H. L., & Reid, T. A. (2021). Adolescent intimate partner violence prevention and intervention: A developmental, intersectional perspective. V J. Devaney, C. Bradbury-Jones, R. J. Macy, C. Øverlien, & S. Holt (Ed.), *The Routledge International Handbook of Domestic Violence and Abuse* (s. 495–515). Routledge.
- Meredith, M., & Kruschke, J. (2021). *Bayesian Estimation Supersedes the t-Test* (<http://cran.pau.edu.tr/web/packages/BEST/vignettes/BEST.pdf>).
- Morelli, M., Bianchi, D., Baiocco, R., Pezzuti, L., & Chirumbolo, A. (2016). Sexting, psychological distress and

- dating violence among adolescents and young adults. *Psicothema*, 28(2), 137–142.
<https://doi.org/10.7334/psicothema2015.193>
- Morey, R. D., & Rouder, J. N. (2011). Bayes factor approaches for testing interval null hypotheses. *Psychological Methods*, 16(4), 406–419. <https://doi.org/10.1037/a0024377>
- Mulford, C., & Giordano, P. C. (2008). *Teen dating violence: A closer look at adolescent romantic relationships: (504542009-005)* [Data set]. <https://doi.org/10.1037/e504542009-005>
- Murray, A., & Azzinaro, I. (2019). Teen Dating Violence: Old Disease in a New World. *Clinical Pediatric Emergency Medicine*, 20(1), 25–37. <https://doi.org/10.1016/j.cpem.2019.02.001>
- Olson, C., & Bellmore, A. (2021). Chapter 6—Online aggression and romantic relationships in adolescence. V M. F. Wright & L. B. Schiamberg (Ed.), *Child and Adolescent Online Risk Exposure* (s. 97–127). Academic Press. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-817499-9.00006-5>
- Osher, D., Cantor, P., Berg, J., Steyer, L., & Rose, T. (2020). Drivers of human development: How relationships and context shape learning and development1. *Applied Developmental Science*, 24(1), 6–36.
<https://doi.org/10.1080/10888691.2017.1398650>
- Oudekerk, B., Blachman-Demner, D., & Mulford, C. (2014). *Research in Brief (2014): Teen Dating Violence: How Peers Can Affect Risk and Protective Factors*. National Institute of Justice.
<http://archive.org/details/248337>
- Park, S., & Kim, S.-H. (2018). The power of family and community factors in predicting dating violence: A meta-analysis. *Aggression and Violent Behavior*, 40, 19–28. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2018.03.002>
- Park, Y., Mulford, C., & Blachman-Demner, D. (2018). The acute and chronic impact of adolescent dating violence: A public health perspective. V *Adolescent dating violence: Theory, research, and prevention* (s. 53–83). Elsevier Academic Press. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-811797-2.00003-7>
- Pereda, N., Greco, A. M., Díaz-Faes, D. A., Eisner, M., & Ribeaud, D. (2022). Early Childhood Predictors of Teen Dating Violence Involvement at Age 17. *Journal of Youth and Adolescence*, 51(11), 2219–2234.
<https://doi.org/10.1007/s10964-022-01664-8>
- Pérez-Martínez, V., Sanz-Barbero, B., Ferrer-Cascales, R., Bowes, N., Ayala, A., Sánchez-SanSegundo, M., Albaladejo-Blázquez, N., Rosati, N., Neves, S., Pereira Vieira, C., Jankowiak, B., Waszyńska, K., & Vives-Cases, C. (2021). The Role of Social Support in Machismo and Acceptance of Violence Among Adolescents in Europe: Lights4Violence Baseline Results. *Journal of Adolescent Health*, 68(5), 922–929.
<https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2020.09.007>
- Perry, B. D., Griffin, G., Davis, G., Perry, J. A., & Perry, R. D. (2018). The Impact of Neglect, Trauma, and Maltreatment on Neurodevelopment. V *The Wiley Blackwell Handbook of Forensic Neuroscience* (s. 813–835). John Wiley & Sons, Ltd. <https://doi.org/10.1002/9781118650868.ch31>
- Peter, J., & Valkenburg, P. M. (2016). Adolescents and Pornography: A Review of 20 Years of Research. *The Journal of Sex Research*, 53(4–5), 509–531. <https://doi.org/10.1080/00224499.2016.1143441>
- Piolanti, A., Waller, F., Schmid, I. E., & Foran, H. M. (2023). Long-term Adverse Outcomes Associated With Teen Dating Violence: A Systematic Review. *Pediatrics*, e2022059654. <https://doi.org/10.1542/peds.2022-059654>
- Rabušic, L., Soukup, P., & Mareš, P. (2019). *Statistická analýza sociálněvědních dat (prostřednictvím SPSS) (2.)*. Masarykova univerzita v Brně.
- Reyes, H. L. M., Foshee, V. A., Niolon, P. H., Reidy, D. E., & Hall, J. E. (2016). Gender Role Attitudes and Male Adolescent Dating Violence Perpetration: Normative Beliefs as Moderators. *Journal of Youth and Adolescence*, 45(2), 350–360. <https://doi.org/10.1007/s10964-015-0278-0>
- Ribeaud, D., & Eisner, M. (2010). Are Moral Disengagement, Neutralization Techniques, and Self-Serving Cognitive Distortions the Same? Developing a Unified Scale of Moral Neutralization of Aggression. *International Journal of Conflict and Violence*, 4(2), 298–315. <https://doi.org/10.4119/ijcv-2833>
- Ribeaud, D., & Eisner, M. (2015). The Nature of the Association Between Moral Neutralization and Aggression: A Systematic Test of Causality in Early Adolescence. *Merrill-Palmer Quarterly*, 61(1), 68–84.

- Riggs, D. S. ., & O'Leary, K. D. (1996). Aggression Between Heterosexual Dating Partners: An Examination of a Causal Model of Courtship Aggression. *Journal of Interpersonal Violence*, 11(4), 519–540. <https://doi.org/10.1177/088626096011004005>
- Riggs, D. S., & O'Leary, K. D. (1989). A theoretical model of courtship aggression. V *Violence in dating relationships: Emerging social issues* (s. 53–71). Praeger Publishers.
- Rochford, H. I., Peek-Asa, C., Abbott, A., Estin, A., & Harland, K. (2022). United States' teen dating violence policies: Summary of policy element variation. *Journal of Public Health Policy*, 43(4), 503–514. <https://doi.org/10.1057/s41271-022-00365-7>
- Romanová, M., & Sollár, T. (2011). Novšie prístupy v oblasti prevencie rôznych foriem rizikového správania v období adolescencie – predstavenie prístupu sociálnych noriem. V E. Řehulka & E. Sollárová (Ed.), *Výchova ke zdraví: Česko-slovenské zkušenosti* (s. 20–33). Masarykova univerzita.
- Ropovik, I. (2017). O význame p-hodnôt: Reflexia na silnejúcu kritiku testov významnosti. [On the meaning of p-values: Criticism of significance tests revisited.]. *Československá Psychologie: Časopis Pro Psychologickou Teorii a Praxi*, 61(5), 502–516.
- Rostad, W. L., Gittins-Stone, D., Huntington, C., Rizzo, C. J., Pearlman, D., & Orchowski, L. (2019). The Association Between Exposure to Violent Pornography and Teen Dating Violence in Grade 10 High School Students. *Archives of sexual behavior*, 48(7), 2137–2147. <https://doi.org/10.1007/s10508-019-1435-4>
- Rothman, E. F. (2018). Theories on the Causation of Partner Abuse Perpetration. V D. A. Wolfe & J. R. Temple (Ed.), *Adolescent Dating Violence* (s. 25–51). Academic Press. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-811797-2.00002-5>
- Rothman, E. F., Bahrami, E., Okeke, N., & Mumford, E. (2021). Prevalence of and Risk Markers for Dating Abuse–Related Stalking and Harassment Victimization and Perpetration in a Nationally Representative Sample of U.S. Adolescents. *Youth & Society*, 53(6), 955–978. <https://doi.org/10.1177/0044118X20921631>
- Rousson, A. N., Tajima, E. A., Herrenkohl, T. I., & Casey, E. A. (2023). Patterns of Intimate Partner Violence and the Harsh Parenting of Children. *Journal of Interpersonal Violence*, 38(1–2), 955–980. <https://doi.org/10.1177/08862605221087242>
- Russell, K. N., Voith, L. A., & Lee, H. (2021). Randomized controlled trials evaluating adolescent dating violence prevention programs with an outcome of reduced perpetration and/or victimization: A meta-analysis. *Journal of Adolescence*, 87(1), 6–14. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2020.12.009>
- Řeháková, B. (2000). Nebojte se logistické regrese. *Sociologický Časopis / Czech Sociological Review*, 36(4), 475–492. <https://doi.org/10.13060/00380288.2000.36.4.06>
- Řezanková, H. (2017). *Analýza dat z dotazníkových šetření* (4.). Professional Publishing. <http://www.martinus.sk/?ultem=293543>
- Sawilowsky, S. S. (2009). New Effect Size Rules of Thumb. *Journal of Modern Applied Statistical Methods*, 8(2), 597–599. <https://doi.org/10.22237/jmasm/1257035100>
- Sawyer, S. M., Azzopardi, P. S., Wickremarathne, D., & Patton, G. C. (2018). The age of adolescence. *The Lancet Child & Adolescent Health*, 2(3), 223–228. [https://doi.org/10.1016/S2352-4642\(18\)30022-1](https://doi.org/10.1016/S2352-4642(18)30022-1)
- Semenza, D. C., & Grosholz, J. M. (2022). Teen Dating Violence and Stalking. V R. Geffner, J. W. White, L. K. Hamberger, A. Rosenbaum, V. Vaughan-Eden, & V. I. Vieth (Ed.), *Handbook of Interpersonal Violence and Abuse Across the Lifespan: A project of the National Partnership to End Interpersonal Violence Across the Lifespan (NPEIV)* (s. 1343–1364). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-319-89999-2_21
- Shorey, R. C., Cornelius, T. L., & Strauss, C. (2015). Stalking in College Student Dating Relationships: A Descriptive Investigation. *Journal of Family Violence*, 30(7), 935–942. <https://doi.org/10.1007/s10896-015-9717-7>
- Schuster, I., Tomaszewska, P., Gul, P., Ribeaud, D., & Eisner, M. (2021). The role of moral neutralization of aggression and justification of violence against women in predicting physical teen dating violence

- perpetration and monitoring among adolescents in Switzerland. *New Directions for Child and Adolescent Development*, 2021(178), 115–131. <https://doi.org/10.1002/cad.20430>
- Simons, L. G., Burt, C. H., & Simons, R. L. (2008). A Test of Explanations for the Effect of Harsh Parenting on the Perpetration of Dating Violence and Sexual Coercion Among College Males. *Violence and Victims*, 23(1), 66–82. <https://doi.org/10.1891/0886-6708.23.1.66>
- Slaměník, I., & Janoušek, J. (2019). Prosociální chování. V J. Výrost, I. Slaměník, & E. Sollárová (Ed.), *Sociální psychologie: Teorie, metody, aplikace* (s. 214–225). Grada. [https://www.grada.cz/socialni-psychologie-\(2\)-8894/](https://www.grada.cz/socialni-psychologie-(2)-8894/)
- Smith, J., Mulford, C., Latzman, N. E., Tharp, A. T., Niolon, P. H., & Blachman-Demner, D. (2015). Taking Stock of Behavioral Measures of Adolescent Dating Violence. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 24(6), 674–692. <https://doi.org/10.1080/10926771.2015.1049767>
- Soukup, P. (2010). Nesprávná užívání statistické významnosti a jejich možná řešení. *Data a výzkum - SDA Info (Data and Research - SDA Info)*, 4(2), 77–104.
- Soukup, P. (2021). Může Bayesův faktor nahradit P hodnotu? *Sociální studia / Social Studies*, 18(1), Article 1. <https://doi.org/10.5817/SOC2021-1-73>
- Soukup, P., & Rabusic, L. (2007). Nekolik poznamek k jedne obsesi ceskych socialnich ved—Statisticke vyznamnosti. *Sociologicky casopis / Czech Sociological Review*, 43(2), 379–396. <https://doi.org/10.13060/00380288.2007.43.2.06>
- Spencer, C. M., Anders, K. M., Toews, M. L., & Emanuels, S. K. (2020). Risk Markers for Physical Teen Dating Violence Victimization in the United States: A Meta-Analysis. *Journal of Youth and Adolescence*, 49(3), 575–589. <https://doi.org/10.1007/s10964-020-01194-1>
- Spencer, C. M., Toews, M. L., Anders, K. M., & Emanuels, S. K. (2021). Risk Markers for Physical Teen Dating Violence Perpetration: A Meta-Analysis. *Trauma, Violence & Abuse*, 22(3), 619–631. <https://doi.org/10.1177/1524838019875700>
- Speranza, A. M., Farina, B., Bossa, C., Fortunato, A., Maggiora Vergano, C., Palmiero, L., Quintigliano, M., & Liotti, M. (2022). The Role of Complex Trauma and Attachment Patterns in Intimate Partner Violence. *Frontiers in Psychology*, 12. <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2021.769584>
- Stanley, N., Barter, C., Wood, M., Aghtaie, N., Larkins, C., Lanau, A., & Överlien, C. (2018). Pornography, Sexual Coercion and Abuse and Sexting in Young People's Intimate Relationships: A European Study. *Journal of Interpersonal Violence*, 33(19), 2919–2944. <https://doi.org/10.1177/0886260516633204>
- Steinberg, L., Icenogle, G., Shulman, E. P., Breiner, K., Chein, J., Bacchini, D., Chang, L., Chaudhary, N., Giunta, L. D., Dodge, K. A., Fanti, K. A., Lansford, J. E., Malone, P. S., Oburu, P., Pastorelli, C., Skinner, A. T., Sorbring, E., Tapanya, S., Tirado, L. M. U., ... Takash, H. M. S. (2018). Around the world, adolescence is a time of heightened sensation seeking and immature self-regulation. *Developmental Science*, 21(2). <https://doi.org/10.1111/desc.12532>
- STIR. (2015). *Safeguarding Teenage Intimate Relationships (STIR) Connecting online and offline contexts and risks (2015) Briefing Paper 5: Young People's Perspectives on Interpersonal Violence and Abuse in Intimate Relationships*. <https://childhub.org/sites/default/files/attachments/stir-briefing-paper-5.pdf>
- Stonard, K. E. (2021). Technology-assisted abuse within intimate relationships. V *The Routledge International Handbook of Domestic Violence and Abuse* (s. 356–372). Routledge.
- Stonard, K. E., Bowen, E., Lawrence, T. R., & Price, S. A. (2014). The relevance of technology to the nature, prevalence and impact of Adolescent Dating Violence and Abuse: A research synthesis. *Aggression and Violent Behavior*, 19(4), 390–417. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2014.06.005>
- Stover, C. S., Choi, M. J., & Mayes, L. C. (2018). The Moderating Role of Attachment on the Association between Childhood Maltreatment and Adolescent Dating Violence. *Children and youth services review*, 94, 679–688. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2018.09.011>
- Taquette, S. R., & Monteiro, D. L. M. (2019). Causes and consequences of adolescent dating violence: A systematic review. *Journal of Injury and Violence Research*, 11(2), 137–147. <https://doi.org/10.5249/jivr.v11i2.1061>

- Tomaszewska, P., & Schuster, I. (2021). Prevalence of teen dating violence in Europe: A systematic review of studies since 2010. *New Directions for Child and Adolescent Development*, 2021(178), 11–37. <https://doi.org/10.1002/cad.20437>
- Van Ouytsel, J., Ponnet, K., & Walrave, M. (2017). The associations of adolescents' dating violence victimization, well-being and engagement in risk behaviors. *Journal of Adolescence*, 55, 66–71. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2016.12.005>
- Viejo, C., Monks, C. P., Sánchez, V., & Ortega-Ruiz, R. (2016). Physical Dating Violence in Spain and the United Kingdom and the Importance of Relationship Quality. *Journal of Interpersonal Violence*, 31(8), 1453–1475. <https://doi.org/10.1177/0886260514567963>
- Vives-Cases, C., Sanz-Barbero, B., Ayala, A., Pérez-Martínez, V., Sánchez-SanSegundo, M., Jaskulska, S., Antunes das Neves, A. S., Forjaz, M. J., Pyżalski, J., Bowes, N., Costa, D., Waszyńska, K., Jankowiak, B., Mocanu, V., & Davó-Blanes, M. C. (2021). Dating Violence Victimization among Adolescents in Europe: Baseline Results from the Lights4Violence Project. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(4), 1414. <https://doi.org/10.3390/ijerph18041414>
- Wagenmakers, E.-J. (2007). A practical solution to the pervasive problems of p values. *Psychonomic Bulletin & Review*, 14(5), 779–804. <https://doi.org/10.3758/BF03194105>
- Wagers, S. M., Hamberger, L. K., & Sellers, C. S. (2022). Clarifying the Complex Roles of Power and Control in Advancing Theories of Intimate Partner Violence. V R. Geffner, J. W. White, L. K. Hamberger, A. Rosenbaum, V. Vaughan-Eden, & V. I. Vieth (Ed.), *Handbook of Interpersonal Violence and Abuse Across the Lifespan: A project of the National Partnership to End Interpersonal Violence Across the Lifespan (NPEIV)* (s. 2445–2461). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-319-89999-2_141
- Widom, C. S., & Wilson, H. W. (2015). Intergenerational Transmission of Violence. V J. Lindert & I. Levav (Ed.), *Violence and Mental Health: Its Manifold Faces* (s. 27–45). Springer Netherlands. https://doi.org/10.1007/978-94-017-8999-8_2
- Wincentak, K., Connolly, J., & Card, N. (2017). Teen dating violence: A meta-analytic review of prevalence rates. *Psychology of Violence*, 7, 224–241. <https://doi.org/10.1037/a0040194>
- Yanez-Peñúñuri, L. Y., Rey-Anacona, C. A., & Garcia-Estrada, L. I. (2023). Relationship between Dating Violence and Mental Health of Young Victims and Perpetrators: A Systematic Review. *International Journal of Psychological Research*, 16(1), Article 1. <https://doi.org/10.21500/20112084.5710>
- Ybarra, M., Price-Feeney, M., Lenhart, A., & Zickuhr, K. (2017). *Intimate Partner Digital Abuse: Report 01.18.17*. Data & Society Research Institute & Center for Innovative Public Health Research. https://datasociety.net/pubs/oh/Intimate_Partner_Digital_Abuse_2017.pdf
- Zych, I., Viejo, C., Vila, E., & Farrington, D. P. (2021). School Bullying and Dating Violence in Adolescents: A Systematic Review and Meta-Analysis. *Trauma, Violence, & Abuse*, 22(2), 397–412. <https://doi.org/10.1177/1524838019854460>

Príloha č. 1: Dotazník

Sekcia 1: Toto je o tebe

- 1A) Si žena muž
- 1B) Koľko máš rokov? 15 16 17
- 1C) Máš zdravotné znevýhodnenie? áno nie
- 1D) S kým bývaš?
- jeden rodič
 - dvaja rodičia
 - náhradný rodič
 - iné (aké)
- 1E) Máš pocit, že sa ti v škole vo všeobecnosti darí? áno nie neviem

Sekcia 2: Toto je o твоjich vzťahoch

- 2A) Mal(a) si niekedy partnerský vzťah? áno nie *Ak nie, pokračuje sekcia 8*
- 2B) Vo všeobecnosti boli tvoji partneri/partnerky:
- O dosť mladší (viac ako dva roky)
 - Trochu mladší (rok až dva)
 - Rovnako starí
 - Trochu starší (rok až dva)
 - O dosť starší (viac ako dva roky)
- 2C) Tvoji partneri/partnerky boli: ženy muži
(označ všetko, čo pre teba platí)

Sekcia 3: Toto je o tom, ako sa k sebe s partnerom/partnerkou správate NAŽIVO (nie na sociálnych sieťach alebo cez mobil)

- 3A) Spravil ti niekedy niektorí z твоjich partnerov/partneriek niečo z uvedeného? (LEN NAŽIVO)
	Nikdy	Raz	Niekoľkokrát	Často
Škaredo ťa ponižil(a)	☐	☐	☐	☐
Kričal(a) na teba/ kričal(a) ti priamo do tváre/ nadával(a) ti	☐	☐	☐	☐
Hovoril(a) negatívne veci o tvojom vzhľade/ tele / priateľoch / rodine	☐	☐	☐	☐
Vyhrážal(a) sa, že ti fyzicky ublíži	☐	☐	☐	☐
Použil(a) fyzickú silu ako facky, strkanie, buchnáty alebo ťa nasilu držal(a)	☐	☐	☐	☐
Použil(a) hrubšiu silu ako udieranie, škrtenie, bitie, bitie nejakým predmetom?	☐	☐	☐	☐

Ak si vždy označil(a) nikdy, pokračuj otázkou 3F

- 3B) Ako si sa pri tom cítil(a)? Označ všetko, čo sa ťa týka
☐ Rozrušený/á	☐ Podráždený/á	☐ Nespokojný/á so sebou
☐ Milovaný/á	☐ Chránený/á	☐ Nahnevaný/á
☐ Nešťastný/á	☐ Vystrašený/á	☐ Zdalo sa mi to zábavné
☐ Ponižený/á	☐ Zahanbený/á	☐ Šokovaný/á
☐ Chcený/á	☐ Spokojný/á so sebou	☐ Nemalo to na mňa vplyv

- 3C) Povedal(a) si niekomu, čo sa stalo? Označ všetko, čo sa ťa týka
☐ Nikomu	☐ Bratovi	☐ Starým rodičom
☐ Kamarátkam/kamarátom	☐ Mame/ náhradnej mame	☐ Učiteľke alebo učiteľovi
☐ Sestre	☐ Otcovi/ náhradnému otcovi	☐ Inému dospelému

- 3D) Ak si to niekomu povedal(a), bolo to:
☐ online	☐ osobne	☐ aj aj

- 3E) Spôsobil ti partner(ka) niekedy nejaké zranenie, napríklad modriny, rany alebo zlomeniny? áno nie

3F)	Urobil(a) si niekedy svojej partnerke/partnerovi niečo z uvedeného? (LEN NAŽIVO)	Nikdy	Raz	Niekoľkokrát	Často
	Škaredo si ju/jeho ponížil(a)	☐	☐	☐	☐
	Kričal(a) si na neho/ňu / kričal(a) si mu/jej priamo do tváre / nadával(a) si mu/jej	☐	☐	☐	☐
	Hovoril(a) si negatívne veci o jeho/jej vzhľade / tele / priateľoch / rodine	☐	☐	☐	☐
	Vyhrážal(a) si sa fyzickým ublížením	☐	☐	☐	☐
	Použil(a) si fyzickú silu ako facky, strkanie, buchnáty alebo si ho/ju nasilu držal(a)	☐	☐	☐	☐
	Použil(a) si hrubšiu silu ako udieranie, škrtenie, bitie, bitie nejakým predmetom	☐	☐	☐	☐

Ak si vždy označil(a) nikdy, pokračuj sekciou 4

- 3G) **Prosím, uveď všetky dôvody, prečo si to urobil(a):**
☐ Chcel(a) som mu/jej ublížiť	☐ Od hnevu
☐ Kvôli jeho/jej správaniu	☐ Aby som ho/ju ponížil(a)
☐ Zo žiarlivosti	☐ Zo zábavy
☐ Aby som na iných urobil(a) dojem	☐ Každý niekedy robí také veci
☐ Aby som dostal(a), čo som chcel(a)	☐ Iný dôvod

- 3H) **Spôsobil(a) si niekedy partnerovi/partnerke nejaké zranenie ako modriny, rany alebo zlomeniny?**
- áno nie

Sekcia 4: Toto je o tom, ako sa k sebe s partnerom/partnerkou správate ONLINE (na sociálnych sieťach alebo cez mobil)

4A)	Robíš niečo z uvedeného na mobile, tablete alebo počítači?	Na mobile	Na vlastnom tablete alebo počítači	Na spoločnom tablete alebo počítači (používa aj niekto iný ako ty)	Nikdy
	Posielaš alebo dostávaš SMS, e-maily alebo správy?	☐	☐	☐	☐
	Posielaš, postuješ alebo dostávaš fotky/ videá?	☐	☐	☐	☐
	Používaš sociálne siete ako Facebook, Instagram, TikTok, Twitter, Tumblr, alebo podobné?	☐	☐	☐	☐

4B)	Spravili ti niekedy niektorý z tvojich partnerov/partneriek niečo z uvedeného? (LEN ONLINE ALEBO CEZ MOBIL)	Nikdy	Raz	Niekoľkokrát	Často
	Ponižoval(a) ťa alebo ti posielal(a) hnusné komentáre	☐	☐	☐	☐
	Zavesil(a) na sieť hnusné komentáre o tebe, ktoré mohli vidieť aj ostatní	☐	☐	☐	☐
	Posielal(a) ti výhražné správy online alebo cez mobil	☐	☐	☐	☐
	Použil(a) mobil alebo sociálne siete na to, aby kontroloval(a), s kým sa kamarátiš alebo kam ideš	☐	☐	☐	☐
	Stále kontroloval(a), čo robíš, s kým sa stretávaš, napríklad častým posielaním správ alebo kontrolovaním tvojich sociálnych sietí	☐	☐	☐	☐
	Použil(a) mobil alebo sociálne siete na to, aby si sa rozhádal(a) s kamarátmi, napríklad tým, že sa vydával(a) za teba a posielal(a) im hnusné správy	☐	☐	☐	☐

Ak si vždy označil(a) nikdy, pokračuj sekciou 4H

- 4C) **Ako si sa pri tom cítil(a)? Označ všetko, čo sa ťa týka**
☐ Rozrušený/á	☐ Podráždený/á	☐ Nespokojný/á so sebou
☐ Milovaný/á	☐ Chránený/á	☐ Nahnevaný/á
☐ Nešťastný/á	☐ Vystrašený/á	☐ Zdalo sa mi to zábavné
☐ Ponižovaný/á	☐ Zahanbený/á	☐ Šokovaný/á
☐ Chcený/á	☐ Spokojný/á so sebou	☐ Nemalo to na mňa vplyv

- 4D) **V koľkých vzťahoch sa ti to stalo?**
- V jednom
- V niekoľkých (dvoch až troch)
- Vo viacerých (viac ako štyroch)

- 4E) **Vo všeobecnosti toto správanie:**
- Prestalo
 - Zlepšilo sa
 - Nezmenilo sa
 - Zhoršilo sa
- 4F) **Povedal(a) si niekomu, čo sa stalo? Označ všetko, čo sa ťa týka**
☐ Nikomu	☐ Bratovi	☐ Starým rodičom
☐ Kamarátkam/kamarátom	☐ Mame/ náhradnej mame	☐ Učiteľke alebo učiteľovi
☐ Sestre	☐ Otcovi/ náhradnému otcovi	☐ Inému dospelému
- 4G) **Ak si to niekomu povedal(a), bolo to:**
- online
 - osobne
 - aj aj

- 4H) **Spravil(a) si ty niektorému z tvojich partnerov/partneriek niečo z uvedeného? (LEN ONLINE ALEBO CEZ MOBIL)**
	Nikdy	Raz	Niekoľkokrát	Často
Ponižoval(a) si ho/ ju alebo si mu/jej posielal(a) hnusné komentáre	☐	☐	☐	☐
Zavesil(a) si na sieť hnusné komentáre o ňom/nej, ktoré mohli vidieť aj ostatní	☐	☐	☐	☐
Posielal(a) si mu/jej výhražné správy online alebo cez mobil	☐	☐	☐	☐
Použil(a) si mobil alebo sociálne siete na to, aby si kontroloval(a), s kým sa kamaráti alebo kam ide	☐	☐	☐	☐
Stále si kontroloval(a), čo robí, s kým sa stretáva, napríklad častým posielaním správ alebo kontrolovaním jeho/jej sociálnych sietí	☐	☐	☐	☐
Použil(a) si mobil alebo sociálne siete na to, aby si ho/ju rozhádal(a) s kamarátmi, napríklad tým, že si sa vydával(a) za neho/ju a posielal(a) im hnusné správy	☐	☐	☐	☐

Ak si vždy označil(a) nikdy, pokračuj sekciou 5

- 4I) **Prosím, uveď všetky dôvody, prečo si to urobil(a):**
☐ Chcel(a) som mu/jej ublížiť	☐ Od hnevu
☐ Kvôli jeho/jej správaniu	☐ Aby som ho/ju ponižil(a)
☐ Zo žiarlivosti	☐ Zo zábavy
☐ Aby som na iných urobil(a) dojem	☐ Každý niekedy robí také veci
☐ Aby som dostal(a), čo som chcel(a)	☐ Iný dôvod
- 4J) **V koľkých vzťahoch si to spravil(a)?**
- V jednom
 - V niekoľkých (dvoch až troch)
 - Vo viacerých (viac ako štyroch)

Sekcia 5: Posielanie alebo dostávanie správ alebo obrázkov so sexuálnym obsahom prostredníctvom správ, mobilu, webkamery alebo sociálnych sietí (sexuálny obsah je popis sexuálnych aktivít alebo zobrazenie sexu, nahých alebo polonahých tiel)

- 5A) **Poslal(a) si niekedy niektorému so svojich partnerov/partneriek správu alebo obrázkov so sexuálnym obsahom?**
	Nikdy	Raz	Niekoľkokrát	Často
Počas vzťahu	☐	☐	☐	☐
Po skončení vzťahu	☐	☐	☐	☐

Ak si vždy označil(a) nikdy, pokračuj sekciou 5F

- 5B) **Prosím, uveď všetky dôvody, prečo si to urobil(a):**
☐ Zo zábavy	☐ Aby som získal(a) pozornosť
☐ Chcel(a) som byť sexi / flirtoval(a) som	☐ Aby som sa predviedol(a)
☐ Partner(ka) ma o to požiadal(a)	☐ Ako odpoveď na podobnú správu od neho/nej
☐ Partner(ka) na mňa tlačil(a)	☐ Iný dôvod
☐ Kamaráti na mňa tlačili	☐ Nevieam
☐ Aby som ukázal(a) svoje city / záväzok	

- 5C) **Ako si sa pri tom cítil(a)? Označ všetko, čo sa ťa týka**
☐ Rozrušený/á	☐ Podráždený/á	☐ Nespokojný/á so sebou
☐ Milovaný/á	☐ Šokovaný/á	☐ Nahnevaný/á
☐ Nešťastný/á	☐ Vystrašený/á	☐ Zdalo sa mi to zábavné
☐ Ponižený/á	☐ Zahanbený/á	☐ Šokovaný/á
☐ Chcený/á	☐ Spokojný/á so sebou	☐ Nemalo to na mňa vplyv
- 5D) **Dostala sa tá správa/fotka aj k niekomu inému?**
- Nie, zostalo to len medzi mnou a partnerom/kou
- Áno, partner/ka to ukázal(a) iným na mobile
- Áno, partner/ka to zdieľal(a) online
- Áno, ja som to poslal(a) / zdieľal(a)
- Neviem / nie som si istý/á
- 5E) **Ak sa tá správa dostala aj k niekomu inému, ako si sa pri tom cítil(a)? Označ všetko, čo sa ťa týka**
☐ Rozrušený/á	☐ Podráždený/á	☐ Nespokojný/á so sebou
☐ Milovaný/á	☐ Šokovaný/á	☐ Nahnevaný/á
☐ Nešťastný/á	☐ Vystrašený/á	☐ Zdalo sa mi to zábavné
☐ Ponižený/á	☐ Zahanbený/á	☐ Šokovaný/á
☐ Chcený/á	☐ Spokojný/á so sebou	☐ Nemalo to na mňa vplyv
- 5F) **Tlačili na teba niekedy partneri/partnerky, aby si pozeral(a) online porno?** áno nie
- 5G) **Poslal(a) ti niekedy tvoj(a) partner/partnerka správu alebo obrázok so sexuálnym obsahom?**
	Nikdy	Raz	Niekoľkokrát	Často
Počas vzťahu	☐	☐	☐	☐
Po skončení vzťahu	☐	☐	☐	☐
- Ak si vždy označil(a) nikdy, pokračuj sekciou 6**
- 5H) **Poslal(a) ich preto, že si ho/ju o to požiadal(a)?**
- áno nie niekedy
- 5I) **Ukázal(a) si tú správu niekomu inému?**
- Nie, zostalo to len medzi mnou a partnerom/kou
- Áno, ukázal(a) som to iným na mobile
- Áno, zdieľal(a) som to online
- 5J) **Ak si tú správu zdieľal(a), prečo si to urobil(a)?**
☐ Neviem	☐ Lebo sa náš vzťah skončil a mňa to našťvalo
☐ Zo zábavy	☐ Tlačili na mňa kamaráti
☐ Lebo ma partner/ka už otravoval(a)	☐ Spýtal(a) som sa partnera/ky a nevedilo mu/jej to
- 5K) **Povedal(a) si niekomu, čo sa stalo? Označ všetko, čo sa ťa týka**
☐ Nikomu	☐ Bratovi	☐ Starým rodičom
☐ Kamarátkam/kamarátom	☐ Mame/ náhradnej mame	☐ Učiteľke alebo učiteľovi
☐ Sestre	☐ Otcovi/ náhradnému otcovi	☐ Inému dospelému

Sekcia 6: Veci, ktoré sa medzi tebou a partnerom/partnerkou mohli udiať v súvislosti so sexuálnym nátlakom alebo použitím sily. (Sexuálny nátlak znamená okrem iného, aj ak ti partner(ka) povedal(a): „Rozídem sa s tebou, ak so mnou nebudeš mať sex“ alebo „Ak by si ma ľúbil(a), tak to spravíš“.)

- 6A) **Tlačil(a) alebo nútil(a) ťa niekedy partner(ka) niektorým z uvedených spôsobov?**
	Nikdy	Raz	Niekoľkokrát	Často
Tlačil(a) ťa do bozkávania, intímnych dotykov alebo niečoho podobného	☐	☐	☐	☐
Nútil(a) ťa silou bozkávať sa, intímne sa dotýkať alebo niečo podobné	☐	☐	☐	☐
Tlačila(a) na teba, aby ste mali pohlavný styk	☐	☐	☐	☐
Nútil(a) ťa silou, aby ste mali pohlavný styk	☐	☐	☐	☐

Ak si vždy označil(a) nikdy, pokračuj sekciou 6E

- 6B) **Ak na teba tlačil(a), ako sa to stalo? Označ všetko, čo sa ťa týka**
- Pomocou mobilu
 Pomocou sociálnych sietí
 Osobne
- 6C) **Ako si sa pri tom cítil(a)? Označ všetko, čo sa ťa týka**
- Rozrušený/á Podráždený/á Chcený/á
 Milovaný/á Šokovaný/á Zdalo sa mi to zábavné
 Nešťastný/á Vystrašený/á Nemalo to na mňa vplyv
 Ponižený/á Zahanbený/á
 Nahnevaný/á Nespokojný/á so sebou
- 6D) **Povedal(a) si niekomu, čo sa stalo? Označ všetko, čo sa ťa týka**
- Nikomu Bratovi Starým rodičom
 Kamarátkam/kamarátom Mame/ náhradnej mame Učiteľke alebo učiteľovi
 Sestre Otcovi/ náhradnému otcovi Inému dospelému
- 6E) **Spravil(a) si niekedy svojmu partnerovi/partnerke (aj bývalým) niečo z uvedeného?**
	Nikdy	Raz	Niekoľkokrát	Často
Tlačil(a) ho/ju do bozkávania, intímnych dotykov alebo niečoho podobného	☐	☐	☐	☐
Nútil(a) ho/ju silou bozkávať sa, intímne sa dotýkať alebo niečo podobné	☐	☐	☐	☐
Tlačila(a) si na neho/ju, aby ste mali pohlavný styk	☐	☐	☐	☐
Nútil(a) si ho/ju silou, aby ste mali pohlavný styk	☐	☐	☐	☐

Sekcia 7: Ak sa ti stalo ČOKOLVEK z toho, na čo sme sa doteraz pýtali, urobil(a) si niečo z nasledovného:

	Ešte počas vzťahu	Po skončení vzťahu
Zmenil(a) som si telefónne číslo	☐	☐
Prestal(a) som na čas používať sociálne siete / zmenil(a) som si konto	☐	☐
Vymazal(a) som všetky správy od osoby, ktorá ich poslala	☐	☐
Zmenil(a) som si nastavenie súkromia/kontaktov	☐	☐
Zablokoval(a) som si danú osobu	☐	☐
Nahlásil(a) som situáciu online	☐	☐
Nechal(a) som si dôkazy pre prípad, že by som to neskôr chcel(a) nahlásiť	☐	☐
Ukončil(a) som vzťah	☐	☐
Nič z toho	☐	☐
Išli(a) som na políciu	☐	☐
Iné - prosím, napíš, čo si urobil(a)		
.....		
.....		

Sekcia 8: Všeobecné otázky

- 8A) **Sú tvoji kamaráti agresívni alebo zastrašujú iných mladých ľudí?** áno nie neviem
- 8B) **Bol(a) si niekedy šikanovaný/á?** áno nie neviem
- 8C) **Šikanoval(a) si ty niekedy niekoho?** áno nie neviem
- 8D) **Pozeraš pravidelne online porno?** áno nie neviem
- 8E) **Správajú sa dospelí v tvojej domácnosti/rodine pravidelne násilne, napríklad používajú facky, bitky, údery?**
- Áno, voči mne
 Áno, voči iným deťom/mladým
 Áno, voči iným dospelým
 Nie

8F) **Kričia alebo nadávajú dospelí v tvojej domácnosti/rodine neustále?**

- Áno, voči mne
- Áno, voči iným deťom/mladým
- Áno, voči iným dospelým
- Nie

8G) Do akej miery súhlasíš s nasledujúcimi tvrdeniami:	Úplne súhlasím	Skôr súhlasím	Ani súhlasím ani nesúhlasím	Skôr nesúhlasím	Úplne nesúhlasím
Na tie najdôležitejšie pozície je lepšie vybrať muža ako ženu	☐	☐	☐	☐	☐
Ženy mužov zvädzajú a potom sa sťažujú, že muži na to reagujú.	☐	☐	☐	☐	☐
Niekedy je prijateľné, ak muž udrie ženu, ak mu bola neverná	☐	☐	☐	☐	☐

8H) **Ako by si opísal(a) svoj pôvod?**

- Som Slovák/Slovenka
- Som Maďar/ka
- Som Róm/ka
- Som Rusín/ka
- Som inej národnosti

Prosím, uveď akýkoľvek komentár alebo čokoľvek, čo by si nám chcel(a) povedať.

.....
.....

Niektoré problémy vo vzťahoch môžu byť vážne a niekedy pomôže sa o nich porozprávať. Môžeš tak urobiť cez čít na <https://viacakonick.gov.sk/> alebo e-mailom na pomoc@viacakonick.gov.sk.

Príloha č. 2: K meraniam a ich limitom

Výsledky boli analyzované pomocou frekvenčného NHST (Null Significance Hypthesis Testing) prístupu a bayesovskými metódami. Pre lepšiu čitateľnosť výsledkov uvádzame, čo znamenajú vybrané ukazovatele, ktoré boli použité pri vyhodnocovaní údajov v texte a z ktorých niektoré spomínane v kapitole 2.2 Analýza údajov. Zároveň detailnejšie rozoberáme niektoré obmedzenia uvedené v kapitole 2.3. Limity výskumu.

95% intervaly spoľahlivosti patria k frekvenčnému prístupu. Uvádzajú v akom rozsahu môžeme očakávať skutočnú konfrontáciu s násilím v populácií 15-17 ročných stredoškolačok a stredoškolákov. Štatistickým jazykom napísané: Ak by sme z tejto populácie urobili veľké množstvo výberov o rovnakej veľkosti, pre každý z výberov zistili percento konfrontácie a skonštruovali príslušný interval spoľahlivosti, v priemere by 95% z týchto intervalov obsahovalo skutočnú prevalenciu násilia. Len zvyšných 5% by hodnotu minulo. V našom výbere je pre každý násilný prejav vypočítaný konkrétny 95% CI, ktorý reálnu prevalenciu buď zachytil alebo nie. S veľkou pravdepodobnosťou môžeme preto očakávať, že je jedným z pomyslených 95% správnych a nie jedným z 5% zvyšných intervalov, ktorý skutočnú hodnotu minul. Istota, že uvedené 95% CI napr. v tabuľkách č.3 - 9 základnej prevalencie zo/voči partnerovi/ke obsahujú skutočné číslo konfrontácie s násilím je preto vysoká (bližšie k intervalom spoľahlivosti napr. (Cumming, 2008, 2012; Cumming & Jageman, 2017), v československom sociálne-vednom prostredí napr. (Rabušic et al., 2019).

V NHST prístupe bol pri vyhodnocovaní výsledkov použitý frekvenčný Chí kvadrát test pre kategorické premenné. Pre každú zo 4 foriem bola vypočítaná Chí kvadrát testová štatistika s príslušnou p hodnotou. Ak je veľkosť p hodnoty v dátach menšia ako vopred nastavená hladina významnosti 5%, hovoríme o štatisticky významných výsledkoch. Zistené rozdiely v prevalencii násilia u chlapcov a dievčat nie sú potom výsledkom náhody, ale možno ich s veľkou mierou istoty očakávať aj v populácií 15-17 ročných stredoškolákov a stredoškolačok. Inými slovami: nulová hypotéza sa na 5% hladine významnosti zamietá, pretože v údajoch bola zaznamenaná dostatočne silná evidencia v jej neprospech. Existuje preto iba malá, menej ako 5% pravdepodobnosť, že by sme v dlhodobej perspektíve opakovaní výberov vzorky z našej populácie dostali medzi dievčatami a chlapcami rozdiel rovnaký alebo väčší, ak je tento v skutočnosti rovný nule. Máme dostatočne veľkú istotu, že takto získané rozdiely nie sú v skutočnosti falošne pozitívnym výsledkom. Nemusíme sa preto príliš obávať, že si budeme mylne myslieť, že sa v „náhodnom zhluku“ nachádza „signál“, aj keď žiadny „signál“ v skutočnosti neexistuje. Ak je hladina významnosti nastavená na 5%, očakávame planý poplach v dlhodobej perspektíve opakovaní v priemere s pravdepodobnosťou maximálne 5%.

Keďže je vzorka pomerne veľká, dôležitejším údajom ako je štatistická významnosť sú koeficienty miery účinku, respektíve miery vecnej významnosti. Doplnenie výsledkov o koeficienty mier asociácie je u veľkých vzoriek užitočné, keďže s narastajúcim počtom zozbieraných údajov narastá štatistická sila dát, klesá chyba výberu, čo spôsobuje ľahšie dosiahnutie štatistickej významnosti aj pre vecne zanedbateľné rozdiely. Koeficienty mier účinku popisujú praktickú účinnosť a vecnú silu vzájomných vzťahov. Keďže ide o štandardizované miery, možno pomocou nich porovnať zistenia z rôznych výskumov. Bližšie ku kritickému prehodnoteniu a správne použitiu p hodnôt štatistických testov (viď. napr. (American Statistical Association, 2016; Cumming, 2012; Cumming & Jageman, 2017; Greenland et al., 2016; Lakens, 2022; Wagenmakers, 2007), v československom sociálne-vednom prostredí napr. (Kanovský, 2016; Rabušic et al., 2019; Ropovik, 2017; Soukup, 2010; Soukup & Rabusic, 2007)

V tabuľkách č. 5 a 11, skúmajúcich vplyv pohlavia na výskyt násilia zo strany/voči partnerovi/ke sú použité ukazovatele pomerov šancí $Exp(B)$ a nim zodpovedajúce 95% intervaly spoľahlivosti (95% CI). Ukazovatele $Exp(B)$ hovoria o zmene pomeru šancí výskytu násilia pre vysvetľujúcu premennú pohlavie. Štatisticky napísané: $Exp(B)$ udáva koľko krát sa zvýši (alebo zníži) šanca na konfrontáciu s násilím, keď sa zmení referenčná kategória z chlapca, na kategóriu dievča. Ak je hodnota $Exp(B)$ väčšia ako 1 znamená to, že v kategórii dievčat je v porovnaní s chlapcami šanca na konfrontáciu s násilím vyššia. Ak je $Exp(B)$ menšie ako 1, šanca na konfrontáciu s násilím sa v kategórii dievčat naopak zníži na úkor kategórie chlapcov. V tabuľkách pre pohlavie nie sú pre jednoduchosť interpretácie uvedené znížené hodnoty $Exp(B)$ ale tieto sú prevrátené, spolu s prevrátenými kategóriami pohlaví. Za pôvodne záporným ukazovateľom $Exp(B)$ sa potom nachádza v zátvorke (CH). Číslo potom vyjadruje zvýšenie pomeru šancí v prospech chlapcov. Pre rozpätie 95% CI je u $Exp(B)$ dôležitá referenčná hodnota 1. Ak rozpätie tohto intervalu neprekračuje jednotku, môžeme si byť silno istý smerom jeho účinku. Neexistuje univerzálne platná hranica od ktorej sa veľkosť ukazovateľov $Exp(B)$ interpretujú ako zásadné. Hodnoty, ktoré sa ale pohybujú

približne okolo 1.1 sú považované za zanedbateľné. Stredný efekt prislúcha ukazovateľom v intervale 2-3. Veľkému efektu prislúchajú hodnoty väčšie ako 3.

Rovnako sú ukazovatele $\text{Exp}(B)$ použité aj v tabuľkách č. 8 a 12 vyhodnocujúcich vplyv 11 determinantov na výskyt násilia. Sleduje sa ich zmena referenčnej kategórie: odpoveď „nie“, na kategóriu: odpoveď „áno“. Odpoveď „nie“ znamená, že daná charakteristika nie je prítomná. Odpoveď „áno“ znamená prítomnosť charakteristiky. Ak je ukazovateľ $\text{Exp}(B)$ väčší ako 1, s výskytom daného determinantu sa zvyšuje aj pomer šancí násilia. Ak je tomu naopak, s výskytom charakteristiky sa šance znižujú. (bližšie k používaniu logistickej regresie (Agresti, 2002; Field, 2019, v československom sociálne-vednom prostredí, vid' napr. Kanovský, 2016; Rabušic et al., 2019; Řeháková, 2000; Řezanková, 2017).

V tabuľkách č.5 – 11 pre vplyv pohlavia, ako aj v tabuľkách č. 8 – 12 skúmajúcich vplyv 11 vybraných determinantov na výskyt násilia zo strany/voči partnerovi/ke boli pre zlepšenie výpovednej hodnoty výsledkov použité Bayesove faktory. V Bayesovskom prístupe nie je k dispozícii hladina významnosti ani p hodnota. Do úvahy sa berie predbežné (apriórne) poznanie a vzhľadom na získané údaje sa toto apriórne poznanie aktualizuje na posteriórne. Aktualizácia sa získava pomocou Bayesovho faktora (BF), ktorý je pomerom dvoch podmienených pravdepodobností: získania dát za predpokladu platnosti nulovej hypotézy a získania dát za predpokladu platnosti alternatívnej hypotézy. Na základe výslednej hodnoty BF v intervale nula až nekonečno vieme povedať, ktorá hypotéza je vzhľadom na zozbierané údaje vierohodnejšia. BF tak na rozdiel od p hodnôt, umožňuje informatívnejšie a nie iba čierno-biele rozhodnutie o nulovej hypotéze. Podľa voľby apriórnej distribúcie a na základe nových údajov sa môže evidencia aktualizovať a spresňovať. BF následne rozhodne, ako silno podpora variuje t.j. do akej miery je preferovanejšia H_0 v porovnaní s H_1 (alebo opačne) vzhľadom na existenciu dát. BF_{10} znamená, pri získaní údajov pravdepodobnejšiu alternatívnu hypotézu. BF_{01} znamená pri získaní údajov pravdepodobnejšiu nulovú hypotézu. K formálnemu rozhodnutiu o miere pravdepodobnosti boli použité referenčné hodnoty podľa Jeffreysa: $BF = 1 - 3$: preferencia nestojí za zmienku, $BF = 3 - 10$: slabá preferencia, $BF = 10 - 30$: silná preferencia. $BF = 30 - 100$: veľmi silná preferencia, $BF = + 100$: rozhodujúca/presvedčivá preferencia (Jeffreys, 1961). BF je uvedený v tabuľkách pre pohlavie aj vybraných 11 determinantov. Pre jeho výpočet bol použitý bayesovský chí kvadrát test. V nastaveniach bola zvolená apriórna gamma distribúcia s Poissonovým modelom. Pre výpočet BF bola apriórna gamma distribúcia nastavená ako málo informatívna. S takýmto apriórnym rozložením sa pracuje vtedy, keď nemáme k dispozícii výsledky predošlých výskumov, ktoré by mohol model zohľadniť, alebo ak nemáme predstavu o tom, aký je približný rozptyl predchádzajúcich zistení. Poisson modelový plán umožňuje modelovať odhad vzťahov kategorických prediktorov. Keď je apriórna distribúcia informatívna t.j. užšia, poskytuje silnejšie dôkazy v prospech niektorej z dvoch hypotéz a ovplyvňuje aj šírku posteriórnej distribúcie. Keď je málo informatívna, výsledkom je naopak slabšia evidencia, aj širšie kredibilné intervaly.

Na identifikovanie rozdielov v rozsahu násilia chlapcov a dievčat, ako zo strany partnera tak aj voči partnerovi /ke, prezentovaných v krabíčkových grafoch č. 5 a 10 boli použité deskriptívne ukazovatele mier variability (priemer, medián, modus). Rozdiely boli testované frekvenčnými, NHST testami - robustný Welchov Test, neparametrický Man-Whitney Test s príslušnými koeficientami mier asociácie. Hranice pre vecnú silu efektov: 0.20 = zanedbateľný účinok, 0.50 = stredný účinok, 0.8 = veľký účinok (Cohen, 1988; Sawilowsky, 2009). V bayesovskej alternatíve bol pre výpočet BF a posteriórnej distribúcie rozdielu medzi priermi nastavená neinformatívna apriórna distribúcia s Rouderovou metódou odhadu. Namiesto 95% intervalov spoľahlivosti je tu použitý 95% kredibilný interval vo vnútri ktorého sa s 95% pravdepodobnosťou nachádza nájdený posteriórny rozdiel v populácii medzi priermi chlapcov a dievčat.

Bayesovský prístup môže byť doplnením výsledkov frekvenčných zistení. Frekvenčným prístupom sa môže napr. ukázať štatisticky významný výsledok na 5% hladine významnosti, pri ktorom sú dáta inkonzistentné s rozložením, ktoré by sme dostali ak v skutočnosti žiadne rozdiely neexistujú a platí nula. Bayesovský prístup sa ale na takéto zistenie môže pozrieť novou optikou. Namiesto čierno-bieleho rozhodnutia iba o nulovej hypotéze tak umožňuje kvantifikovať závery v prospech niektorej z hypotéz. Bližšie o používaní bayesovských prístupov v sociálnych vedách vrátane výpočtu BF (vid' napr. Jackman, 2009; Kruschke, 2015; Meredith & Kruschke, 2021; Morey & Rouder, 2011; Wagenmakers, 2007, v československom sociálne-vednom prostredí napr. Kanovský, 2016; Soukup, 2021).

Nie všetky výsledky boli testované frekvenčným alebo bayesovským prístupom. Urobili sme tak iba pri zisteniach, ktoré tvoria hlavnú os textu. Konkrétne pri porovnaní vplyvu pohlavia na výskyt prevalencie prejavov v štyroch oblastiach násilia, vplyve pohlavia vo vzťahu konkrétnym prejavom, konfrontácie chlapcov a dievčat

s rozsahom násilných situácií a vplyve 11 determinantov na výskyt akýchkoľvek prejavov v štyroch formách násilia. Testovaný bol aj vplyv stereotypného uvažovania na výskyt násilia.

NHST testovanie umožňuje poskytovať správne odhady populačných parametrov iba vtedy, ak je vzorka reprezentatívnou zmenšeninou cieľovej populácie. Znamená to, že by mala byť vybraná takými štatistickými postupmi, aby každý prvok populácie ktorý sa testuje mal rovnakú šancu, že v nej bude obsiahnutý. Vzorka potom pozostáva zo všetkých známych aj neznámych charakteristík v rovnakom pomere v akom sa tieto nachádzajú v skúmanej populácii. Keď je napríklad v nami definovanej populácii 15-17 ročných stredoškóľákov a stredoškóľáčok určité percento žien, rovnaké percento by sa malo nachádzať aj vo vzorke. Ak je v populácii 15-17 ročných stredoškóľákov a stredoškóľáčok určité percento zdravotne znevýhodnených, rovnaké percento by sa malo nachádzať aj vo vzorke. Podobne by to malo platiť aj pre ostatné charakteristiky, ktorých vplyv na prevalenciu násilia skúmame. Reprezentatívnosť testovaných ukazovateľov ale nebolo možné overiť, keďže nepoznáme ich skutočné rozloženie v ročníkoch na stredných školách.

U niektorých determinantov sú efekty zanedbateľné napriek štatistickej významnosti získaných p hodnôt. U väčších vzoriek je ľahšie dosiahnuť nízke p hodnoty, keďže s veľkosťou vzorky narastá jej štatistická sila tzn. aj vyššia pravdepodobnosť detekcie malých efektov v populácii. Je tomu tak preto, že variabilita výberovej chyby sa s veľkosťou vzorky znižuje a sila testu (teda schopnosť správne detegovať efekt ak je tento v populácii prítomný) sa zvyšuje. Pri veľkých vzorkách je preto ľahké získať nízke štatisticky významné p hodnoty aj pre malé a zanedbateľné vecné efekty. Štatistická významnosť sama o sebe nehovorí nič o pravdivosti samotných hypotéz alebo o praktickej dôležitosti vecných súvislostí ako sa to mylne na prvý pohľad môže zdať. Pomocou p hodnoty sa testujú údaje iba voči nulovej hypotéze, ktorá ale v populácii nie je nikdy presne rovná nule. Jediný záver, ktorý môžeme pomocou štatistického testu urobiť je odhad pravdepodobnosti, ktorú dostaneme v dátach pre určitý výsledok, ak platí nulová hypotéza. Respektíve, či je v údajoch dostatočná evidencia v neprospech nulových rozdielov medzi pohlavím, výskytom 11 determinantov, prípadne do akej miery sú dáta konzistentné s predpokladom, ktorý by sme dostali, ak platí nula. V NHST testovaní sa ale nedozvieme ako je to naopak, tzn. do akej miery môžeme veriť, že neplatí nulová hypotéza, ak sme dostali konkrétny výsledok. Samotná výsledok p hodnoty má v jednej štúdií iba malý zmysel. Jej význam narastá v dlhodobej perspektíve opakovaní výsledkov.

Vecný register

A

adolescencia, 14
ako obdobie pokračujúceho neurovývinu, 14, 68
vekové vymedzenie, 11

D

digitálne technológie
a zvyšujúca sa prevalencia online násilia, 15
ich užívanie u súčasnej generácie, 14

F

formy násilia
charakteristika, 12
prehľad prevalencie podľa foriem, 38

I

informovaný súhlas
nevyžadujúci súhlas rodičov, 28
vo vzťahu k etike výskumu, 27

N

násilie
akceptácia násilia, 68
fyzické, 9, 32, 35, 36, 48, 50, 52, 55, 65, 67
kontrolné správanie, 68
online, 9, 11, 12, 32, 35, 36, 48, 50, 52, 56, 66, 67
psychické, 9, 32, 35, 48, 50, 52, 55, 65, 67
sexualizované, 9, 32, 35, 36, 48, 50, 52, 56, 65, 67
stalking, 12, 17
následky
depresia, 24
na oblasť vzdelávania a prípravy na budúce povolanie, 25
negatívne emócie, 39
neutrálne emócie, 39
odlišnosti u dievčat a chlapcov, 25
opakovanie násilia, 24
poruchy príjmu potravy, 24
posttraumatické symptómy, 24
pozitívne emócie, 39
rizikové správanie, 24
suicídálne myšlienky, 24
u dievčat, 39
u chlapcov, 39
úzkosti, 24
v závislosti od formy násilia, 39

P

páchanie násilia, 9
motívy, 9, 57, 67

prevalencia, 9, 47
rizikové faktory, 10
rodové rozdiely, 50, 52, 59, 68
rozsah násilného konania, 49
u dievčat, 50, 52
u chlapcov, 50, 52, 57
vzájomná asociácia medzi formami násilia, 60
pornografia
ako rizikový faktor, 10, 22, 54
násilná, 23
nenásilná, 23
prevalencia násilia
globálna, 15, 16
na Slovensku, 31, 46
rodové rozdiely, 34, 35, 46, 51, 67
rozsah násilných prejavov, 34
u dievčat, 38
u chlapcov, 38
v Európe, 16
v porovnaní s inými Európskymi krajinami, 65, 67
prevencia, 10, 23
dôležitosť reflektovania problematiky domáceho násilia, 71
intervencia zo strany svedkov násilia, 70
osvetové kampane, 71
rola školy, 71
vzťahovaná a sexuálna výchova, 70

R

rizikové faktory
alkohol, 23
časté nehody a hádky v partnerskom vzťahu, 21
domáce násilie, 19, 42, 59
ich vzájomná interakcia, 19
na individuálnej úrovni, 18
na spoločenskej úrovni, 18
na vzťahovej úrovni, 18
nedostatočné verejné povedomie o násilí, 71
negatívny príklad zo strany rovesníkov, 21, 41, 53, 60
pohlavie ako rizikový faktor, 36, 38, 46
pornografia, 22, 42, 54
postoje ospravedlňujúce násilie, 21
prehľad z hľadiska ich štatistickej významnosti, 44, 45
rodové stereotypy, 21, 57, 59, 60
romantické mýty o láske, 13
sexistické presvedčenia, 21
sexuálne obťažovanie zo strany rovesníkov, 21
skorá sexuálna iniciácia medzi partnermi, 21
šikanovanie, 20, 41, 53, 60
ťažkosti v škole, 41
tvrdý výchovný prístup, 19
v porovnaní s inými Európskymi krajinami, 68
vekový rozdiel medzi partnermi, 21, 42, 54
zdravotné znevýhodnenie, 41, 53

S

sexizmus

- ako rizikový faktor násilia, 22
- benevolentný, 22
- hostilný, 22

sexting

- distribúcia obsahu tretím osobám, 61
- motívy pre posielanie správ, 61
- následky, 62, 69
- prevalencia, 60, 66
- rodové rozdiely, 61
- zdôverenie sa, 62

stalking

- prevalencia v zahraničí, 17
- rôzne podoby stalkingu, 17
- v období po skončení vzťahu, 17

Š

špecifiká násilia

- miera nerovnováhy moci, 13
- miera skúseností s intímnymi vzťahmi, 13
- miera využívania digitálnych technológií, 14
- miera vzájomnosti násilia, 14
- úroveň zrelosti mozgu, 14
- vplyv rovesníkov, 13

T

teoretické koncepty vysvetľujúce násilie

- koncept morálnej neutralizácie agresie, 22
- koncept vývinovej traumy, 20
- teória pozadia a situácie, 19
- teória rodu a moci, 21
- teória sociálneho učenia, 19
- teória sociálno-informačného spracovávania, 20
- teória sociálnych noriem, 21
- teória vzťahovej väzby, 20

terminológia, 11

adolescent dating violence, 11

násilie v tínedžerských intímnych partnerských vzťahoch, 11

sexualizované násilie (sexual violence), 7

teen dating violence, 11

teen domestic violence and abuse, 11

teenage intimate partner violence, 11

youth intimate partner violence, 11

TIPV

násilie v tínedžerských partnerských vzťahoch, 7

V

viktimizácia, 9

následky, 9, 66

prevalencia, 9, 33

rizikové faktory, 10

rodové rozdiely, 66

u dievčat, 33, 35

u chlapcov, 33, 35, 36

výskum

etické aspekty, 27, 28

hodnoty bayes faktorov, 33, 37, 44, 45, 49, 51, 52, 55, 56, 58

charakteristika použitého dotazníka, 26

charakteristika výskumnej vzorky, 29

limity výskumu, 17, 64

metódy analýzy dát, 28, 88

otázky týkajúce sa partnerského násilia, 26

potreba kvalitatívneho výskumu, 72

procedúra zberu dát, 27

testy štatistickej významnosti, 33, 49

význam výskumu, 18

Z

zdôverenie sa so skúsenosťou viktimizácie

komu sa obeť zdôverili, 40, 66

rodové rozdiely, 40

v závislosti od formy násilia, 40

O Koordinačno-metodickom centre pre prevenciu násilia na ženách a autorskom kolektíve

Koordinačno-metodické centrum pre prevenciu násilia na ženách (ďalej ako „KMC“ alebo „centrum“) bolo vytvorené v roku 2015 na pôde Inštitútu pre výskum práce a rodiny v rámci plnenia Národného akčného plánu prevencie násilia na ženách v rokoch 2014 – 2019 s víziou zriadiť koordinačný orgán zodpovedný za tvorbu, implementáciu a koordináciu celoštátnej politiky pre danú oblasť.

Ciele KMC boli formulované s predpokladom ratifikácie Dohovoru Rady Európy o predchádzaní násilia na ženách a domáceho násilia a o boji proti nemu, ku ktorej doposiaľ nedošlo. Kompetencie centra sú preto vymedzené programovými dokumentami pre oblasť prevencie násilia na ženách ako výskumná činnosť a organizácia osvetových a vzdelávacích aktivít. Ich prostredníctvom KMC podporuje Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR pri výkone kompetencií ministerstva pri prevencii násilia na ženách a koordinácii postupov na ochranu obetí domáceho násilia.

KMC presadzuje východisko, že znižovanie násilia a ochrana a podpora žien a dievčat zažívajúcich násilie patria medzi hlavné priority ochrany a podpory ľudských práv v SR. Centrum podporuje opatrenia pre zabezpečenie efektívneho systému prevencie rodovo podmieneného násilia s cieľom posilniť systémovú ochranu a podporu žien vystavených násiliu a ich detí.

Mgr. Zuzana Očenášová, PhD. pôsobila v KMC ako expertka pre výskum a monitoring. Od roku 2015 do roku 2021. V súčasnosti pracuje ako vedecká pracovníčka na Ústave výskumu sociálnej komunikácie SAV. Dlhodobo sa venuje výskumným témam súvisiacim s rodovou rovnosťou, sexualizovaným násilím a násilím v partnerských vzťahoch na ženách.

doc. ThDr. Mgr. Slávka Karkošková, PhD., pôsobí ako docentka v odbore sociálna práca, analytička, lektorka, supervízorka. Ako externá expertka spolupracuje s KMC od roku 2017, od roku 2021 je internou zamestnankyňou.. Špecializuje sa najmä na problematiku sexuálneho zneužívania a domáceho násilia. Pôsobí aj ako externá členka pedagogického zboru Justičnej akadémie Slovenskej Republiky.

Mgr. Milan Fico, PhD. Spolupracuje s Katedrou sociológie Filozofickej fakulty Univerzity Komenského V Bratislave. V Národnom inštitúte vzdelávania a mládeže (NIVAM) pracuje na pozícií zamestnanca pre štatistické analýzy a vyhodnocovanie výsledkov meraní. V Inštitúte pre výskum práce a rodiny sa venoval skúmaniu sociálnoprávnej ochrany detí na Slovensku.

Kontakt:

Koordinačno-metodické centrum pre prevenciu násilia na ženách

Inštitút pre výskum práce a rodiny

Špitálska 25,27, 812 41 Bratislava

www.zastavmenasilie.gov.sk

